

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

66. årgang

27. april 2023

Indhold

I Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser

BESLUTNINGER OG RESOLUTIONER

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

576. plenarforsamling i Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, 22.2.2023-23.2.2023

2023/C 146/01

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs resolution om Ukraine: Et år efter den russiske invasion — det europæiske civilsamfunds perspektiv

1

UDTALELSER

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

576. plenarforsamling i Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, 22.2.2023-23.2.2023

2023/C 146/02

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om energipolitik og arbejdsmarkedet: konsekvenser for beskæftigelsen i regioner, som er i gang med en energiomstilling (initiativudtalelse)

4

2023/C 146/03

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om støtte til udviklingen på arbejdsmarkedet: metoder til at opretholde beskæftigelsesegnetheden, fremme produktiviteten og udvikle færdigheder, navnlig i SMV'er (initiativudtalelse)

15

III Forberedende retsakter

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

576. plenarforsamling i Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, 22.2.2023-23.2.2023

2023/C 146/04

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 260/2012 og (EU) 2021/1230 for så vidt angår strakskreditoverførsler i euro (COM(2022) 546 final — 2022/0341 (COD))

23

2023/C 146/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om indsamling og videregivelse af data i forbindelse med korttidsudlejning af indkvartering og om ændring af forordning (EU) 2018/1724 (COM(2022) 571 <i>final</i> — 2022/0358 (COD))	29
2023/C 146/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om rensning af byspildevand (COM(2022) 541 <i>final</i> — 2022/0345 (COD))	35
2023/C 146/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger, direktiv 2006/118/EF om beskyttelse af grundvandet mod forurening og forringelse og direktiv 2008/105/EF om miljøkvalitetskrav inden for vandpolitikken (COM(2022) 540 <i>final</i> — 2022/0344 (COD))	41
2023/C 146/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om luftkvaliteten og renere luft i Europa (COM(2022) 542 <i>final</i> — 2022/0347 (COD))	46
2023/C 146/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Den Europæiske Centralbank, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Meddelelse om retningslinjer for en reform af rammen for økonomisk styring i EU (COM(2022) 583 <i>final</i>)	53
2023/C 146/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Den Europæiske Centralbank, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, Regionsudvalget og Den Europæiske Investeringsbank: Årlig undersøgelse af bæredygtig vækst 2023 (COM(2022) 780 <i>final</i>)	59

Berigtigelser

2023/C 146/11	Berigtigelse til underoverskrift »575. plenarforsamling i Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, 14.12.2022-15.12.2022« i del I (Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser), »Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg« (EUT C 140 af 21.4.2023)	65
2023/C 146/12	Berigtigelse til underoverskriften til »575. Plenarforsamling i Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, 14.12.2022-15.12.2022« i del III (Forberedende retsakter), under overskriften »Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg« (EUT C 140 af 21.4.2023)	66

I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

BESLUTNINGER OG RESOLUTIONER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

**576. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG,
22.2.2023-23.2.2023**

**Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs resolution om Ukraine: Et år efter den russiske
invasion — det europæiske civilsamfunds perspektiv**

(2023/C 146/01)

Ordførere: **Stefano MALLIA**

Oliver RÖPKE

Séamus BOLAND

Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 52, stk. 4
Vedtaget på plenarforsamlingen	23.2.2023
Plenarforsamling nr.	576
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	160/1/4

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG (EØSU)

Om Ukraines medlemskab af EU

1. påpeger, at ukrainerne fortsat mister livet i stort tal i deres forsvar af demokratiet, og at landets ønske om at blive medlem af EU bør anerkendes på en håndgribelig og meningsfuld måde;
2. understreger, at udvidelsen er en proces, som kommer begge parter til gode, da den bidrager til EU's stabilitet, styrker EU's geopolitiske position, øger chancerne for fred og fremmer EU's værdier og befolkningernes velfærd ⁽¹⁾ samt skaber fordele for alle gennem et større indre marked. Samtidig vil udvidelsesprocessen støtte Ukraine med hensyn til at styrke demokratiet, retsstaten og menneskerettighederne;
3. understreger, at det er nødvendigt med enhed i EU, når det handler om Ukraines tiltrædelsesproces, og foreslår, at man følger eksemplet fra andre østeuropæiske lande, som tiltrådte EU mellem 2004 og 2013. Det betyder, at der bør nedsættes arbejdsgrupper for EU-integration i regi af de respektive ministerier, hvor embedsmænd uddannes i harmonisering med EU's standarder, normer, procedurer og EU-retten generelt;

⁽¹⁾ Artikel 3 i traktaten om Den Europæiske Union.

4. bemærker, at selv om EU-tiltrædelsesprocessen naturligvis skal respekteres, er det også klart, at tiltrædelsesprocessen med Ukraine (ligesom med alle kandidatlande på Vestbalkan og i Østpartnerskabet) må gennemføres på den mest praktiske måde og gennem indførelse af relevante reformer inden for demokrati, retsstat, menneskerettigheder, grundlæggende frihedsrettigheder og markedsøkonomi samt gennemførelse af gældende EU-ret;

Om en særlig international domstol om aggressionsforbrydelser mod Ukraine og sanktioner mod Den Russiske Føderation

5. støtter fuldt ud Europa-Parlamentets beslutning, hvori der opfordres til, at der oprettes en særlig international domstol om aggressionsforbrydelser mod Ukraine ⁽²⁾. En sådan domstol bør oprettes i tæt samarbejde med Den Internationale Straffedomstol og FN. Udvalget opfordrer også indtrængende EU til at stille sig i spidsen for den internationale bistand til efterforskningen af krigsforbrydelser, forbrydelser mod menneskeheden og folkedrab;

6. støtter Europa-Parlamentets beslutning om »anerkendelse af Den Russiske Føderation som statssponsor for terrorisme« ⁽³⁾, og glæder sig navnlig over den bestemmelse, hvori EU og EU's medlemsstater opfordres til at udvikle en EU-retlig ramme for udpegelse af stater, der agerer som sponsorer for terrorisme, og stater, der anvender terrormidler. Gennemførelsen af en sådan EU-retlig ramme bør udløse betydelige restriktive økonomiske, politiske, sociale og kulturelle foranstaltninger over for disse lande;

7. udtrykker sin støtte til forslaget om at tilføje Wagnergruppen til EU's terroristliste;

Om at sikre, at vi ikke bliver trætte af at høre om Ukraine

8. understreger, at hvis Ukraine taber krigen mod Rusland, vil det være katastrofalt for demokratiet i hele verden. EU er nødt til at gøre alt, hvad der står i Unionens magt, for at forhindre, at vi bliver trætte af at høre om Ukraine. EU er selv et fredsprojekt og har en moralsk forpligtelse til at støtte Ukraine, så længe det er nødvendigt, og med de nødvendige midler. Det gælder også humanitær bistand og infrastruktur;

Om Ukraines genopbygning og genopretning

9. påpeger, at EU allerede nu er nødt til at udforme de planer og redskaber, der er brug for til genopbygningen af Ukraine. Donorkoordinationsplatformen for Ukraine med inddragelse af flere instanser er et stærkt signal om, at det internationale samfund står sammen med Ukraine og vil fortsætte med det, men ud over dets fokus på kortsigtet bistand er det nødvendigt, at der lægges tilsvarende vægt på den langsigtede genopbygning af Ukraine;

10. understreger, at genopbygnings- og genopretningsplanerne for det ukrainske samfund og territorium bør omfatte rimelige arbejdsvilkår, håndhævelse af arbejdsretten, fremme af anstændigt arbejde og retten til et sikkert og sundt arbejdsmiljø samt uddannelsesmuligheder for alle;

11. understreger, at opgaven med at genopbygge Ukraine bliver enorm, og at det er nødvendigt at træffe alle de nødvendige forholdsregler nu, så ukrainerne, når krigen er ovre, hurtigst muligt kan vende tilbage til et normalt liv, og så de kan opbygge en konkurrencedygtig økonomi, som favner en retfærdig grøn og digital omstilling, der skaber velstand for alle ukrainere. Endvidere bør disse processer omfatte støtte til oprettelse af arbejdspladser, som Ukraine har mistet som følge af Ruslands invasion;

12. opfordrer til, at arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfunds organisationer inddrages i udarbejdelsen, gennemførelsen og overvågningen af genopbygnings- og genopretningsplanerne. En sådan inddragelse vil sikre åbenhed og retfærdighed og medvirke til, at ressourcerne anvendes der, hvor der er størst behov for dem;

13. minder om, at det er i EU's og Ukraines fælles interesse at hjælpe ukrainske virksomheder i al deres mangfoldighed med at overleve i krigstider og at støtte dem i at opbygge et fundament for en blomstrende økonomi under genopbygningen. Ud over Ukraines deltagelse i programmet for det indre marked er der også behov for at give Ukraine adgang til andre vigtige EU-programmer. Der er brug for fortsatte og forbedrede støtteforanstaltninger for virksomheder i forhold til videndeling, logistik og adgang til direkte og indirekte finansiering;

⁽²⁾ Europa-Parlamentets beslutning af 19. januar 2023 om oprettelse af en domstol for aggressionsforbrydelsen mod Ukraine (2022/3017 (RSP)).

⁽³⁾ Europa-Parlamentets beslutning af 23. november 2022 om anerkendelse af Den Russiske Føderation som statssponsor for terrorisme (2022/2896(RSP)).

14. opfordrer til, at den sociale dialog genetableres i Ukraine trods den militære undtagelsestilstand og de udfordringer, dette måtte medføre. Den sociale dialog er kernen i Den Internationale Arbejdsorganisations (ILO's) konventioner og i associeringsaftalen mellem EU og Ukraine, og den vil blive et af de vigtigste instrumenter i forhandlingerne mellem regeringen, arbejdsgiverne og arbejdstagerne om spørgsmål, der vedrører den økonomiske og sociale genopbygning af landet;

15. glæder sig over de positive trepartsaftaler om arbejdsmarkedsreformer i Ukraine og den forventede forbedring af de juridiske bestemmelser om kollektive overenskomster og understreger behovet for at inddrage eksperter fra Ukraine, ILO og EU i processen med at gennemføre internationale arbejdsstandarder og sociale og arbejdsrelaterede garantier;

Om støtte til civilsamfundet og mellemfolkelige forbindelser

16. roser den solidaritet, der lægges for dagen af civilsamfundsorganisationer i EU og Ukraine, som har leveret førstehjælp og stået klar med støtte til dem, der er flygtet fra krigen;

17. fremhæver betydningen af at oprette en EU-mekanisme, der kan styrke det ukrainske civilsamfund ved at yde finansiering og fremme dets deltagelse i EU's civilsamfundsnetværk. Der bør lægges særlig vægt på at yde og koordinere økonomisk og administrativ støtte til civilsamfundsplatformen EU/Ukraine under associeringsaftalen mellem EU og Ukraine og til andre ukrainske civilsamfundsorganisationer, herunder paraplynetværk baseret i Bruxelles og ukrainske diasporaorganisationer;

18. efterlyser en udvidelse af budgettet under Erasmus+-programmet for Ukraine i 2024 for at gøre det muligt for yderligere 1000 støttemodtagere fra Ukraine at få gavn af programmet og dermed bygge nye broer mellem EU og det ukrainske civilsamfund og styrke de eksisterende. Sådanne praktik- og udvekslingsmuligheder i EØSU og andre EU-institutioner vil øge bevidstheden om de sociale og økonomiske fordele ved EU-integration blandt de ukrainske unge.

Bruxelles, den 23. februar 2023.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

UDTALELSER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

576. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG,
22.2.2023-23.2.2023

**Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om energipolitik og arbejdsmarkedet:
konsekvenser for beskæftigelsen i regioner, som er i gang med en energiomstilling**

(initiativudtalelse)

(2023/C 146/02)

Ordfører: **Maria del Carmen BARRERA CHAMORRO**

Plenarforsamlingens beslutning	20.1.2022
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 52, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	30.1.2023
Vedtaget på plenarforsamlingen	22.2.2023
Plenarforsamling nr.	576
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	123/43/20

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) konstaterer, at de stadig stærkere negative virkninger af klimakrisen samt usikkerheden og kriserne som følge af de nye geopolitiske forhold og situationen på energimarkedet kræver, at EU fremskynder omstillingen til ren energi markant og styrker Europas uafhængighed af energi fra upålidelige leverandører og af volatile fossile brændstoffer. Udvalget glæder sig derfor over Kommissionens planer i den henseende (f.eks. REPowerEU og den supplerende finansiering heraf gennem genopretnings- og resiliensfaciliteten).

1.2. EØSU påpeger også, at miljømæssige risici (klimakrisen) og energirelaterede risici (afhængigheden af fossil energi) påvirker de økonomiske aktiviteter og alle dermed forbundne politiske foranstaltninger og har store konsekvenser for de mest sårbare regioner, økonomiske sektorer, arbejdstagere og befolkningsgrupper, som påvirkes på forskellige måder. EØSU finder det derfor nødvendigt at have særlig fokus på regioner under retfærdig omstilling, hvor der er en større forbindelse mellem udviklingen af energisektoren og arbejdsmarkedets krav, og hvor der er behov for særlige politiske tiltag.

1.3. I den forbindelse viser de mest velfunderede undersøgelser, at en vellykket grøn omstilling i almindelighed og energiomstillingen i særdeleshed kan øge BNP (nogle undersøgelser anslår denne stigning til 5,6 % frem mod 2050), beskæftigelsesniveauet (ILO og IRENA anslår, at der vil blive skabt fire gange så mange job, som der vil gå tabt) og kvaliteten af arbejdspladserne i lyset af de højere kvalifikationer, der kræves. Ved at gøre energien billigere gennem forøgelse af de tilgængelige energikilder, navnlig vedvarende energikilder, der identificeres og fremmes gennem et passende grønt EU-klassificeringssystem, vil adgangen til disse ydelser og produktionen blive forbedret, hvilket vil skabe flere arbejdspladser. Arbejdspladser, der oprettes inden for vedvarende energi, er generelt vanskeligere at flytte og vil derfor gavne mange regioner, især dem, der er i større risiko for affolkning. Man bør også være opmærksom på arbejdsmiljøernes positive følger for sundheden.

1.4. EØSU er imidlertid meget bekymret over de alvorlige negative økonomiske, beskæftigelsesmæssige og sociale virkninger, som energiomstillingen medfører på kort og mellemlangt sigt, og som forværres af den aktuelle krise i forbindelse med krigen i Ukraine og den økonomiske situation (høj inflation). Stigende energipriser har påvirket de mest sårbare husholdninger og mange virksomheder i hele EU. Høje energiregninger øger virksomhedernes omkostninger og påvirker deres produktions- og beskæftigelsesniveau, hvilket tvinger dem til at udarbejde omstrukturingsplaner. Dette viser, at energipolitikken og ændringerne af den har stor betydning for, hvordan arbejdsmarkedsaktørerne, arbejdstagerne såvel som arbejdsgiverne, kan tilpasse sig og bevare ligevægten. Derfor er det nødvendigt at stabilisere energimarkedet inden for meget kort tid og fremover forvalte det med nye regler, der tager højde for den dobbelte grønne og digitale omstilling, modstandskraft og konkurrenceevne.

1.5. For at rette op på eller afbøde disse negative virkninger af energiomstillingen under de nuværende forhold med nye kriser foreslår EØSU, at medlemsstaterne overvejer hensigtsmæssige måder til at integrere arbejdsmarkedspolitikkerne bedre i de lovgivningsmæssige rammer og i miljø- og energipolitikkerne (bæredygtige incitamenter til bæredygtig beskæftigelse af høj kvalitet som en merværdi i forbindelse med energiomstillingen; fonde til fordeling af udgifterne til midlertidig eller permanent omstrukturering; omskolingsprogrammer for at forbedre beskæftigelsesegnheden i en dekarboniseret økonomi osv.) samt i de sociale velfærdspolitikker (garantier for adgang for alle til energiydelser, sikring af adgang til erstatningsindkomster og tilstrækkelige minimumsindkomster osv.). Denne integration bør som led i de nationale foranstaltninger til at gennemføre handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder altid opnås gennem social dialog og kollektive overenskomstforhandlinger, uden at det berører de enkelte staters autonomi og mangfoldigheden af landenes forskellige systemer for arbejdsmarkedsrelationer.

1.6. I betragtning af disse udfordrings store kompleksitet foreslår EØSU at prioritere de indbyrdes forbindelser mellem energiomstilling, arbejdsmarkeder og regional udvikling som led i en fornyet samhørighedspolitik (økonomisk, social og territorial). Forbindelsen mellem EU's energipolitik og arbejdsmarkedet i en regional sammenhæng er relevant for alle regioner i EU, men det gælder især for regionerne under retfærdig omstilling, da de har en baggrund, der i høj grad er baseret på konventionel energi, hvilket påvirker de tilknyttede industrier. Med henblik herpå bør der tages hensyn til nyttige indikatorer såsom den, der vedrører beskæftigelsespotentialet som følge af dekarboniseringen. Hvis målene for klimapolitikken og energiomstillingen skal opfyldes effektivt, er EØSU stadig overbevist om, at det er nødvendigt at anvende mekanismen for retfærdig omstilling mere effektivt og i et tempo, der passer til situationen for små og store virksomheder. Det er under disse omstændigheder nødvendigt at gennemføre yderligere supplerende foranstaltninger på regionalt plan for at bevare så mange arbejdspladser som muligt og sikre, at nye job er af god kvalitet. Dette må altid ske med udgangspunkt i en reel og effektiv social dialog og kollektive forhandlinger samt med inddragelse af virksomheder i den sociale økonomi. Kommissionen bør fremme denne stærke sociale dimension. Alle foranstaltninger eller politikker, der overvejes, skal altid udformes med respekt for de forskellige karakteristika i de nationale ordninger for arbejdsmarkedsrelationer samt arbejdsmarkedsparternes roller, kompetencer og autonomi.

1.7. EØSU opfordrer Kommissionen og Europa-Parlamentet, medlemsstaterne og regionerne i EU til at inddrage arbejdsmarkedets parter og andre civilsamfundsorganisationer på en mere innovativ og effektiv måde i udformningen og gennemførelsen af politikker for energiomstilling med høj merværdi for så vidt angår beskæftigelse og social beskyttelse samt i overvågningen og evalueringen heraf. De territoriale skævheder på dette område er blevet fremhævet i de relevante casestudier, og Kommissionen og medlemsstaterne opfordres derfor til gennem social dialog og inddragelse af den sociale økonomi at træffe foranstaltninger til at fremme en mere afbalanceret territorial og socioøkonomisk udvikling. Eksempelvis kan man fremme høringsprocesser og, hvor det er relevant, sociale kontrakter for at sikre en energiomstilling, som er økonomisk, arbejdsmæssigt og socialt retfærdig.

1.8. EØSU anerkender behovet for at styrke både offentlige og private investeringspolitikker samt politikker for social kompensation i den aktuelle geopolitiske krise i betragtning af de negative konsekvenser for store EU-virksomheders og SMV'ers konkurrenceevne samt for de mest sårbare husholdninger. Der tilskyndes bl.a. til at anvende REPowerEU-planen under genopretnings- og resiliensfaciliteten for at stabilisere markedsvilkårene og sikre universel forsyning til de europæiske borgere. Dette presserende behov bør imødegås ved hjælp af flere økonomiske og sociale investeringsforanstaltninger (eksempelvis støtte til kompensation for højere erhvervsomkostninger, indkomstgarantier for at forebygge energifattigdom osv.), men uden at sænke de fastsatte dekarboniseringsmål, fordi det på mellemlangt og langt sigt vil have flere negative virkninger at forhale dem yderligere end at fremskynde dem.

1.9. EØSU mener, at både store virksomheder og SMV'erne spiller en vigtig rolle med hensyn til at opfylde målet om energiomstilling og forventes at opfylde krævende betingelser om fremme af bæredygtig beskæftigelse af høj kvalitet og social beskyttelse samt sikring af universel adgang til energitjenester (for eksempel gennem forebyggelse af energifattigdom). For at løse SMV'ernes største problemer opfordrer EØSU imidlertid til, at programmerne for SMV'ers adgang til finansiering forbedres, lettes og forenkles ved hjælp af løbende støtte- og ledsagetjenester.

1.10. EØSU anbefaler også at styrke deltagelsen af producent-forbrugere (passive energiforbrugere, der bliver aktive borgere som producenter af vedvarende energi) og borgere (energifællesskaber) med henblik på at fremskynde energiomstillingen i Europa.

1.11. Efter EØSU's mening bør territoriale planer for energiomstilling ledsages af passende overenskomster eller aftaler om retfærdig social dialog. Derigennem bør skabelse og bevarelse af bæredygtig beskæftigelse af høj kvalitet og støtte til mennesker være nødvendige forudsætninger for udformningen, gennemførelsen og evalueringen af de påtænkte foranstaltninger, herunder de midler der modtages til fremme af energiomstillingen.

1.12. De aktuelle erfaringer med social dialog og kollektive overenskomstforhandlinger i forbindelse med energiomstillingen på makropolitisk plan er imidlertid ikke positive. I de fleste lande anses inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i udformningen, gennemførelsen og udviklingen af politikker vedrørende den dobbelte (digitale og grønne) omstilling for utilstrækkelig.

2. Baggrund og hovedelementer

2.1. EØSU glæder sig over, at EU som en førende global udleder har indgået en bindende forpligtelse til at opnå klimaneutralitet senest i 2050, en forpligtelse, der blev fastholdt på COP27 (den 7.-8. november 2022) på trods af tvivlen hos andre store globale udledere. EØSU understreger imidlertid, at effektiviteten af de foranstaltninger, der træffes for at dekarbonisere den europæiske økonomi og EU's energisystem i de kommende år, ikke blot vil afhænge af opfyldelsen af dette miljømål, men også af, om omstillingen er retfærdig for alle og bidrager til at fremme et bæredygtigt og velstående samfund med en moderne, ressourceeffektiv og konkurrencedygtig økonomi og et højt niveau af kvalitetsbeskæftigelse.

2.2. EØSU anerkender i sin udtalelse *En strategisk vision for energiomstilling med henblik på at muliggøre EU's strategiske autonomi* ⁽¹⁾ mulighederne for økonomisk fremgang i energidekarboniseringsprocessen. Men udvalget advarer også om de sociale og økonomiske risici, der er forbundet med den aktuelle energikrise. De konjunkturmæssige problemer, som skaber yderligere pres og gør det vanskeligt at opfylde de fastsatte dekarboniseringsmål (krigen i Ukraine, inflationskrisen osv.), forværres af strukturelle problemer såsom klimaforandringer, hvis negative virkninger for EU og EU's regioner bliver stadig mere synlige.

2.3. EØSU er klar over, at de stigende priser på gas og elektricitet har alvorlige konsekvenser for alle virksomheder og for de mest sårbare husholdninger. Inflationsspiralen fører til, at industrianlæg må lukke (f.eks. Slovalco i Slovakiet), og forringer mange virksomheders konkurrenceevne.

2.4. EØSU noterer sig også Eurofound's rapporter ⁽²⁾, hvorefter det fremgår, at energifattigdommen er vokset. Selv om medlemsstaterne har gjort en betydelig større indsats for at indføre sociale foranstaltninger med henblik på at afbøde de socioøkonomiske virkninger af nye kriser og nødsituationer, har disse vist sig at være utilstrækkelige — hvilket viser, hvor vigtigt det er at styrke de sociale mål — hvorfor man, som understreget af Det Europæiske Miljøagentur, ved udformningen og gennemførelsen af pakker af politikker og foranstaltninger til afbødning af klimaforandringerne er nødt til at tage hensyn til fordelingen af de sociale konsekvenser og se på, hvordan de kan gøres mere retfærdige i de tilfælde, hvor de ikke kan undgås (*Exploring the social challenges of low carbon energy policies in Europe*, oktober 2021 ⁽³⁾).

2.5. I denne situation med nye kriser opfordrer EØSU til at intensivere og udvide særlige EU-foranstaltninger og nationale foranstaltninger, der opvejer de mest skadelige økonomiske, sociale og beskæftigelsesmæssige virkninger af opfyldelsen af ambitiøse klimamål, uden at der sættes spørgsmålstejn ved dem. Udvalget mener også, at de bør udformes inden for rammerne af samhørighedspolitikken. EØSU har allerede understreget dette fokus på samhørighedspolitikker inden for rammerne af EU's klimapolitikker i sin udtalelse (ECO/579 ⁽⁴⁾) for at fremhæve foranstaltninger, der skal fremme virksomhedernes evne til at tilpasse sig kravene i forbindelse med energiomstillingen, herunder den deraf følgende omstrukturering, og forebygge situationer med energifattigdom.

⁽¹⁾ EUT C 75 af 28.2.2023, s. 102.

⁽²⁾ <https://www.eurofound.europa.eu/publications/customised-report/2022/the-cost-of-living-crisis-and-energy-poverty-in-the-eu-social-impact-and-policy-responses-background>.

⁽³⁾ <https://www.eea.europa.eu/publications/exploring-the-social-challenges-of>.

⁽⁴⁾ EUT C 323 af 26.8.2022, s. 54.

2.6. På et mere strukturelt plan har Fit for 55-pakken til formål at revidere og opdatere EU-lovgivningen og iværksætte initiativer for at sikre, at EU's politikker er i overensstemmelse med de klimamål, som Rådet og Europa-Parlamentet er nået til enighed om, som lovet i den europæiske grønne pagt og nedfældet i den europæiske klimalovgivning. **EØSU mener derfor, at politikker til bekæmpelse af klimakrisen kan føre til store ændringer i økonomien og på kort, mellemlangt og langt sigt skabe social uro, der påvirker beskæftigelsen og velfærden, især i visse regioner. Ligesom der ikke kan opnås sociale fremskridt uden solide økonomiske resultater, kan der derudover heller ikke skabes bæredygtig økonomisk vækst, uden at man sikrer en socialt og arbejdsmæssigt retfærdig grøn omstilling og energiomstilling.**

2.7. **Virkningerne på arbejdsmarkedene vil være mere markante i visse sektorer og regioner** med kulstofintensive industrier, der kunne risikere at lukke. Behovet for at fremskynde energiomstillingen skal ledsages af en »mekanisme for retfærdig omstilling«. Eftersom de positive virkninger af denne omstilling ikke vil opstå automatisk, er EØSU overbevist om, at det for at sikre en vellykket energiomstilling er afgørende at **udforme og gennemføre inklusive investeringspolitikker** (betinget af fremme af bæredygtige anstændige job) og inddrage samfundet, herunder arbejdstagere og deres repræsentanter på makroniveau (EU-plan og nationalt plan), mesoplan (sektorplan) og mikroplan (virksomheder, lokale enheder).

2.8. I disse usikre og skiftende scenarier mener EØSU, at rammerne for energiunionen og den grønne pagt er rigtige, **men at de er utilstrækkelige til at gennemføre klima- og energipolitikker, der sikrer social og regional samhørighed** gennem intensive **investeringer** i teknologisk innovation, skabelse af bæredygtige kvalitetsjob, styrkelse af den menneskelige kapital og skabelse af regional social kapital. EØSU opfordrer til anvendelse af god praksis i denne henseende ⁽⁵⁾. Udvalget minder om, at der allerede findes sådanne strategier, f.eks. projekter til etablering af solenergianlæg i tidligere brunkulsområder i Portugal og Grækenland, samt den meget strategisk orienterede støtte til producent-forbrugere i Litauen. EØSU bemærker, at disse erfaringer stadig ikke udgør en udbredt eller fremherskende praksis.

2.9. Ifølge en rapport udarbejdet på anmodning af Europa-Parlamentets Udvalg om Industri, Forskning og Energi anslås **omkostningerne ved manglende ambitioner i disse europæiske politikker for en retfærdig energiomstilling at ville udgøre 5,6 % af EU's BNP i 2050**. EØSU er enig i, at det for at undgå disse omkostninger vil være nødvendigt at **sikre en retfærdig omstilling, også når det gælder beskæftigelsen**. Rapporten anbefaler og sætter tal på en række EU-tiltag med henblik herpå ⁽⁶⁾:

- ambitiøse niveauer for EU-finansiering i tillæg til medlemsstaternes ressourcer for at støtte innovation inden for rene energiteknologier. EØSU har allerede i sin udtalelse INT/913 givet udtryk for et lignende synspunkt
- EU's globale lederskab inden for multilateralt samarbejde om energiomstilling vil generere 94 mia. EUR om året
- ved at skabe større klarhed om, hvad ansvarlige energiinvesteringer betyder, og ved at fremme miljømæssig og social styring vil EU's klassificeringsforordning bidrage til at øge EU's BNP med 39 mia. EUR om året.

2.10. Efter EØSU's mening er ikke blot store virksomheder, men også SMV'erne en vigtig del af løsningen med henblik på at skabe en konkurrencedygtig, klimaneutral, cirkulær og inklusiv økonomi i EU. Der bør skabes og opretholdes de rette finansierings- og støttebetingelser. Finansieringen bør gøres mere tilgængelig for SMV'er gennem forenklede og skræddersyede administrative procedurer. Oprettelsen af støttetjenester for SMV'er letter den praktiske adgang til disse foranstaltninger og fremmer skabelsen af bæredygtige virksomhedssystemer i alle EU's regioner (NUTS I, II og III), og ikke kun dem, der i øjeblikket betegnes som omfattet af retfærdig omstilling (ca. 100 NUTS III-regioner og 31 NUTS II-regioner) ⁽⁷⁾.

2.11. EØSU glæder sig over oprettelsen af en fond for retfærdig omstilling og en social klimafond ⁽⁸⁾. Udvalget er imidlertid overbevist om, at disse fonde ikke vil kunne tilvejebringe al den økonomiske støtte, der er nødvendig for at håndtere de socioøkonomiske og beskæftigelsesmæssige virkninger på en socialt ansvarlig måde. EØSU understreger, at en retfærdig energiomstilling ikke kun handler om finansiering, men også om at skabe kvalitetsjob, styrke den demokratiske deltagelse (også på virksomhedsniveau), respektere de nationale arbejdsmarkedssystemers autonomi og mangfoldighed og

⁽⁵⁾ Se EUT C 47 af 11.2.2020, s. 30, og EUT C 62 af 15.2.2019, s. 269.

⁽⁶⁾ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/694222/EPRS_STU\(2021\)694222_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/694222/EPRS_STU(2021)694222_EN.pdf).

⁽⁷⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/background>.

⁽⁸⁾ EUT C 152 af 6.4.2022, s. 158.

fastholde de europæiske virksomheders konkurrenceevne og øge den yderligere. EØSU efterlyser specifikke foranstaltninger på alle niveauer, herunder med hensyn til det europæiske semesters funktion, for at øge inddragelsen af de lokale og regionale myndigheder og arbejdsmarkedets parter. Udvalget mener også, at det er nødvendigt at indføre mekanismer til overvågning og evaluering af, om midlerne til en retfærdig energiomstilling anvendes rigtigt, gennem kontrol med opfyldelsen af de sociale og beskæftigelsesmæssige mål i de virksomheder, der modtager denne offentlige finansiering.

2.12. EØSU opfordrer Kommissionen til i forbindelse med vurderingen af de nationale energi- og klimaplaner samt af medlemsstaternes territoriale planer for retfærdig omstilling at styrke de beskæftigelsesmæssige og sociale mål ved f.eks. at:

- inddrage aktive arbejdsmarkedspolitikker, der letter jobskifte gennem omskoling og uddannelsesinvesteringer i grønne job af høj kvalitet
- støtte personer, der mister deres job på grund af dekarbonisering, med midler fra staterne og de støttemodtagende virksomheder for at sikre, at energiomstillingen kan skabe en positiv beskæftigelsesbalance
- udvikle det regionale økonomiske potentiale, der stammer fra vedvarende energi, såvel som nye former for deltagelse i produktionen af elektricitet (f.eks. oprettelse af kooperativer, der producerer til eget forbrug, med kapacitet til at generere overskud til samfundet, fremme af selvstændig virksomhed inden for produktion af vedvarende energi osv.)
- bekæmpe energifattigdom effektivt. Sikring af adgangen til energitjenester for hele befolkningen er fastsat i den europæiske søjle for sociale rettigheder (princip 20)

for at nå disse ambitiøse mål mener EØSU, at det er vigtigt at fremme udviklingen af territoriale planer for beskæftigelse og fremtidssikrede kvalifikationer med aktiv inddragelse af alle interessenter, navnlig arbejdsmarkedets parter.

3. Baggrund og vigtigste input fra den internationale videnskabelige evidens for de beskæftigelsesmæssige virkninger af en retfærdig energiomstilling

3.1. EØSU bemærker, at udskiftning af konventionelle kraftværker baseret på fossile brændstoffer med vedvarende energikilder kan påvirke beskæftigelsen på forskellige måder. Det kan skabe nye grønne job i sektoren for vedvarende energi, men samtidig kan det fortrænge beskæftigelsen i andre sektorer. Det er nødvendigt at tage højde for den potentielle stigning i energipriserne, som kan kvæle efterspørgslen efter arbejdskraft i energiintensive sektorer og reducere de private husholdningers købekraft. Der er dokumentation for, at en energipolitik rettet mod vedvarende energikilder skaber, odelægger eller omdanner arbejdspladser i industrilande.

3.2. EØSU bemærker, at der ikke er fuld videnskabelig konsensus om, hvordan energiomstillingen i sidste ende vil påvirke beskæftigelsen. Ifølge nogle undersøgelser findes der tilfælde, hvor der ikke har været nogen nettovækst i beskæftigelsen (polsk tilfælde), eller hvor væksten har været yderst beskedent (tysk tilfælde). ILO anslår imidlertid, at dekarboniseringen af økonomien vil føre til tab af ca. 6 millioner arbejdspladser, mens de arbejdspladser, der skabes, vil blive firedoblet fra 11 til 43 millioner i 2030 for IRENA-landene⁽⁹⁾. I alle IEA-scenarier vil anvendelsen af ren energi vokse og kompensere for tab af arbejdspladser i sektorerne for fossile brændstoffer. I nettonulemissionsscenariet for 2050 vil 16 millioner arbejdstagere få nye opgaver i tilknytning til ren energi. USEER-rapporten (2022)⁽¹⁰⁾ for USA har lignende skøn: beskæftigelsen i energisektoren steg med 4 % for ren energi (med en stigning på kun 2,8 % i den samlede beskæftigelse).

3.3. EØSU hæfter sig ved en række ubalancer. Nye job inden for ren energi opstår ikke altid på samme sted som de job, de erstatter, og de kræver ofte nye færdigheder. Derfor bør de nationale lovgivninger og deres energipolitikker fokusere på at sikre færdighedsopbygning, med henblik på at omstillingen lykkes og gavner flertallet så meget som muligt. Endvidere er andelen af kvinder i arbejdsstyrken (32 %) højere i sektoren for vedvarende energi end i andre dele af energisektoren, selv om den kun er 21 % i vindsektoren, hvilket viser, at der fortsat forekommer kønsstereotyper på dette område. Den nationale lovgivning og gennemførelsespolitikkerne skal derfor lægge vægt på ligestillingsmålene i disse nye job.

⁽⁹⁾ https://irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2019/Jan/IRENA_Gender_perspective_2019.pdf.

⁽¹⁰⁾ <https://www.energy.gov/policy/us-energy-employment-jobs-report-useer>.

3.4. EØSU mener, at det er vigtigt at erkende, at energiomstillingen ikke kun er et spørgsmål om teknologi og offentlige og private investeringer, men at der også er tale om en omfattende global social udfordring. Det er derfor nødvendigt at sikre og fremme inddragelsen af brugere fra civilsamfundet og producenter fra erhvervslivet (virksomheder og arbejdstagere, både direkte og gennem deres repræsentative organisationer). Klimahensyn bør indgå i alle former for politikker og beslutninger. Desuden mener EØSU, at de bør udformes gennem sociale processer og, hvor det er relevant, sociale partnerskaber mellem myndighederne på alle niveauer og arbejdsmarkedets parter — idet man altid skal respektere de statslige arbejdsmarkedssystemers autonomi og mangfoldighed — samt andre repræsentative civilsamfundsorganisationer med henblik på at sikre en inklusiv energiomstilling for arbejdstagere, forbrugere og den brede offentlighed.

3.5. EØSU bemærker, at en gennemgang af den videnskabelige litteratur og erfaringer med tilfælde, hvor nogle er vellykkede og andre fejlslagne, viser, at der ikke kun er én forudbestemt omstillingsvej, og at den måde, hvorpå energiomstillingen påvirker beskæftigelsen og arbejdspladserne, afhænger af de sociale forhold, hvorunder teknologierne indføres, og ændringerne i energiomstillingen finder sted. Data fra casestudier på virksomhedsniveau (f.eks. Renault og Siemens Energy ⁽¹¹⁾) viser, at i de tilfælde, hvor medarbejderne blev involveret, førte vedtagelsen af ændringerne til positive resultater (bedre jobfærdigheder, produktivitet og produktkvalitet).

3.6. Konklusionerne om social dialog og kollektive overenskomstforhandlinger i forbindelse med energiomstillingen på makropolitisk plan er imidlertid ikke positive. I de fleste lande anses inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i udformningen, gennemførelsen og udviklingen af politikker vedrørende den dobbelte (digitale og grønne) omstilling for utilstrækkelig. At dømme efter nogle landes erfaringer kan denne mangel skyldes to grundlæggende udfordringer, som arbejdsmarkedets parter står over for:

- selv om der er en stor mangfoldighed af institutionelle rammer, mangler der i dem alle foranstaltninger til fremme af social dialog og kollektive overenskomstforhandlinger i forbindelse med udformningen af sociale rettigheder og arbejdstagerrettigheder i tilknytning til en retfærdig energiomstilling (f.eks. i Italien, Spanien, Polen, Tyskland osv.)
- utilstrækkelig kapacitet hos parterne til at deltage på en passende måde i drøftelserne om fremtidens arbejde i forbindelse med energiomstillingen, formulere prioriteter og gennemføre deres dagsordener effektivt. Dette er på trods af nationale lovgivningsmæssige erfaringer, som f.eks. i Spanien, vedrørende fremme af »aftaler om social samordning« med henblik på en retfærdig energiomstilling (lov 7/2021).

4. Generelle bemærkninger

4.1. EØSU noterer sig de analyser, der viser, at både politiske og retlige EU-instrumenter kan være vigtige for at tackle udfordringerne i forbindelse med energiomstillingen ud fra et økonomisk, socialt og arbejdsmæssigt retfærdigt perspektiv. Udvalget mener dog også, at de eksisterende instrumenter (f.eks. direktivet om europæiske samarbejdsudvalg og direktivet om en generel ramme for information og høring af arbejdstagerne), der gennemføres i alle medlemsstaterne, skal anvendes og håndhæves effektivt. EØSU opfordrer til, at der på de forskellige relevante niveauer tilskyndes til og vedtages de mest hensigtsmæssige reformer med henblik på at styrke den sociale dialog samt inddragelsen af kollektive forhandlinger i disse processer for retfærdig energiomstilling. Formålet er at fremme en positiv balance, når det handler om at skabe bæredygtige arbejdspladser og beskytte arbejdstagerne, parallelt med at der opretholdes en passende økonomisk og erhvervsmæssig struktur i alle medlemsstater og regioner, og samtidig med at arbejdsmarkedsparternes autonomi respekteres behørigt.

4.2. Erfaringerne viser også, at der i forbindelse med de økonomiske og beskæftigelsesmæssige strukturelle ændringer som følge af energiomstillingen er både vellykkede og fejlslagne eksempler på en retfærdig social og erhvervsmæssig omstilling, alt efter om beskæftigelsesomfanget i det store og hele bevares ved at flytte arbejdspladser fra aktiviteter, der ikke er bæredygtige på grund af deres CO₂-aftryk, til andre, bæredygtige job. Samspillet mellem energi- og beskæftigelsespolitikker har også en indvirkning på det bredere regionale miljø eller den bredere regionale kontekst og skaber muligheder og risici (f.eks. regulerede tariffer og stigende energipriser, der bringer industriarbejdspladser i fare, som det var tilfældet i Tyskland og Spanien). EØSU bemærker, at antallet af nye arbejdspladser, der skabes som følge af energiomstillingen, ifølge regionale erfaringer, f.eks. i mineområdet i Nordspanien, er betydeligt lavere, og at de er dårligere lønnet end de tidligere job.

4.3. Ud fra en mere global vurdering konstaterer EØSU, at omkring 45 % af verdens arbejdstagere inden for energisektoren ifølge de mest velfunderede undersøgelser befinder sig i højt kvalificerede job, sammenlignet med næsten 25 % i økonomien som helhed. Dette er imidlertid ikke en mulighed overalt, og det er nødvendigt at styrke en retfærdig og menneskecentreret omstilling for de berørte arbejdstagere for at undgå, at dekarbonisering fører til nettoarbejdsløshed, som det er tilfældet i Polen.

⁽¹¹⁾ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/733972/IPOL_STU\(2022\)733972_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/733972/IPOL_STU(2022)733972_EN.pdf).

4.4. I tråd med rapporterne fra IRENA og ILO ⁽¹²⁾ er EØSU overbevist om vedvarende energikilders potentiale til at skabe bæredygtigt, anstændigt arbejde, som tydeligt viser, at det ikke er nødvendigt at vælge mellem miljømæssig bæredygtighed og jobskabelse. Begge kan og bør gå hånd i hånd, ved at der skabes de rette juridiske, politiske og økonomiske betingelser, kræves behørig ansvarlighed fra alle virksomheder, der modtager midler, og sikres inddragelse af alle berørte parter (regioner, arbejdsmarkedets parter og borgerne) i håndteringen af dem.

5. Særlige bemærkninger

5.1. EØSU bemærker, at energiindustrien vil få en stadig mere strategisk position i økonomien, fordi den er en vigtig drivkraft for alle sektorer. I den nuværende situation præget af kriser og forandringer er der imidlertid forskellige ubalancer og risici, som skal imødegås gennem passende investeringer, sammenhængende politikker og nye forvaltningsstrukturer for at sikre inddragelse af den territoriale økonomi, civilsamfundet og arbejdsmarkedets parter. Territoriale planer for energiomstilling bør ledsages af passende overenskomster eller aftaler om retfærdig social dialog, hvor skabelse og opretholdelse af bæredygtig beskæftigelse af høj kvalitet og støtte til mennesker er nødvendige forudsætninger for udformningen, gennemførelsen og evalueringen af de påtænkte foranstaltninger.

5.2. EØSU minder om, at et af de vigtigste systemer til styring af gennemførelsen af socialt retfærdige omstillingsforløb og overvågning af fremskridtene hermed er det europæiske semester. EØSU har tidligere erklæret, at gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder i det europæiske semester sammen med overvågningen heraf gennem den sociale resultattavle er et skridt i den rigtige retning ⁽¹³⁾. Udvalget mener imidlertid, at der bør lægges større vægt på samspillet mellem miljø- og arbejdsmarkedspolitikker for at fremme en endelig balance, der er gunstig for de bæredygtige kvalitetsjob, der skabes, og for at sikre en tilstrækkelig indkomst for dem, der mister deres job og ikke kan finde ny beskæftigelse. Der bør ske en styrkelse af regionernes rolle og deres sociale kapital samt af intelligent specialisering og en dagsorden for menneskelig kapital.

5.3. EØSU gentager, at det er nødvendigt at gennemføre EU's og medlemsstaternes relevante regelværk inden for arbejdsret og social sikring. I tråd med hvad EØSU allerede tidligere har påpeget, genbekræftede Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen med proklamationen af den europæiske søjle for sociale rettigheder på topmødet i Göteborg i november 2017 deres vilje til at arbejde hen imod et mere retfærdigt og lige Europa. Søjlen bør fungere som kompas for en fornyet opadgående konvergens mod bedre arbejds- og leveforhold og som rettesnor for reformer på arbejdsmarkedet og af socialpolitikker ⁽¹⁴⁾.

5.4. EØSU bemærker, at der er betydelige forskelle i gennemførelsen af den europæiske klimalov. I en lovgivning som den franske fokuseres der således på inddragelse af erhvervslivet og arbejdstagernes repræsentanter i samspillet mellem den grønne omstilling og sociale og arbejdsmarkedsmæssige spørgsmål. Til gengæld nævnes disse forpligtelser og rettigheder nærmest ikke i en række andre lovgivninger som f.eks. den italienske og den spanske samt i de gældende lovgivninger i alle de regioner i de østeuropæiske lande, der er under retfærdig omstilling. EØSU noterer sig bl.a. de vellykkede franske erfaringer (lov nr. 2021-1104), hvor begrebet »udfordringer i forbindelse med den grønne omstilling« er blevet medtaget i arbejdsmarkedsløven med beføjelser vedrørende sektoraftaler, systemer for fremadskuende jobforvaltning og beføjelser til at håndtere de specifikke udfordringer i forbindelse med den grønne omstilling og energiomstillingen (artikel L 2242-20) samt fagforeningernes ret til varsling vedrørende miljøet og folkesundheden (L 4133-L 4133-4). Med fuld respekt for de forskellige europæiske arbejdsmarkedssystemers autonomi og mangfoldigheden af disse systemer opfordrer EØSU derfor Kommissionen til at fremme initiativer til udveksling af god praksis mellem de forskellige lande og regioner.

5.5. EØSU understreger, at den vigtigste forudsætning for en vellykket omstilling er en proaktiv og inklusiv tilgang, der sikrer og fremmer specifikke arbejdsmarkeds- og velfærdspolitikker. Et vigtigt element i vellykkede politikker bør være, at de er målrettet arbejdsmarkedets reelle behov — især, men ikke kun, i de regioner, der er mest berørt af omstillingen fra fossile brændstoffer til vedvarende energi — eller mod at udnytte de muligheder, som ressourcerige regioner tilbyder. Selv om Fonden for Retfærdig Omstilling er nyttig, har den sine begrænsninger, som skal afhjælpes, og er ikke et fuldkomment svar på alle udfordringerne forbundet med en retfærdig omstilling, men den kan støttes med yderligere politiske foranstaltninger på medlemsstatsplan.

5.6. Med henblik på at forbedre forholdet mellem miljøpolitikker og energiomstillingen henholdsvis arbejdsmarkeds- og socialbeskyttelsespolitikkerne opfordrer EØSU til, at der lægges større vægt på de indikatorer for bæredygtig beskæftigelse, der er til rådighed for udformningen og gennemførelsen af den planlagte mekanisme for retfærdig omstilling. Der bør tages

⁽¹²⁾ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-dcomm/-publ/documents/publication/wcms_823807.pdf.

⁽¹³⁾ EØSU's udtalelse om *Yderligere betragtninger om den årlige undersøgelse af bæredygtig vækst 2022* (EUT C 75 af 28.2.2023, s. 35).

⁽¹⁴⁾ EØSU's udtalelse om *Anstændige mindstelønninger i hele Europa* (EUT C 429 af 11.12.2020, s. 159).

højde for indikatoren for **dekarboniseringens beskæftigelsespotentiale** på de forskellige NUTS-niveauer. Til indhentning af data om den nye energikrises indvirkning på beskæftigelsen er der i databasen European Restructuring Monitor Eurofound ⁽¹⁵⁾ et betragteligt antal registrerede erfaringer til rådighed.

5.7. EØSU opfordrer også til at fremskynde og forbedre gennemførelsen af **mekanismen for retfærdig omstilling** ⁽¹⁶⁾. EØSU ser positivt på mobiliseringen af 55 mia. EUR inden 2027 i de regioner, der er mest berørt af energiomstillingen, med henblik på at nå målet om »ikke at lade nogen i stikken«. Dette skal udligne de socioøkonomiske virkninger af omstillingen til en klimaneutral økonomi gennem tre søjler: en ny fond for retfærdig omstilling (investeringer på over 25 mia. EUR), InvestEU-ordningen for retfærdig omstilling (15 mia. EUR til den private sektor) og den nye lånefacilitet for den offentlige sektor (som vil mobilisere 18,5 mia. EUR i offentlige investeringer).

5.8. EØSU mener også, at det i forbindelse med formaliseringen af de territoriale planer for energiomstilling er hensigtsmæssigt at fremme ikke blot omstillingsaftaler (regional social dialog), men også god praksis i de kollektive overenskomstforhandlinger og inddragelse af arbejdstagerne i den socialt retfærdige energiomstilling. I den forbindelse bør det erindres, at et skift i retning af flere vedvarende energikilder forbedrer miljøkvaliteten ved at reducere emissionerne af luftforurenende stoffer, hvilket er til gavn for sundheden og arbejdsproduktiviteten.

5.9. EØSU mener, at det er vigtigt at sikre, at Europas grønne dimension og energiomstillingen skaber positive synergier med den inklusive omstilling for at bidrage til virksomhedernes succes, til øgede muligheder for bæredygtig beskæftigelse af høj kvalitet for arbejdstagerne og til alle borgeres trivsel i et økosystem, der tager vare på planetens sundhed.

Bruxelles, den 22. februar 2023.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁵⁾ <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/emcc/european-restructuring-monitor>.

⁽¹⁶⁾ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism_da.

BILAG

Følgende ændringsforslag blev forkastet under afstemningen, men opnåede mindst en fjerdedel af de afgivne stemmer (forretningsordenens artikel 74, stk. 3):

ÆNDRINGSFORSLAG 1

SOC/718 — Energipolitik og arbejdsmarkedet

Punkt 2.12

Ændres som følger:

Sektionens udtalelse	Ændringsforslag
EØSU opfordrer Kommissionen til i forbindelse med vurderingen af de nationale energi- og klimaplaner samt af medlemsstaternes territoriale planer for retfærdig omstilling at styrke de beskæftigelsesmæssige og sociale mål ved f.eks. at: — inddrage aktive arbejdsmarkedspolitikker, der letter jobskifte gennem omskoling og uddannelsesinvesteringer i grønne job af høj kvalitet — støtte personer, der mister deres job på grund af dekarbonisering, med midler fra staterne og de støttemodtagende virksomheder for at sikre, at energiomstillingen kan skabe en positiv beskæftigelsesbalance — udvikle det regionale økonomiske potentiale, der stammer fra vedvarende energi, såvel som nye former for deltagelse i produktionen af elektricitet (f.eks. oprettelse af kooperativer, der producerer til eget forbrug, med kapacitet til at generere overskud til samfundet, fremme af selvstændig virksomhed inden for produktion af vedvarende energi osv.) — bekæmpe energifattigdom effektivt. Sikring af adgangen til energitjenester for hele befolkningen er fastsat i den europæiske søjle for sociale rettigheder (princip 20) For at nå disse ambitiøse mål mener EØSU, at det er vigtigt at fremme udviklingen af territoriale planer for beskæftigelse og fremtidssikrede kvalifikationer med aktiv inddragelse af alle interessenter, navnlig arbejdsmarkedets parter.	EØSU opfordrer Kommissionen til i forbindelse med vurderingen af de nationale energi- og klimaplaner samt af medlemsstaternes territoriale planer for retfærdig omstilling at fremme større fokus på de beskæftigelsesmæssige og sociale mål og politikker ved f.eks. at: — inddrage aktive arbejdsmarkedspolitikker, der letter jobskifte gennem omskoling og uddannelsesinvesteringer i grønne job af høj kvalitet — støtte personer, der mister deres job på grund af dekarbonisering, med passende arbejdsmarkedspolitikker og foranstaltninger samt når det kræves gennem nationale regler med midler fra staterne og de støttemodtagende virksomheder for at sikre, at energiomstillingen kan skabe en positiv beskæftigelsesbalance — udvikle det regionale økonomiske potentiale, der stammer fra vedvarende energi, såvel som nye former for deltagelse i produktionen af elektricitet (f.eks. oprettelse af kooperativer, der producerer til eget forbrug, med kapacitet til at generere overskud til samfundet, fremme af selvstændig virksomhed inden for produktion af vedvarende energi osv.) — bekæmpe energifattigdom effektivt. Sikring af adgangen til energitjenester for hele befolkningen er fastsat i den europæiske søjle for sociale rettigheder (princip 20) For at nå disse ambitiøse mål mener EØSU, at det er vigtigt at fremme udviklingen af territoriale planer for beskæftigelse og fremtidssikrede kvalifikationer med aktiv inddragelse af alle interessenter, navnlig arbejdsmarkedets parter. Disse planer bør også tage hensyn til de økonomiske konsekvenser af omstillingstempoet for virksomheder, navnlig SMV'er.

Begrundelse

I ændringsforslaget foreslås det at præcisere tekstens ordlyd med hensyn til at styrke fokus på sociale og beskæftigelsesmæssige målsætninger og præcisere, at betalinger fra fonde (hvor det kræves i henhold til nationale regler) ikke i sig selv er tilstrækkelige til at løse problemet med tab af arbejdspladser: Det forudsætter langt mere end dette (politikker, administrative foranstaltninger osv.) at støtte og reintegrere de ledige på arbejdsmarkedet.

Endelig er det, som også fremhævet i punkt 1.6 i forslaget til udtalelse, vigtigt at tage hensyn til et tempo, der er foreneligt med situationen for virksomheder, navnlig SMV'er.

Resultat af afstemningen:

For: 73

Imod: 78

Hverken for eller imod: 8

ÆNDRINGSFORSLAG 2

SOC/718 — Energipolitik og arbejdsmarkedet

Punkt 5.2

Ændres som følger:

Sektionens udtalelse	Ændringsforslag
EØSU minder om, at et af de vigtigste systemer til styring af gennemførelsen af socialt retfærdige omstillingsforløb og overvågning af fremskridtene hermed er det europæiske semester. EØSU har tidligere erklæret, at gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder i det europæiske semester sammen med overvågningen heraf gennem den sociale resultattavle er et skridt i den rigtige retning ⁽¹⁾. Udvalget mener imidlertid, at der bør lægges større vægt på samspillet mellem miljø- og arbejdsmarkedspolitikker for at fremme en endelig balance, der er gunstig for de bæredygtige kvalitetsjob, der skabes, og for at sikre en tilstrækkelig indkomst for dem, der mister deres job og ikke kan finde ny beskæftigelse. Der bør ske en styrkelse af regionernes rolle og deres sociale kapital samt af intelligent specialisering og en dagsorden for menneskelig kapital. ⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om Yderligere betragtninger om den årlige undersøgelse af bæredygtig vækst 2022 (endnu ikke offentliggjort).	EØSU minder om, at et af de vigtigste systemer til styring af gennemførelsen af socialt retfærdige omstillingsforløb og overvågning af fremskridtene hermed er det europæiske semester. EØSU har tidligere erklæret, at gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder i det europæiske semester sammen med overvågningen heraf gennem den sociale resultattavle er et skridt i den rigtige retning ⁽¹⁾. Udvalget mener imidlertid, at der bør lægges større vægt på samspillet mellem miljø- og arbejdsmarkedspolitikker for at fremme en endelig balance, der er gunstig for de bæredygtige kvalitetsjob, der skabes. Medlemsstater bør også i overensstemmelse med deres nationale regler sørge for og sikre adgang til arbejdsløshedsunderstøttelse eller en passende minimumsindkomst for dem, der mister deres job og ikke kan finde ny beskæftigelse. Der bør ske en styrkelse af regionernes rolle og deres sociale kapital samt af intelligent specialisering og en dagsorden for menneskelig kapital. ⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om Yderligere betragtninger om den årlige undersøgelse af bæredygtig vækst 2022 (endnu ikke offentliggjort).

Begrundelse

Da teksten i teksten henviser til »dem, der mister deres job og ikke kan finde ny beskæftigelse«, forekommer det logisk, at ordet »indkomst« henviser til »minimumsindkomst«. I så fald bør ordvalget afspejle formuleringen i punkt 1.5 i forslaget til udtalelse, nemlig »garantier for adgang (...) til en passende minimumsindkomst«. Desuden kan der henvises til medlemsstaternes systemer for arbejdsløshedsunderstøttelse.

Resultat af afstemningen:

For: 79

Imod: 98

Hverken for eller imod: 8

ÆNDRINGSFORSLAG 3

SOC/718 — Energipolitik og arbejdsmarkedet

Punkt 1.9

Ændres som følger:

Sektionens udtalelse	Ændringsforslag
EØSU mener, at både store virksomheder og SMV'erne spiller en vigtig rolle med hensyn til at opfylde målet om energiomstilling og forventes at opfylde krævende betingelser om fremme af bæredygtig beskæftigelse af høj kvalitet og social beskyttelse samt sikring af universel adgang til energitjenester (for eksempel gennem forebyggelse af energifattigdom). For at løse SMV'ernes største problemer opfordrer EØSU imidlertid til, at programmerne for SMV'ers adgang til finansiering forbedres, lettes og forenkles ved hjælp af løbende støtte- og ledsagetjenester.	EØSU mener, at både store virksomheder og SMV'erne spiller en vigtig rolle med hensyn til at opfylde målet om energiomstilling gennem fremme og tilvejebringelse af bæredygtig beskæftigelse af høj kvalitet og derved bidrage til social beskyttelse samt gennem den rolle, de har til sikring af universel adgang til energitjenester (og således for eksempel bidrage til forebyggelse af energifattigdom). For at løse SMV'ernes største problemer opfordrer EØSU imidlertid til, at programmerne for SMV'ers adgang til finansiering forbedres, lettes og forenkles ved hjælp af løbende støtte- og ledsagetjenester.

Begrundelse

Ændringsforslaget har til formål at præcisere teksten for at forklare, hvordan virksomheder og SMV'er bidrager til at skabe bæredygtig beskæftigelse og på denne måde bidrager til social beskyttelse.

Resultat af afstemningen:

For: 76

Imod: 99

Hverken for eller imod: 8

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om støtte til udviklingen på arbejdsmarkedet: metoder til at opretholde beskæftigelsesegnheden, fremme produktiviteten og udvikle færdigheder, navnlig i SMV'er

(initiativudtalelse)

(2023/C 146/03)

Ordfører: **Mariya MINCHEVA**

Anmodning om udtalelse	Præsidiets beslutning, 18.1.2022
Retsgrundlag	Artikel 52, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Plenarforsamlingens beslutning	20.1.2022
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 52, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	30.1.2023
Vedtaget på plenarforsamlingen	22.2.2023
Plenarforsamling nr.	576
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	153/2/2

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. **Det europæiske arbejdsmarked er under forandring** og står over for nye udfordringer som følge af fremskyndelsen af teknologiske fremskridt og bæredygtig intelligent vækst kombineret med klimaændringer, **demografiske ændringer** og aldring, migration samt **den digitale og grønne omstilling**. Denne omstilling kræver en god forståelse af, **hvilke typer færdigheder** det vil kræve at holde trit med den fremtidige forandring af arbejdsmarkedet, herunder i SMV'er, for at opretholde bæredygtig beskæftigelsesegnhed, bidrage til høj produktivitet og afhjælpe manglen på arbejdskraft.

1.2. **Færdighedsudvikling og en effektiv gennemførelse af retten og adgangen til livslang læring skal være en integreret del af bredere økonomiske vækststrategier og genopretnings- og resiliensplaner.** Den teknologiske revolution har en kraftig indvirkning **på beskæftigelsens og arbejdets karakter** og fremskynder tendenserne inden for **omstrukturering af beskæftigelsen**. Beskæftigelsesegnhed hænger således direkte sammen med evnen til at opkvalificere og omskole arbejdstagere på virksomhedsniveau for at kunne håndtere forandring og folks holdning til nye færdigheder og mulighederne for og motivationen til at udvikle disse.

1.3. **Ved håndteringen af de forskellige omstillinger i folks arbejdsmæssige livscyklus er der en række udfordringer** forbundet med forskellige faktorer såsom en aldrende befolkning og de demografiske tendenser. Udfordringerne vedrører retfærdig og lige behandling af forskellige generationer, motivation og lige adgang til uddannelse og færdighedsudvikling, opkvalificerings- og omskolingsmuligheder med henblik på at bidrage til øget produktivitet, forbedre den enkeltes faglige formåen og håndtere generationsmæssige forskelle samt samarbejde og gensidig støtte mellem kolleger på tværs af generationer. Voksenuddannelse er af afgørende betydning for opkvalificeringen af voksne arbejdstagere og kan bringe en række personlige, samfundsmæssige, økonomiske og sociale fordele med sig.

1.4. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) er enig i, at **der i EU er brug for en revolution inden for færdigheder for at sikre, at borgerne kan trives** ⁽¹⁾, og opfordrer institutioner, virksomheder, arbejdsmarkedets parter og øvrige interessenter til at komme i omdrejninger og yde en effektiv fælles indsats som led i pagten for færdigheder og indfrielsen af de ambitiøse mål i programmet. I den forbindelse glæder EØSU sig over Kommissionens forslag om at gøre 2023 til det europæiske år for færdigheder ⁽²⁾.

1.5. **Arbejdsmarkedets parter** er centrale aktører, når det drejer sig om at udvikle potentiale inden for menneskelig kapital med sigte på at opnå en bæredygtig udvikling og vedligeholde færdighederne til opretholdelse af beskæftigelsesegnetheden. Deres rolle i en forsvarlig og effektiv proces i forbindelse med kollektive overenskomstforhandlinger er afgørende for at bygge bro mellem medarbejdernes karriereønsker og virksomhedernes behov samt for anerkendelsen af færdigheder, men også for at styrke forbindelsen mellem uddannelsessystemerne, erhvervsuddannelsessystemerne og arbejdsformidlingerne på den ene side og politikkerne for udvikling af innovation, industri, handel og teknologi på den anden side. Social dialog og kollektive overenskomstforhandlinger er effektive redskaber til at nå disse mål. Civilsamfundsorganisationerne har gode forudsætninger for at tilbyde ikkeformelle og uformelle læringsmiljøer samt meningsfuld inddragelse af frivillige i virksomheder, når det gælder om at udvikle nøglekompetencer. De respektive civilsamfundsorganisationer spiller også en vigtig rolle, navnlig de, der beskæftiger sig med socialt iværksætteri eller med forskellige sårbare grupper i samfundet.

1.6. **Nye beskæftigelsesformer**, der er omfattet af behørig beskyttelse, og som opstår på baggrund af arbejdets ændrede karakter, kan give folk forskellige muligheder for at gå ind i iværksætteri, diversificere deres indkomst og få adgang til beskæftigelse og aktiviteter, der ikke tidligere var tilgængelige for dem. At opretholde beskæftigelsesegnetheden under disse vilkår forudsætter passende regulering, herunder gennem kollektive overenskomstforhandlinger, et erhvervsuddannelsessystem i stand til at udvikle iværksætterfærdigheder og faglige kvalifikationer svarende til arbejdsmarkedets behov, en ny form for arbejdsmentalitet samt den rette juridiske og økonomiske kultur.

1.7. **Digital omstilling** kan for store dele af vores samfund være en udfordring for at opretholde beskæftigelsesegnetheden og opnå gode resultater på arbejdsmarkedet. Den kan indebære en risiko for voksende ulighed grundet uddannelsesmæssige forskelle, herunder grundlæggende og funktionelle læse- og skrivefærdigheder, aldersbarrierer samt forskelle i adgangen til og omfanget af anvendelsen af moderne teknologi, afhængigt af færdigheder og indkomstniveau. Evnen til konstant at kunne ajourføre **de digitale færdigheder** i takt med ændringerne på arbejdsmarkedet og indførelsen af nye teknologier vil uden tvivl være blandt de vigtigste udfordringer i fremtiden. I den forbindelse glæder EØSU sig over de omfattende investeringer, der er planlagt i de nationale genopretnings- og resiliensplaner til støtte for en styrkelse af de digitale færdigheder ⁽³⁾.

1.8. Hvis **den grønne omstilling** skal lykkes, vil det kræve personer med de rette færdigheder og arbejdspladser med det rette arbejdsmiljø og de rette grønne produktionssystemer. Arbejdsmarkedets parter spiller en central rolle med hensyn til at sikre en retfærdig omstilling inden for en række økonomiske sektorer, hvor de eksisterende job vil blive ændret radikalt. Der er fire kategorier af **færdigheder**, der betragtes som særligt vigtige for **grønne** erhverv: ingeniørvidenskabelige og tekniske færdigheder, naturvidenskabelige færdigheder samt færdigheder inden for driftsledelse og overvågning. EØSU støtter de foranstaltninger, der allerede er truffet på EU-plan for at fremme læring om miljømæssig bæredygtighed og den grønne omstilling i EU ⁽⁴⁾, og efterlyser nu praktiske løsninger for EU's borgere og virksomheder.

⁽¹⁾ Den europæiske dagsorden for færdigheder med henblik på bæredygtig konkurrenceevne, social retfærdighed og modstandsdydighed, COM(2020) 274 final.

⁽²⁾ Se kommissionsformand Ursula von der Leyens tale om Unionens tilstand 2022, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/SPEECH_22_5493.

⁽³⁾ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/assets/thematic_analysis/scoreboard_thematic_analysis_digital_skills.pdf.

⁽⁴⁾ GreenComp: den europæiske kompetenceramme for bæredygtighed.

Rådets henstilling af 16. juni 2022 om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet (2022/C 243/04).

Rådets henstilling af 16. juni 2022 om læring med henblik på den grønne omstilling og bæredygtig udvikling (2022/C 243/01).

1.9. Behovene på fremtidens arbejdsmarked vil i stigende grad kræve avancerede kognitive færdigheder på et højt niveau, der sætter arbejdstagerne i stand til at agere og træffe beslutninger i et uforudsigeligt, ikke-routinepræget og dynamisk miljø. »Metafærdigheder«, som øger og fremskynder tilegnelsen af andre færdigheder og fungerer som katalysator for hurtigere læring og vellykket livslang udvikling, er nøglen til at opretholde beskæftigelsesegnetheden i en moderne verden.

1.10. Som følge af de hastigt skiftende behov på arbejdsmarkedet bliver det stadig mere vigtigt med systemer for erhvervelse, forudsigelse og klassificering af færdigheder. Samtidig er det nødvendigt at forbedre udformningen og indførelsen af de enkelte landes værktøjer til foregribelse af færdighedsbehov, og alle interessenter bør deltage aktivt og gøre fuldt brug af resultaterne af denne proces.

1.11. At sætte færdigheder og kvalifikationer i centrum for den europæiske politiske debat bør medvirke til:

1.11.1. at regeringer, virksomheder, arbejdsmarkedets parter og øvrige interessenter udvikler og gennemfører moderne, omfattende færdighedsstrategier på nationalt plan og på sektorniveau, at der skabes flere og bedre lærings- og udviklingsmuligheder, at der tiltrækkes og fastholdes talent med henblik på at udvikle vigtige digitale, grønne og kognitive evner, bløde færdigheder og evnen til at håndtere forandring, og at der frigøres flere offentlige og private investeringer

1.11.2. at der anvendes kunstig intelligens i færdighedsmatchningssystemer, og at der skabes opmærksomhed om eksisterende god praksis på dette område. Det kan være systemer, der fungerer både i den offentlige arbejdsformidling og i den private sektor

1.11.3. at der sættes skub i de processer, der skal modernisere og integrere erhvervsuddannelserne ved at gøre dem mere attraktive, højne deres kvalitet, gøre dem mere fleksible og bedre tilpasset behovene i forskellige aldersgrupper og kategorier af arbejdstagere samt arbejdsmarkedets behov og behovet for at opbygge kompetencer, som er vigtige med henblik på at sikre et sundt og konkurrencedygtigt miljø, øget bæredygtighed og overgangen til en grøn og digital økonomi

1.11.4. at der skabes vilkår og incitamenter for unge til at deltage på arbejdsmarkedet gennem erhvervsvejledning for at give dem adgang til gode arbejdsvilkår og en reel karriereudvikling.

1.12. SMV'er bør tilskyndes til at gå sammen i netværk, der samarbejder, samarbejde om at dele omkostningerne til forskning og samle deres kapacitet med henblik på at imødegå udfordringerne i forbindelse med den dobbelte omstilling og udvikling af færdigheder. En vigtig forudsætning for, at de kan fungere bæredygtigt, er vilkårene i det lokalsamfund, de opererer i, de regionale beskæftigelsessystemer, støtte fra de lokale forvaltninger og adgang til ny teknologi, innovation og erhvervsekspertisecentrenes tjenester.

1.13. Foregribelse af færdighedsbehov skal udvikles bredt af de økonomiske aktører og deres interessenter. Der er brug for at hjælpe SMV'erne på vej i deres udvikling af en politik for uddannelse og udvikling af menneskelig kapital. Navnlig vekseldannelsesordninger og arbejdsbaseret læring er særligt tilpassede SMV'ernes behov. I den henseende har arbejdsmarkedets parter en afgørende rolle at spille inden for rammerne af den sociale dialog i de sektorer, hvor de er aktive.

2. Generelle bemærkninger og baggrund

2.1. Covid-19-pandemien har bragt os i en ny situation, der har medført ændret adfærd, ændrede holdninger og kulturelle ændringer i vores samfund. Forbrugernes forventninger og adfærd har ændret sig (i retning af mere onlinekommunikation og -interaktion), og det samme gælder forretningsmodeller og arbejdstilrettelæggelse (mere fjernarbejde og flere hybride arbejdsmetoder). Den grønne og digitale omstilling baner vejen for, at de eksisterende uddannelsessystemer og den nuværende praksis bliver tilpasset og i stand til at tilvejebringe den rette viden og de rette færdigheder og kompetencer.

2.2. Færdigheder, kvalifikationer og beskæftigelse, arbejdets ændrede karakter og udviklingen af et rummeligt arbejdsmarked har været genstand for adskillige EØSU-udtalelser ⁽⁵⁾, som stadig er relevante i dag. Formålet med denne udtalelse er at analysere, hvilke typer færdigheder det vil kræve at holde trit med den fremtidige forandring af arbejdsmarkedet, hvordan beskæftigelsesegnheden kan opretholdes og produktiviteten fremmes, samt undersøge effektive strategier, herunder for SMV'er, til bedre udvikling af arbejdsstyrken og afhjælpning af manglen på arbejdskraft.

2.3. Strategier for færdighedsudvikling skal indgå i de nationale vækstpolitikker og -planer i synergi med industriel forskning og økonomisk udvikling. Medlemsstaterne bør tilskynde udviklingen af sektorer med høj merværdi, hjælpe arbejdstagere og virksomheder med at håndtere forandring og være på højde med innovationen på det teknologiske, digitale og grønne område. Dette vil kræve yderligere investeringer i ressourcer og planlægning i form af et uddannelsessystem, der er i stand til at imødegå de nye udfordringer og afhjælpe misforholdet på arbejdsmarkedet.

2.4. EØSU mener, at opretholdelse af bæredygtig beskæftigelsesegnhed er et mangesidet problem, hvor de største udfordringer er forbundet med arbejdets, jobfunktionernes og beskæftigelsens skiftende karakter, behovet for en effektiv gennemførelse af retten til livslang læring og udvikling, digitalisering, den stigende betydning af menneskeligt potentiale og af arbejdsproduktivitet, ændringer i tilrettelæggelsen af arbejdet, demografiske ændringer og behovet for at indføre nye strukturer for balance mellem arbejdsliv og privatliv med fleksibel arbejdstid og fremme politikker for aktiv aldring ⁽⁶⁾. Der er behov for et understøttende miljø, så folk forstår og er fuldt ud bevidste om den betydning, uddannelse har for deres arbejdsliv, og er i stand til og motiverede til at udnytte alle mulighederne for livslang læring, uanset hvor i livet de befinder sig. I den forbindelse hænger evnen til at opretholde beskæftigelsen direkte sammen med holdningen til og evnen til at udvikle nye færdigheder i takt med dynamikken på arbejdsmarkedet.

2.5. Arbejdsmarkedets parter er centrale aktører, når det drejer sig om at udvikle og vedligeholde færdighederne til opretholdelse af beskæftigelsesegnheden. De er bedst i stand til at sikre sammenhæng mellem medarbejdernes karriereønsker og virksomhedernes færdighedsbehov. Deres rolle, navnlig gennem en forsvarlig og effektiv struktur for kollektive overenskomstforhandlinger, er afgørende for processen med at anerkende færdigheder. EØSU efterlyser en stærkere koordinering mellem uddannelsessystemerne, erhvervsuddannelsessystemerne og arbejdsformidlingerne på den ene side og politikkerne for udvikling af innovation, industri, handel og teknologi samt de makroøkonomiske politikker på den anden side for at forbedre de samlede resultater på arbejdsmarkedet. Dette kunne navnlig have en virkning på lokalt plan.

2.6. Med arbejdets ændrede karakter følger også nye og fleksible typer ansættelsesforhold og ikkestandardiserede beskæftigelsesmodeller, der ændrer hele strukturen af det europæiske arbejdsmarked. Nye arbejdsformer, der er omfattet af behørig beskyttelse, kan give folk nye muligheder for at gå ind i iværksætteri, diversificere deres indkomst og få adgang til beskæftigelse og aktiviteter, der ikke tidligere var tilgængelige for dem. På den anden side bør nye arbejdsformer ledsages af en garanti om adgang til social beskyttelse, da der er direkte sammenhæng mellem dette og de sociale beskyttelsessystemers

⁽⁵⁾ Arbejdsmarkedsobservatoriets undersøgelse »The work of the future, ensuring lifelong learning and training of employees« (2022); EØSU's udtalelser om Fremtidens arbejde — tilegnelse af den fornødne viden og de rette kompetencer til at opfylde behovene på fremtidens arbejdsmarked (2017); Bæredygtig finansiering til livslang læring og udvikling af færdigheder i en situation, hvor der er mangel på faglært arbejdskraft (2019); En arbejdsverden i forandring og længere levetid/en aldrende befolkning — Forudsætningerne for, at ældre arbejdstagere kan forblive aktive på arbejdsmarkedet i den nye arbejdsverden (2019); Digitalisering, kunstig intelligens og lige muligheder — Hvordan kan EU stå stærkere i det globale kapløb om fremtidige færdigheder og uddannelse og samtidig garantere den sociale inklusion? (2019); Erhvervsuddannelse: effektiviteten af de systemer, der skal foregribe og tilpasse kompetencer og arbejdsmarkedsbehov samt arbejdsmarkedsparternes og de forskellige aktørers rolle (2020); Forslag til Rådets henstilling om erhvervsrettet uddannelse med henblik på bæredygtig konkurrenceevne, social retfærdighed og modstandsdygtighed (2020); Hvordan fremmer man via uddannelse og i et livslangt læringsperspektiv de færdigheder, Europa har brug for til at skabe et mere retfærdigt, mere sammenhængende, mere bæredygtigt, mere digitalt og mere modstandsdygtigt samfund? (2020); En SMV-strategi for et bæredygtigt og digitalt Europa (2020); Industrielle økosystemer, strategisk autonomi og velfærd (2021); Blandet læring (2021), Pakken om videregående uddannelse (2022), etc.

⁽⁶⁾ <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/industrial-relations-dictionary/active-ageing>, http://erc-online.eu/wp-content/uploads/2017/03/With-signatures_Framework-agreement-on-active-ageing.pdf.

finansielle bæredygtighed. At opretholde beskæftigelsesegnheden under disse vilkår forudsætter passende regulering, herunder gennem kollektive overenskomstforhandlinger, en ny form for arbejdsmoral, den rette juridiske og økonomiske kultur samt viljen til at udvikle iværksætterfærdigheder og faglige kvalifikationer, der modsvarer de skiftende omstændigheder.

2.7. Udbredelsen af digitale teknologier og deres indvirkning på arbejdets karakter og tilrettelæggelse kan indebære alvorlige udfordringer, når det gælder om at opretholde beskæftigelsesegnheden og opnå gode arbejdsmarkedsresultater. Digitalisering kan indebære risiko for voksende ulighed grundet store uddannelsesmæssige forskelle, herunder grundlæggende og funktionelle læse- og skrivefærdigheder, aldersbarrierer samt forskelle i adgangen til og omfanget af anvendelsen af moderne teknologi, afhængigt af færdigheder og indkomstniveau. Da den nye generation i vid udstrækning er digital, og ældre har en tendens til at foretrække analoge arbejdsmetoder, kan generationerne hjælpe hinanden indbyrdes. EØSU glæder sig over de massive investeringer i digitale færdigheder, der er planlagt som led i de nationale genopretnings- og resiliensplaner.

2.8. Grønne færdigheder er den viden og de kompetencer, værdier og holdninger, der er nødvendige for at leve i, udvikle og støtte et bæredygtigt og ressourceeffektivt samfund⁽⁷⁾. Den grønne omstilling vil kræve en ændring af vores produktionsprocesser og forretningsmodeller og vil uundgåeligt ændre de færdigheder, der kræves, og de opgaver, der indgår i mange eksisterende erhverv, samt opkvalificerings- og omskolingsprogrammer for arbejdstagere. Hvis den grønne omstilling skal lykkes, vil det kræve personer med de rette færdigheder. EØSU anerkender de politiske tiltag, der er truffet i den henseende, og efterlyser nu praktiske løsninger for EU's borgere og virksomheder.

2.9. En uigenkaldelig demografisk udvikling, en faldende arbejdsstyrke og en højere levetid gør det nødvendigt med politiske tiltag, der fremmer en ny måde at tilrettelægge arbejdet på, udvekslingsprogrammer på tværs af generationerne, nye strukturer for balance mellem arbejdsliv og privatliv, forhandlede fleksible arbejdstidsordninger samt foranstaltninger, der kan bidrage til bedre arbejdsproduktivitet og aktiv aldring. For så vidt angår beskæftigelsesegnheden er der mange problemer og udfordringer forbundet med håndteringen af de forskellige omstillinger i folks arbejdsmæssige livscyklus. De vedrører retfærdig og lige behandling af de forskellige generationer på arbejdsmarkedet, det kulturelt bestemte syn på alder, håndtering af generationsmæssige forskelle samt forvaltning af social kapital. At give alle lige adgang til muligheder for livslang læring bidrager til opretholdelse af beskæftigelsesegnheden, øget produktivitet i alle livsfaser samt øget samarbejde og gensidig støtte mellem kolleger på tværs af generationer.

2.10. Tiltrækning af migranter med særlige færdigheder indgår også som en vigtig del af en fremtidig forsyningskæde af færdigheder. Kommissionens meddelelse om »tiltrækning af færdigheder og talent til EU« er et positivt skridt i den retning.

3. Hvilke færdigheder vil den fremtidige forandring af arbejdsmarkedet kræve?

3.1. Færdigheder er afgørende for samfunds, virksomheders og enkeltpersoners evne til at trives i en stadig mere udbyrdes forbundet verden i hastig forandring. Fremtidens arbejde vil have forskellig karakter, alt afhængigt af en persons uddannelses- og kvalifikationsniveau. Efterspørgslen efter ufaglærte job vil falde gradvist, om end en stor del af dem vil blive bevaret. Nogle af de arbejdsopgaver, der er forbundet med fysiske eller manuelle færdigheder, talfærdigheder og færdigheder inden for kundeservice, er i størst fare for at blive omdannet eller bortfalde på grund af den stigende automatisering og anvendelse af intelligente systemer. Der vil dog fortsat eksistere håndværksfag eller kunstneriske erhverv, hvor opkvalificering er afgørende for at kunne holde trit med den økonomiske og sociale udvikling. Som følge af den digitale og grønne omstilling vil efterspørgslen på folk med et højt uddannelses- og kvalifikationsniveau stige betydeligt, mens antallet af job, der forudsætter kvalifikationer på mellemhøjt niveau, vil holde sig midlertidigt stabilt, hvorefter mange af dem vil blive omdannet i takt med arbejdsmarkedets skiftende behov.

3.2. Som følge af de hastigt skiftende behov på arbejdsmarkedet bliver det stadig mere vigtigt med systemer for erhvervelse, forudsigelse og klassificering af færdigheder. EØSU glæder sig over tendensen til at oprette og udvikle europæiske taksonomier og ordbøger over færdigheder og kompetencer såsom ESCO, rammen for digitale kompetencer (DigComp 2.2), DigCompEdu, e-kompetencerammen, DISCO, EU-ordbogen over beskæftigelser, GreenComp osv. Disse bidrager i høj grad til, at det bliver mere gennemsigtigt, hvilke færdigheder der kræves på arbejdsmarkedet, at kvalifikationer

(7) De Forenede Nationers Organisation for Industriel Udvikling.

kan overføres, og at der indføres en kompetencebaseret tilgang til uddannelse, erhvervsuddannelse og udvikling af menneskelige ressourcer. Samtidig støtter vi synspunktet⁽⁸⁾ om, at udformningen og indførelsen af værktøjer til foregribelse af de enkelte landes færdighedsbehov endnu ikke er på det krævede niveau, og at ikke alle interessenter er aktivt involveret eller gør fuldt brug af resultaterne af denne proces.

3.3. Arbejdsmarkedets parter spiller en afgørende rolle i udarbejdelsen af strategier for udvikling af færdigheder i lyset af data fra faglige og territoriale observatorier. Det er derfor vigtigt at inddrage arbejdsmarkedsparterne allerede fra begyndelsen af processen for at undgå et misforhold mellem de europæiske arbejdsgiveres og arbejdstageres reelle behov.

3.4. **Digitale færdigheder** vil uden tvivl være nogle af de vigtigste færdigheder i fremtiden. I alle sektorer af den europæiske økonomi er der en væsentlig stigning i behovet for specialiserede og højtudviklede digitale færdigheder.

3.5. Der er også et stigende behov for STEM-færdigheder (naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik) og kombinationer af tværfaglige kompetencer — også kaldet »hybridfærdigheder«, »tværfaglige færdigheder« og »interfunktionelle færdigheder«. Der vil i stigende grad blive lagt vægt på faglig ekspertise, færdigheder inden for forskning og fremsyn, sofistikeret analyse og fortolkning af kompleks information samt teknologiske færdigheder. I det generelle indeks over grønne færdigheder⁽⁹⁾ identificeres fire kategorier af **færdigheder** som særligt vigtige for **grønne** erhverv: ingeniørvidenskabelige og tekniske færdigheder, naturvidenskabelige færdigheder samt færdigheder inden for driftsledelse og overvågning.

3.6. Behovene på fremtidens arbejdsmarked og i fremtidens økonomier vil i stigende grad kræve **kognitive færdigheder** på et højt niveau, der sætter arbejdstagerne i stand til at agere og træffe beslutninger i et uforudsigeligt, ikke-routinepræget og dynamisk miljø. Der er oftest tale om analytisk, kreativ, innovativ, ikke-standardiseret, systemisk, konceptuel, strategisk, abstrakt, selvstændig og kritisk tænkning. **»Metafærdigheder«**, som øger og fremskynder tilegnelsen af andre færdigheder og fungerer som katalysator for hurtigere læring og vellykket livslang udvikling, er nøglen til at opretholde beskæftigelsesegnetheden i en moderne verden.

3.7. Maskiner og algoritmer vil ikke erstatte behovet for **»bløde færdigheder«** på arbejdsmarkedet. Fremtidens job og ændrede jobprofiler vil kræve en lang række socialt kommunikative og adfærdsmæssige færdigheder, hvoraf de mest efterspurgte vil omfatte følelsesmæssig intelligens, empati, opbygning af relationer og netværk, effektiv kommunikation, gennemslagskraft, teamwork, styling, forretningsetikette, interkulturel tolerance, forhandlingsevne, konfliktstyring osv.

3.8. Mange **interfunktionelle** og **adfærdsmæssige** færdigheder til fremme af personlig effektivitet står også øverst på listen over arbejdsmarkedets krav. De færdigheder, der efterspørges mest i denne sammenhæng, er bl.a. at udvise iværksætterånd og samarbejdsevne og besidde beslutnings- og problemløsningsevner, være resultatorienteret, kunne multitasking, være fleksibel og have tilpasningsevne, være initiativrig, ressourcerstærk, ansvarlig, kunne udvise egenkontrol, være fremsynet og detaljeorienteret og i stand til at håndtere uvished, spændinger og stress samt forvalte sin tid godt.

4. Udvikling af arbejdsstyrken til fremme af et rummeligt arbejdsmarked og høj produktivitet

4.1. Hvis det europæiske arbejdsmarked skal overvinde de kommende udfordringer, skal det først og fremmest være rummeligt, sikre lige vilkår og skabe betingelser for investeringer i velfungerende beskæftigelsessystemer, der kan føre til øget produktivitet, og være retningsgivende for effektive uddannelses- og færdighedspolitikker samt robuste aktive arbejdsmarkedspolitikker. På trods af de enkelte medlemsstaters forskellige traditioner og praksis finder EØSU det nødvendigt at:

4.1.1. optimere systemerne til overvågning, analyse og forudsigelse af færdighedsbehovene på arbejdsmarkedet

⁽⁸⁾ Se f.eks. »Skill needs anticipation: systems and approaches. Analysis of stakeholder survey on skill needs assessment and anticipation«. ILO — Genève, 2017, ISBN: 978-92-2-130248-3 (https://www.cedefop.europa.eu/files/2223_en.pdf).

Rådets resolution om en ny europæisk dagsorden for voksenuddannelse 2021-2030 (2021/C 504/02).

⁽⁹⁾ <http://www.nber.org/papers/w21116>.

4.1.2. øge inddragelsen af arbejdsmarkedets parter og alle øvrige interessenter med særlig vægt på virksomhedernes evne til at udarbejde interne procedurer til indkredsning af kvalifikationskløfter og uddannelsesbehov samt træffe tiltag til opkvalificering og omskoling af deres egne medarbejdere

4.1.3. anvende moderne metoder og informationsteknologier til at styrke, systematisere og tilvejebringe analytiske data om færdigheder på tværs af sektorer og regioner med henblik på at udbyde uddannelse og fremme kvalifikationer af relevans for arbejdsmarkedets behov. For eksempel kan intelligente talentplatforme forbinde forskellige oplysninger om arbejdstagerne (såsom færdigheder, evner, erfaringer, ønsker om faglig udvikling, demografi, uddannelsesbehov og udviklingsmuligheder) med arbejdsgevernes behov

4.1.4. sammen med arbejdsmarkedets parter foretage en strategisk vurdering af udfordringerne og konsekvenserne for job, erhverv, kvalifikationer, aktiviteter og færdigheder ved overgangen til en grøn og digital økonomi og udvikle både passende former for kvalifikationer og omskoling samt investeringer i udvikling af færdigheder og støtte til personer, der er berørt af forandringerne eller af omstillingen til grønne job

4.1.5. analysere de barrierer, som hindrer unge i at erhverve STEM-kvalifikationer og -færdigheder, og træffe målrettede tiltag for at gøre STEM-uddannelser og -karrierer mere attraktive for piger og kvinder

4.1.6. træffe tiltag til at skabe smidige, modstandsdygtige og fremtidssikrede erhvervsuddannelsessystemer, som kan tiltrække unge og understøtte deres indtræden på et omskifteligt arbejdsmarked og sikre voksne adgang til erhvervsuddannelsesprogrammer, der er skræddersyet efter deres behov og tilpasset den dobbelte grønne og digitale omstilling

4.1.7. sikre, at arbejdsmarkedets parter får en mere aktiv strategisk rolle med hensyn til at fremskynde processen for oprettelse og udbud af nye kvalifikationer ved ajourføringen af læseplaner og i forbindelse med finansieringsmekanismer og kvalitetskontrol. Der bør lægges særlig vægt på mikroeksamensbeviser, kvalitetsstandarderne for disse og muligheden for at anerkende dem og inkludere dem under bredere kvalifikationer. Desuden bør praksissen med at nedsætte sektorudvalg, herunder på territorialt plan, med inddragelse af arbejdsmarkedets parter og uddannelsesinstitutioner udvides for at afhjælpe misforholdet mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer og på fleksibel vis skabe mikroeksamensbeviser, der nøje matcher virksomhedernes uddannelsesbehov

4.1.8. tilskynde anvendelsen af kollektive overenskomstforhandlinger for at sikre adgang til livslang læring og gøre arbejdsmarkedet mere rummeligt, herunder gennem individuelle læringskonti, udforskning af mulighederne for betalt uddannelsesorlov i overensstemmelse med national praksis og et minimum af undervisningstimer pr. år, incitamenter til opkvalificering og omskoling, anerkendelse af kvalifikationer på tværs af EU's medlemsstater, udvikling af virksomhedssystemer til vidensforvaltning, indgåelse af mentorkontrakter med pensionerede erfarne medarbejdere mv.

4.1.9. udvikle politikker, der sikrer lige adgang til lærings- og udviklingsmuligheder. Dette omfatter at:

4.1.9.1. gennemføre de tre trin i EU's henstilling fra 2016 om »Opkvalificeringsforløb: Nye muligheder for voksne« — vurdering af færdigheder, levering af et individualiseret læringstilbud og validering og anerkendelse af erhvervede færdigheder

4.1.10. være særlig opmærksom på de kategorier af arbejdstagere, der oftest udelukkes fra uddannelse, men som derfor har størst behov for den: lavt kvalificerede personer over 45 år, personer med handicap, kvinder, der vender tilbage til arbejdsmarkedet efter længere tids fravær på grund af familie- og omsorgsforpligtelser, samt migranter og flygtninge. Civilsamfundsorganisationerne og de sociale virksomheder spiller en afgørende rolle, når det kommer til at hjælpe disse sårbare grupper med deres uddannelsesbehov.

5. SMV'ers udfordringer med at udvikle de nødvendige færdigheder til den fremtidige forandring af arbejdsmarkedet

5.1. Mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder udgør 99 % af alle virksomheder i EU. De omtrent 24 millioner SMV'er genererer mere end 4 bio. EUR i merværdi, beskæftiger over 90 millioner mennesker og er en vigtig kilde til iværksætteri og innovation, som er afgørende for den europæiske industris bæredygtige udvikling og konkurrenceevne⁽¹⁰⁾. SMV'ernes betydning er altid blevet anerkendt, men covid-19 har gjort det åbenlyst, hvor sårbare vi er over for eksterne påvirkninger, navnlig i forbindelse med en krise, der har bragt et stort antal SMV'er i en vanskelig økonomisk situation og millioner af arbejdspladser i fare.

5.2. SMV'er står over for de samme udfordringer som alle andre, men har derudover specifikke problemer vedrørende bedre markedsadgang og finansiering, udbredelse af innovation, digitalisering, omstillingen til klimaneutrale forretningsmodeller og overgangen fra lineær til cirkulær produktion.

5.3. Som følge af begrænsede ressourcer, utilstrækkelig ekspertise og deres regionale placering har langt de fleste SMV'er overordentligt svært ved at tiltrække talent og udvælge, uddanne, udvikle, motivere og fastholde personale. Kun omkring 40 % af SMV'erne har nedfældet strategier og indført politikker for forvaltning af menneskelige ressourcer. På grund af deres vanskeligheder med at dække personalefravær grundet ekstern uddannelse samt deres begrænsede finansielle kapacitet ligger SMV'erne under EU-gennemsnittet i brugen af erhvervsuddannelse, der kræver fysisk tilstedeværelse.

5.4. Langt de fleste SMV'er opererer i specifikke markedsnicher og/eller ikketraditionelle økonomiske sektorer, hvor arbejdets karakter kræver specifikke faglige kvalifikationer, der skal erhverves og udvikles i praksis i den virkelige verden. Begrænsede menneskelige ressourcer medfører ofte, at job i SMV'er kræver bredere specialisering og hybride færdigheder, der kan overføres, og som hænger sammen med behovet for at kombinere en bredere vifte af funktionelle opgaver.

5.5. SMV'ernes specifikke færdighedsbehov vedrører primært teknologisk iværksætteri, afdækning af forretningsmuligheder, risikovurdering og -styring, finansieringskilder, udvikling af virksomhedsstrategier, forretningsprojekter og -planer, indførelse af innovative forretningsmodeller, brug af digitale teknologier, digital branding og digital markedsføring, efterlevelse af gældende lovgivning, personaleadministration, den grønne økonomi og brug af vedvarende energikilder samt den cirkulære økonomi.

5.6. I betragtning af arbejdets tekniske karakter i et stort antal SMV'er, der navnlig på nichemarkeder besidder unik knowhow, er uddannelse på arbejdspladsen en hensigtsmæssig måde at opfylde deres kvalifikationsbehov på. Tilsvarende er der behov for uddannelse på arbejdspladsen for at imødegå udfordringerne forbundet med den digitale og grønne omstilling. Denne type uddannelse fremmer udviklingen af færdigheder i SMV'er ved at gøre det lettere at tilrettelægge uddannelse og overføre viden internt i virksomheden. For at løse problemet med at opretholde produktionsniveauet, når arbejdstagerne er fraværende for at deltage i uddannelseskurser, bør arbejdsgiverne sikres adgang til passende former for uddannelse og ad hoc-instrumenter såsom deling af uddannelsesprogrammer på sektorplan eller territorielt plan, der fremmer synergier mellem SMV'er, samt adgang til målrettede økonomiske støtteforanstaltninger.

5.7. Alle økonomiske aktører og deres interessenter er nødt til at lære at forudse kommende færdighedsbehov. Arbejdsmarkedets parter har i den henseende en vigtig rolle at spille via arbejdsmarkedsdialogen i de forskellige erhvervsbrancher og -sektorer.

Bruxelles, den 22. februar 2023.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁰⁾ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/da/sheet/63/small-and-medium-sized-enterprises>.

III

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

576. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG,
22.2.2023-23.2.2023

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 260/2012 og (EU) 2021/1230 for så vidt angår strakskreditoverførsler i euro

(COM(2022) 546 final — 2022/0341 (COD))

(2023/C 146/04)

Ordfører: **Christophe LEFÈVRE**

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 21.11.2022 Rådet for den Europæiske Union, 16.11.2022
Retsgrundlag	Artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	27.1.2023
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	64/0/1
Vedtaget på plenarforsamlingen	22.2.2023
Plenarforsamling nr.	576
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	146/1/1

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) bifalder denne forordning om strakskreditoverførsler i euro. Udvalget har i de senere år afgivet en udtalelse om detailbetalinger ⁽¹⁾ og en udtalelse om det europæiske økonomiske og finansielle system ⁽²⁾ med henblik på at bidrage til det indre finansielle marked, forenkle grænseoverskridende transaktioner og sikre de finansielle transaktioner mellem forbrugere, virksomheder og SMV'er.

1.2. EØSU er af den opfattelse, at tjenesternes tilgængelighed for de europæiske forbrugere og virksomheder er afgørende for, at straksbetalinger i EU bliver en succes. Desto flere betalingstjenesteudbydere ⁽³⁾, der tilbyder straksbetalinger, desto større succes vil straksbetalingerne få i EU. Straksbetalinger vil være tilgængelige for alle borgere og virksomheder, der har en bankkonto i EU og EØS-landene. Forslaget har til formål at sikre, at straksbetalinger i euro er økonomisk overkommelige og sikre og gennemføres uden hindringer i hele EU.

⁽¹⁾ EUT C 220 af 9.6.2021, s. 72.

⁽²⁾ EUT C 341 af 24.8.2021, s. 41.

⁽³⁾ En betalingstjenesteudbyder er en udbyder af betalingstjenester som defineret i bilag I til direktiv (EU) 2015/2366 (betalingstjenestedirektivet), f.eks. et kreditinstitut, betalingsinstitut eller e-pengeinstitut.

1.3. EØSU er af den opfattelse, at den afsendende bank ikke bør opkræve et gebyr for at kontrollere overensstemmelsen mellem det internationale bankkontonummer (IBAN) og modtagerens navn, men at dette bør indgå i prisen for straksbetalingen. EØSU anbefaler, at der indføres et krav om, at betalingstjenesteudbydere ikke opkræver mere for straksbetalinger i euro end for traditionelle kreditoverførsler i euro, især hvis IBAN-kontrolordningen udvides til at omfatte alle betalinger i det fælles eurobetalingsområde (SEPA).

1.4. EØSU ser gerne, at IBAN-kontrollen ikke begrænses til straksbetalinger, men udvides til at omfatte klassiske kreditoverførsler, indtil de leveres af betalingstjenesteudbydere.

1.5. E- pengeinstitutter og betalingsinstitutter er på nuværende tidspunkt undtaget fra denne forordnings anvendelsesområde. Denne undtagelse bør ophøre, når disse institutter har fået adgang til betalingssystemerne efter ændringen af direktivet om endelig afregning (98/26/EF)⁽⁴⁾. Betalingstjenesteudbydere uden for banksektoren bør være omfattet af forordningen, så længe deres udbud af betalingstjenester omfatter drift af en betalingskonto og gennemførelse af kreditoverførsler. Indtil da er det nødvendigt at præcisere, hvordan reglerne for IBAN-kontrol og ansvar anvendes, når disse tredjeparter benyttes til at igangsætte straksbetalinger.

1.6. Da denne forordning imidlertid ændrer Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 260/2012⁽⁵⁾, skal det præciseres, at investeringstjenester ikke er medtaget i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2366⁽⁶⁾ (andet betalingstjenestedirektiv, artikel 3, litra i).

1.7. EØSU mener, at Kommissionen bør:

- gøre den tjeneste, der giver mulighed for at underrette kunderne, når der konstateres en uoverensstemmelse mellem betalingsmodtagerens navn og IBAN, obligatorisk og uden særskilt gebyr
- sikre, at den modtagende bank, når den opdager en uoverensstemmelse i forbindelse med IBAN-kontrollen, underretter den afsendende bank om situationen
- sikre, at når der konstateres en uoverensstemmelse, og forbrugeren alligevel beslutter at bekræfte straksbetalingen, er den afsendende bank ikke længere ansvarlig, hvis modtageren ikke er den rigtige
- foreslå målrettede foranstaltninger til forbedring af bekæmpelsen af svig, da IBAN kun vedrører godkendte push-betalinger.

1.8. For at undgå forskellige fortolkninger af anvendelsen af sanktioner anbefaler EØSU, at der i forordningen medtages og redegøres for bestemmelser, der skal sikre en ensartet anvendelse af EU-retten:

- hvordan betalingstjenesteudbydere, der opererer i flere lande, bør vurdere sådanne situationer, og hvilke skridt betalingstjenesteudbyderne bør tage
- hvordan sådanne oplysninger vil blive udvekslet internt i EU
- hvordan spørgsmålet om skadeserstatning vil blive behandlet i sådanne sager
- henvisning til én liste over personer eller enheder, der er omfattet af EU-sanktioner, som vedtaget ved rådeforordninger i henhold til artikel 215 i TEUF, og som bør gøres tilgængelig for betalingstjenesteudbyderne med det samme. Disse oplysninger bør udgøre den officielle liste over personer eller enheder, der er omfattet af EU-sanktioner (restriktive foranstaltninger).

⁽⁴⁾ EFT L 166 af 11.6.1998, s. 45.

⁽⁵⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 260/2012 af 14. marts 2012 om tekniske og forretningsmæssige krav til kreditoverførsler og direkte debiteringer i euro og om ændring af forordning (EF) nr. 924/2009 (EUT L 94 af 30.3.2012, s. 22).

⁽⁶⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2366 af 25. november 2015 om betalingstjenester i det indre marked, om ændring af direktiv 2002/65/EF, 2009/110/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 og om ophævelse af direktiv 2007/64/EF (EUT L 337 af 23.12.2015, s. 35).

1.9. Kommissionen bør sikre, at begrundelsen i forslaget til forordning redegør for EU's generelle holdning og giver en fortolkning af de sanktioner, der gælder for varer og tjenesteydelser, dvs. de sanktioner, der gælder for import, eksport, transport, forbud osv. i forbindelse med visse varer.

1.10. Betalingstjenesteudbydere kunne overvåge sanktionerne mere effektivt ved at have interne overvågningslister og ret til at henvise til andre landes lister (USA, UK osv.) og dermed mindske omdømmemæssige risici og dertil knyttede bankrisici (nuværende markedspraksis). De specifikke foranstaltninger i den forbindelse omfatter:

- udarbejdelse af interne overvågningslister, som normalt vil omfatte enheder, der er involveret i overtrædelser af sanktioner, eller som risikerer sanktioner, produkter med dobbelt anvendelse osv.
- brug af den liste, som den nationale kompetente myndighed har fremlagt i overensstemmelse med EU's lovgivning om bekæmpelse af hvidvask af penge.

1.11. EØSU støtter idéen om at give e-pengeinstitutter og betalingsinstitutter mulighed for at deltage i betalingssystemer som direkte deltagere og ser også et potentiale for at udvide Kommissionens forslag om straksbetalinger til EU's syv medlemsstater uden for euroområdet, som indgår i det indre marked.

2. Kommissionens forslag

2.1. Straksbetalinger er en form for kreditoverførsel, hvor midler overføres fra betalerens konto til betalingsmodtagerens på få sekunder, uanset klokkeslæt, dag eller nat og på en hvilken som helst dag i året. Dette adskiller straksbetalinger fra andre kreditoverførsler, som kun behandles af betalingstjenesteudbydere i åbningstiden, idet midlerne først krediteres betalingsmodtageren ved afslutningen af den følgende arbejdsdag.

2.2. I EU findes der allerede en struktur for straksbetalinger i euro. Den omfatter flere betalingssystemer, der tilbyder straksafvikling og SEPA's straskreditoverførselsordning (SCT Inst.-ordningen).

2.3. I sin meddelelse af 24. september 2020 ⁽⁷⁾ bebudede Kommissionen et lovforslag om, at betalingstjenesteudbydere i EU skulle tilbyde straksbetaling i euro inden udgangen af 2021. Desuden gentog Kommissionen i sin meddelelse af 20. januar 2021 ⁽⁸⁾ betydningen af sin strategi for detailbetalinger og af digital innovation på det finansielle område. Efterfølgende inkluderede den et initiativ vedrørende straksbetalinger i sit arbejdsprogram for 2022 ⁽⁹⁾.

2.4. Forslaget om at foretage straksbetalinger i euro vil omfatte alle borgere og virksomheder, der har en bankkonto i EU og EØS-landene, uanset om kontoen står i euro eller i en anden EU-valuta. Forslaget har til formål at sikre, at straksbetalinger i euro er økonomisk overkommelige og sikre og gennemføres uden hindringer i hele EU. Dette forslag vil støtte innovation og konkurrence på EU's marked for betalinger i fuld overensstemmelse med de eksisterende regler om sanktioner og bekæmpelse af økonomisk kriminalitet. Det vil også bidrage til Kommissionens bredere mål om digitalisering og åben strategisk autonomi. Dette initiativ er i overensstemmelse med Kommissionens prioritet om at skabe en økonomi, der tjener alle og skaber et mere attraktivt investeringsmiljø.

3. Generelle bemærkninger

3.1. I de senere år har EØSU afgivet en udtalelse om betalinger ⁽¹⁰⁾ og en udtalelse om det europæiske økonomiske og finansielle system ⁽¹¹⁾ med henblik på at bidrage til det indre finansielle marked, forenkle grænseoverskridende transaktioner og sikre finansielle transaktioner mellem forbrugere, virksomheder og SMV'er.

⁽⁷⁾ COM(2020) 592 final af 24. september 2020.

⁽⁸⁾ COM(2021) 32 final af 19. januar 2021.

⁽⁹⁾ COM(2021) 645 final af 19. oktober 2021.

⁽¹⁰⁾ EUT C 220 af 9.6.2021, s. 72.

⁽¹¹⁾ EUT C 341 af 24.8.2021, s. 41.

3.2. Ved udgangen af 2022 var lidt over 13 %⁽¹²⁾ af alle kreditoverførsler i euro straksoverførsler:

- en ud af tre udbydere af betalingstjenester i EU tilbyder ikke straksbetalinger i euro
- 70 millioner betalingskonti i euroområdet giver ikke indehaverne mulighed for at sende penge og modtage straksbetalinger i euro
- op til 9,4 % af de grænseoverskridende straksbetalinger i euro afvises af betalingsudbydere på grund af ineffektiv sanktionsscreening.

3.3. Kommissionens analyse viser, at op til 200 mia. EUR, der i øjeblikket er låst i det finansielle system, frigives på en given dag til produktive formål, hvilket giver økonomiske fordele på mellem 1,34 og 1,84 mia. EUR om året. Denne evaluering tager ikke højde for den stigende inflation i Europa, i nogle lande på 10-30 %, som følge af den russiske krig i Ukraine og covid-19-pandemien.

3.4. For forbrugere, virksomheder, SMV'er og detailhandlere resulterer straksbetaling i en mere sikker transaktion, eftersom pengene modtages med det samme. Ved andre betalinger, f.eks. i forbindelse med grænseoverskridende europæiske betalinger, vil omkostningsbesparelser på betalingsgarantier, som der ikke er behov for, forbedre likviditetsstyringen.

3.5. Straksbetalinger vil også øge udvalget af betalingsmidler i fysiske butikker (såkaldte salgspunkter). I fysiske butikker er det på nuværende tidspunkt kun muligt at foretage betalinger kontant eller med kort. Ved grænseoverskridende transaktioner anvendes der i praksis kun internationale kortordninger. Med denne lovgivning vil det være muligt at anvende straksbetalinger til grænseoverskridende betalinger.

3.6. EØSU bifalder:

- kravet om, at betalingstjenesteudbydere, der leverer en traditionel kreditoverførselstjeneste i euro, skal tilbyde at sende og modtage straksbetalinger i euro
- kravet om sanktionsscreening i form af meget hyppig kontrol af kunder i forhold til EU's sanktionslister (som det allerede er tilfældet i visse medlemsstater for indenlandske betalinger) snarere end for hver enkelt transaktion
- kravet om, at betalingstjenesteudbydere skal tilbyde en tjeneste, der gør det muligt at underrette kunderne, når der konstateres en uoverensstemmelse mellem betalingsmodtagerens navn og den betalingskontoidentifikationskode, der normalt er IBAN, som betaleren har oplyst.

3.7. EØSU anbefaler, at der indføres et krav om, at betalingstjenesteudbydere ikke opkræver mere for straksbetalinger i euro end for traditionelle kreditoverførsler i euro, især hvis IBAN-kontrolordningen udvides til at omfatte alle SEPA-betalinger.

4. Særlige bemærkninger

4.1. Da denne forordning ændrer forordning (EU) nr. 260/2012, har den samme anvendelsesområde. Det er dog uklart, om disse nye regler også gælder for investeringstjenester. Disse tjenester er ikke omfattet af direktiv (EU) 2015/2366 (andet betalingstjenestedirektiv, artikel 3, litra i)). Det ville være hensigtsmæssigt at præcisere denne udelukkelse. Kontrollen af overensstemmelsen mellem IBAN og modtagerens navn er en opgave for den modtagende bank, som den skal investere i. Men denne bank ved ikke, hvem afsenderen er, og har ikke noget forhold til vedkommende. Denne bank kan derfor ikke opkræve et gebyr hos afsenderen. Den afsendende bank kunne opkræve et gebyr af afsenderen, men det ville være ulogisk, da arbejdet hovedsagelig udføres af den modtagende bank. EØSU er af den opfattelse, at den afsendende bank ikke bør opkræve et gebyr for denne tjeneste, men at det — hvis overhovedet — bør indregnes i prisen for straksbetalingen og ikke opkræves som et særskilt transaktionsgebyr, da det kan have en negativ indvirkning på betalernes villighed til at anvende tjenesten og dermed på sikkerheden i forbindelse med transaktioner for betaljerne.

⁽¹²⁾ <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/what-we-do/sepa-instant-credit-transfer>.

- EØSU er også i tvivl om, hvorvidt IBAN-kontrollen er en rent valgfri tjeneste, som forbrugeren skal vælge til for hver transaktion, eller om den gælder for alle transaktioner. I nogle situationer (f.eks. en mobilbetaling) kan det være meget kompliceret at styre og gøre transaktionen besværlig for betaleren — vedkommende vil være tvunget til at træffe en beslutning, hver gang kreditoverførslen igangsættes, og klikke flere gange end nødvendigt.
- EØSU ser gerne, at IBAN-kontrollen ikke begrænses til straksbetalinger, men udvides til at omfatte klassiske kreditoverførsler, indtil de leveres af betalingstjenesteudbydere.
- E-pengeinstitutter og betalingsinstitutter er på nuværende tidspunkt undtaget fra denne forordnings anvendelsesområde. Denne undtagelse bør ophøre, når disse institutter har fået adgang til betalingssystemerne efter ændringen af direktivet om endelig afregning. Betalingstjenesteudbydere uden for banksektoren bør være omfattet af forordningen, så længe deres udbud af betalingstjenester omfatter drift af en betalingskonto og gennemførelse af kreditoverførsler. Indtil da er det nødvendigt at præcisere, hvordan reglerne for IBAN-kontrol og ansvar anvendes, når disse tredjeparter benyttes til at igangsætte straksbetalinger.

4.2. EØSU er af den opfattelse, at tjenesternes tilgængelighed for de europæiske forbrugere og virksomheder er afgørende for, at straksbetalinger i EU bliver en succes. Desto flere betalingstjenesteudbydere, der tilbyder straksbetalinger, desto større succes vil straksbetalingerne få i EU. EØSU støtter derfor idéen om at give e-pengeinstitutter og betalingsinstitutter mulighed for at deltage i betalingssystemer som direkte deltagere og ser også et potentiale for at udvide Kommissionens forslag om straksbetalinger til EU's syv medlemsstater uden for euroområdet, som indgår i det indre marked.

4.3. EØSU mener, at Kommissionen i tillæg til den foreslåede forordning bør:

- give kunderne mulighed for at blive underrettet via elektronisk realtidsnotifikation, når der konstateres en uoverensstemmelse mellem betalingsmodtagerens navn og IBAN eller enhver anden identifikationskode, der anvendes, som angivet af betaleren. Denne tjeneste skal være obligatorisk og uden særskilt gebyr
- sikre, at den modtagende bank, når den opdager en uoverensstemmelse i forbindelse med IBAN-kontrollen, underretter den afsendende bank om situationen. Den afsendende bank informerer derefter forbrugeren om denne uoverensstemmelse, og betalingstransaktionen afbrydes
- sikre, at det, når der konstateres en uoverensstemmelse, og forbrugeren alligevel beslutter at bekræfte straksbetalingen, står helt klart for forbrugeren, at den afsendende bank ikke længere er ansvarlig, hvis forbrugeren ikke har angivet den korrekte modtager, og transaktionen dermed ikke havner hos den rigtige
- foreslå målrettede foranstaltninger til forbedring af bekæmpelsen af svig, da IBAN kun vedrører godkendte push-betalinger. Dette kan ske i samordning med udviklingen af ordningen for betalingsanmodninger, der er oprettet af European Payment Council (EPC), som også forvalter SEPA-ordningen for strakskreditoverførsler.

5. Sanktioner

5.1. En meget høj andel af grænseoverskridende betalinger i euro afvises uberettiget af betalingstjenesteudbydere på grund af problemer med at kontrollere anvendelsen af sanktioner. De offentlige myndigheder, der er ansvarlige for at håndhæve sanktionerne, giver betalingstjenesteudbydere oplysninger om de virksomheder, der er omfattet af sanktioner i kraft af kontrol eller ejerskab. Desværre er det ikke ualmindeligt, at offentlige myndigheder i forskellige lande har forskellige fortolkninger af kriterierne eller årsagerne til en ændring af ejerskabet og har forskellige holdninger til anvendelsen af sanktioner over for sådanne virksomheder. Som følge heraf kan et selskab pålægges sanktioner i ét land, men ikke i et andet. Det vil derfor være vigtigt at:

a) medtage og redegøre for bestemmelser i forordningen, der skal sikre en ensartet anvendelse af EU-retten, herunder:

- hvordan betalingstjenesteudbydere, der opererer i flere lande, bør vurdere sådanne situationer, og hvilke skridt betalingstjenesteudbydere bør tage
- hvordan sådanne oplysninger vil blive udvekslet internt i EU
- hvordan spørgsmålet om skadeserstatning vil blive behandlet i sådanne sager

b) give en detaljeret begrundelse for forslaget til forordning, således at den dækker EU's generelle holdning og giver en fortolkning af de sanktioner, der finder anvendelse på varer og tjenesteydelser i EU, dvs. sanktioner, der gælder for import, eksport, transport, forbud osv. i forbindelse med visse varer.

5.2. Betalingstjenesteudbydere kunne overvåge sanktionerne mere effektivt ved at have interne overvågningslister og ret til at henvise til andre landes lister (USA, UK osv.) og dermed mindske omdømmemæssige risici og dertil knyttede bankrisici (nuværende markedspraksis). De specifikke foranstaltninger i den forbindelse omfatter:

- udarbejdelse af interne overvågningslister, som normalt vil omfatte enheder, der er involveret i overtrædelser af sanktioner, eller som risikerer sanktioner, produkter med dobbelt anvendelse osv.
- brug af den liste, som den nationale kompetente myndighed har fremlagt i overensstemmelse med EU's lovgivning om bekæmpelse af hvidvask af penge.

5.3. Den Europæiske Union kan have en anden fortolkning af sanktioner end lande uden for EU. For at være i overensstemmelse med indenrigs- og udenrigspolitik anbefaler EØSU, at medlemsstaterne pålægges at sikre, at tilsynsmyndighederne straks stiller oplysninger om personer eller enheder, der er underlagt EU's restriktive foranstaltninger som vedtaget i henhold til rådsforordninger under artikel 215 i TEUF, til rådighed for de betalingstjenesteudbydere, der er underlagt deres tilsyn. Disse oplysninger bør udgøre den officielle liste over personer eller enheder, der er omfattet af EU-sanktioner (restriktive foranstaltninger). Denne liste bør forelægges af den nationale kompetente myndighed i overensstemmelse med EU's lovgivning om bekæmpelse af hvidvask af penge.

Bruxelles, den 22. februar 2023.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om indsamling og videregivelse af data i forbindelse med korttidsudlejning af indkvartering og om ændring af forordning (EU) 2018/1724

(COM(2022) 571 final — 2022/0358 (COD))

(2023/C 146/05)

Ordfører: **Marinel Dănuț MUREȘAN**

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 21.11.2022 Rådet for den Europæiske Union, 1.12.2022
Retsgrundlag	Artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	27.1.2023
Vedtaget på plenarforsamlingen	22.2.2023
Plenarforsamling nr.	576
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	190/0/4

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Den foreslåede forordning imødekommer opfordringen fra alle ærlige interessenter til at regulere markedet for korttidsudlejning og er i overensstemmelse med de øvrige EU-forskrifter.

1.2. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) anbefaler, at de mekanismer, der foreslås i forordningen, indføres med henblik på at udvikle en mere fair konkurrence for korttidsudlejningsaktiviteter og et sikrere og mere gennemsigtigt samt formålstjenligt udbud af korttidsudlejning, og at de nationale og lokale myndigheder udstyres med effektive værktøjer til at tilpasse korttidsudlejningsaktiviteter til lokale forhold og behov i forskellige dele af EU.

1.3. Forordningen præciserer ikke, hvem og hvad der skal angives ved registreringen i det nationale digitale register, og særlige forhold gælder for:

- oplysninger om udlejerne (ejer af ejendommen, repræsentant for ejeren af ejendommen, lejer/fremlejer, virksomhed, der fungerer som mellemmand, virksomhed, der forvalter eller stiller vedligeholdelse til rådighed for indkvarteringsenheder)
- oplysninger om indkvarteringsenhederne (drives helt eller delvist som korttidsudlejning, med tjenester, der er tilgængelige mod betaling, fælles tjenester osv.)
- det maksimale antal personer, der må bo i en indkvarteringsenhed (for at undgå at overskride enhedens kapacitet).

1.3.1. Det er nødvendigt at gøre registreringsprocessen i det nationale digitale register — med et ensartet format på EU-niveau — mere enkel og fleksibel for at gøre det så let som muligt at overholde reglerne i alle situationer, sikre at oplysningerne behandles korrekt og effektivt, og sikre, at reglerne overholdes. Dette vil bidrage til at undgå tilfælde, hvor udlejere undlader at registrere sig i det nationale digitale register.

1.4. EØSU foreslår, at Kommissionen i forordningen anbefaler, at nationale og/eller lokale myndigheder foretager periodiske konsekvensanalyser af korttidsudlejningsaktiviteter vedrørende:

- det faktiske lokale turismepotentiale
- indvirkningen på lokale beboeres liv
- de sociale konsekvenser for så vidt angår lejeboliger
- konsekvenserne for det lokale boligmarked
- de sociale virkninger for leveomkostninger i lokalområdet
- indvirkningen på beskæftigelsen
- indvirkningen på forureningen
- indvirkningen på respekten for lokale traditioner
- indvirkningen på virksomheder i lokalområdet, som berøres direkte og indirekte.

1.4.1. Dette vil gøre det muligt for myndighederne at gribe ind i god tid og undgå, at situationen når et kritisk punkt.

1.5. Forordningen pålægger ikke nationale og lokale myndigheder godkendelseskriterier efter registrering i det nationale digitale register. Den giver dem mulighed for at skræddersy disse kriterier til den lokale situation. Derimod anbefales det i forordningen at undgå, at godkendelsesproceduren pålægger kunstige begrænsninger og hindrer den normale drift af korttidsudlejningsaktiviteter. EØSU mener, at et system med forsikringspolicer indgået af udlejere for deres indkvarteringsenheder, der dækker størstedelen af de risici, der er forbundet med korttidsudlejningsaktiviteter, kan erstatte kravene om godkendelse, da forsikringsselskaberne, når de vurderer policen, vil kontrollere, om udlejerne overholder reglerne.

1.6. Forordningen er ikke alt for streng med hensyn til de oplysninger, som udlejerne skal give, når de registrerer sig i det nationale digitale register, eller som platformene skal indberette til myndighederne. En standardiseret tilgang, der som anført styres af EU-institutionerne med hensyn til det informationsniveau, der kræves for alle korttidsudlejningsaktiviteter, ville derfor hjælpe de nationale og lokale myndigheder med at træffe beslutninger i overensstemmelse med de berørte lokalsamfunds interesser, lette dataudvekslingen mellem myndigheder, øge graden af overholdelse af reglerne og sætte myndighederne i stand til at træffe passende foranstaltninger på grundlag af analyser på EU-plan og på lokalt plan.

1.7. Ikke desto mindre foreslår udvalget Kommissionen at anbefale, at nationale og/eller lokale myndigheder overvåger virkningen af korttidsudlejningsaktiviteter med hensyn til:

- den drastiske reduktion i antallet af langtidslejemål, der er til rådighed til andre formål end turisme
- det begrænsede antal udlejningsmuligheder, der er adgang til for personer med lave indkomster, fordi huslejerne stiger som følge af en høj efterspørgsel på markedet for korttidsudlejning
- den har ændret de lokale beboeres levevilkår som følge af støjforurening forårsaget af turister, upassende adfærd hos turister og turister, der ikke overholder de gældende regler, som skal sikre, at midlertidige og permanente beboere kommer overens (respekt for lokale traditioner, sikring af, at offentlige områder og steder med indsamling og sortering af affald holdes rene og ryddelige)
- de yderligere foranstaltninger, der skal træffes for at beskytte historiske og arkitektoniske lokaliteter og naturområder
- virkningerne på arbejdsmarkedet som helhed.

1.7.1. Forslaget vil bane vejen for en åben debat om disse udfordringer, hvilket kun kan være til gavn for alle, der er involveret i korttidsudlejningsaktiviteter. De trufne foranstaltninger vil ikke forvride markedet eller resultere i, at et betydeligt antal personer undlader at overholde reglerne, og lokalsamfundet vil direkte forbedre den gnidningsløse integration af korttidsudlejning.

1.8. EØSU anbefaler, at onlineplatforme i henhold til denne forordning skal give kunderne relevante oplysninger om udlejerens registrering i det nationale digitale register eller en generel præsentation af indkvarteringsenheden samt oplysninger om udlejernes og platformens ansvarsniveau, foranstaltninger, der er truffet for at sikre passende sundheds- og sikkerhedsforhold for kunder, specifikke krav, der skal opfyldes af kunder både i indkvarteringsenheden og på offentlige områder, og forskellige lokale traditioner, som er vigtige for alle markedsaktører, samfundet og de lokale myndigheder.

1.9. I forordningen fastsættes det, at den vil blive gennemført på nationalt plan to år efter vedtagelsen. EØSU mener, at det vil være meget lettere at oprette en onlineplatform efter denne periode på grund af datainteroperabilitet og -deling, hvor manuel dataindsamling ikke længere er nødvendig. EØSU anbefaler derfor, at manuel indsamling af data gøres frivillig for administratorer af onlineplatforme, der drives som virksomheder, mikrovirksomheder og små virksomheder. EØSU anbefaler imidlertid, at det fastsættes, at nationale og lokale myndigheder skal overvåge, at alle platforme, der fungerer som formidlere af eller faciliterer korttidsudlejningstjenester, overholder kravene om dataindberetning/-overførsel. Desuden bør de efter udvalgets mening håndhæve sanktioner i tilfælde af manglende indberetning af data eller indberetning af unøjagtige data fra onlineplatformsadministratorer eller andre typer platforme, der letter korttidsudlejningstjenester.

1.10. EØSU anbefaler, at det i forordningen fastsættes, at EU-institutionerne skal informere alle korttidsudlejningsinteressenter, enten direkte eller via de nationale og lokale myndigheder, om alle store igangværende eller forventede begivenheder vedrørende korttidsudlejningsaktiviteter, som kan have en indvirkning på økonomien, samfundet, miljøet eller den offentlige sikkerhed i specifikke områder. Dette vil gøre det nemmere at træffe foranstaltninger i god tid for at forebygge alvorlige og ødelæggende begivenheder (såsom økonomiske kriser, store sociale kriser, omfattende social uro, øget fattigdom og hjemløshed, stor indvirkning på miljøet og indvirkning på folkesundheden) eller enhver anden hændelse, der vil tvinge myndighederne til at træffe foranstaltninger, som påvirker korttidsudlejningsaktiviteter.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Korttidsudlejning af indkvartering er i hastig vækst i EU, hovedsagelig drevet af platformsøkonomien. Den udgør ca. en fjerdedel af al turistindkvartering i EU, og antallet af sådanne ejendomme er steget betydeligt i hele EU. Dette forslag fra Kommissionen er et centralt element i omstillingsforløbet for turisme, der blev offentliggjort i februar 2022. Det blev bebudet i Kommissionens SMV-strategi fra marts 2020 med det formål at fremme en afbalanceret og ansvarlig udvikling af den kollaborative økonomi på det indre marked.

2.2. Den foreslåede nye ramme har til formål at:

- harmonisere registreringskravene for udlejere og deres korttidsudlejningsejendomme, hvor sådanne krav indføres af de nationale myndigheder
- præcisere de regler, der sikrer, at registreringsnumre vises og kontrolleres
- strømline dataudvekslingen mellem onlineplatforme og offentlige myndigheder
- tillade genbrug af data i aggregeret form
- etablere en effektiv gennemførelsesramme.

2.3. Den foreslåede forordning er i overensstemmelse med andre retlige instrumenter:

- forordningen om digitale tjenester
- tjenesteydelsesdirektivet

- direktivet om elektronisk handel
- forordningen om platforme og virksomheder
- forslaget til dataforordning
- den generelle forordning om databeskyttelse
- forordningen om en fælles digital portal

og er omfattet af reglerne i DAC7-direktivet ⁽¹⁾.

2.4. Forordningen har til formål at etablere en harmoniseret og ensartet ramme for korttidsudlejning af indkvartering med hensyn til datagenerering og -deling i hele Den Europæiske Union for at undgå, at der opstår en mangfoldighed af divergerende datakrav og -anmodninger på det indre marked.

2.5. Den foreslåede forordning støtter også onlineplatforme med hensyn til standardisering og forenkling af registrerings- og dataoverførselsprocedurer og sikring af, at de udvekslede data er interoperable, ved at skabe en harmoniseret ramme og mindske fragmentering, semantiske uklarheder og administrative byrder.

2.6. I henhold til forordningen skal udlejere registrere sig på forhånd i et nationalt digitalt register, hvilket vil hjælpe kunder på onlineplatforme for korttidsudlejning med at få adgang til mere gennemsigtige og nøjagtige oplysninger, øge retssikkerheden for handlede tjenester, lette udvekslingen af nyttige oplysninger og bidrage til en gnidningsløs forvaltning af sådanne tjenester i forskellige områder.

2.7. Denne forordning udgør en fælles ramme på EU-plan for information og databehandling, der giver de nationale og lokale myndigheder den datasporbarhed, de har brug for med henblik på at udvikle og håndhæve regler for korttidsudlejning samt overholde forskrifterne og træffe informerede politiske valg i overensstemmelse med gældende EU-lovgivning.

2.8. Forordningen tager hensyn til de finansielle og administrative vanskeligheder, som mikrovirksomheder og små virksomheder, der driver onlineplatforme, kan opleve i forbindelse med tilpasningen af disse platforme til forordningens krav vedrørende automatisk interoperabilitet af datadeling, idet der tilvejebringes alternative løsninger, der ikke medfører betydelige omkostninger.

3. Generelle og særlige bemærkninger

3.1. Forordningen er i overensstemmelse med de angivne EU-forordninger. Den støtter udviklingen af en mere retfærdig og afbalanceret konkurrence i denne vigtige og dynamiske erhvervssektor og pålægger alle tjenesteydere på markedet for korttidsudlejning (udlejere) en mere tilfredsstillende grad af overholdelse af de retlige (skattemæssige) bestemmelser, samtidig med at udviklingen af forskellige virksomheder i EU fortsat fremmes.

3.2. EU's og de nationale institutioner skal overvåge og regulere denne sektor, der er under konstant udvikling, med henblik på at integrere tjenesteaktiviteter i forbindelse med korttidsudlejning gnidningsløst i det overordnede miljø og dermed aktivt bidrage til den bæredygtige udvikling af det lokale erhvervmiljø i overensstemmelse med den sociale taksonomi.

3.3. Forordningen pålægger ikke nationale og lokale myndigheder særlige godkendelseskriterier. Den giver dem mulighed for at skræddersy disse kriterier til de lokale forhold, idet der tages hensyn til det lokale udlejningsmarked, den generelle sociale situation, forholdet til de lokale beboere samt miljø- og forretningssspørgsmål i de pågældende områder. I forordningen anbefales det imidlertid, at man under godkendelsesproceduren undgår at pålægge kunstige begrænsninger og hindre den normale drift af korttidsudlejningsaktiviteter.

⁽¹⁾ Rådets direktiv (EU) 2021/514 af 22. marts 2021 om ændring af direktiv 2011/16/EU om administrativt samarbejde på beskatningsområdet (EUT L 104 af 25.3.2021, s. 1) har udvidet EU's ramme for automatisk udveksling af oplysninger på beskatningsområdet. Medlemsstaterne skulle have indarbejdet dette direktiv i deres nationale lovgivning senest den 31. januar 2022 og skal anvende de nye bestemmelser fra den 1. januar 2023.

3.3.1. Forordningen er ikke alt for streng med hensyn til de oplysninger, som udlejerne skal give, når de registrerer sig i det nationale digitale register, eller som platformene skal indberette. Det betyder, at der både er muligheder og risici for de nationale og lokale myndigheder med hensyn til, hvordan de forvalter mængden af data, der indhentes fra udlejere, når de registrerer sig og får tilladelse til at drive virksomhed, og fra platforme, når disse indberetter de krævede data. Disse data skal anvendes effektivt uden at underminere udviklingen og driften af korttidsudlejningsaktiviteter. Kommissionen anbefaler imidlertid, at det krævede informationsniveau standardiseres for at lette den vigtige udveksling af oplysninger mellem myndighederne.

3.4. EU-institutionerne bør sammen med de nationale og lokale myndigheder regulere betingelserne for, at korttidsudlejningsaktiviteter kan udføres og udvikles, og fremme overholdelsen af en taksonomi for social, økonomisk og miljømæssig beskyttelse samt lokalitets- og naturbevaring med henblik på at sikre, at korttidsudlejningsaktiviteter integreres gnidningsløst i lokalområdet.

3.5. Da disse platformes kunder består af EU-borgere og ikke-EU-borgere, der rejser af forskellige årsager ud over turisme, er det vigtigt, at indførelsen af denne forordning fremmer og opretholder lige vilkår med rimelige priser og en afbalanceret vifte af indkvarteringsmuligheder (herunder traditionelle former såsom hoteller, værelsesudlejning med halvpension og vandrehjem og utraditionelle former såsom private udlejere) uden at reducere udbuddet af korttidsudlejning eller gøre denne indkvartering dyrere.

3.6. I denne forordning bør der stilles krav om, at eventuelle specifikke supplerende regler eller overholdelsesregler, der indføres af nationale og lokale myndigheder, pålægges udlejerne gradvist og rettidigt. Dermed undgås det at udbuddet af korttidsudlejning på de respektive markeder reduceres, og det sikres, at dette udbud ikke styres i retning af mindre officielle former for korttidsudlejning, hvilket ville påvirke markedet for direkte og indirekte job, der opstår inden for korttidsudlejning, korttidsudlejningsvirksomhederne selv og tilknyttede virksomheder i denne sektor samt udlejernes frivillige overholdelse af lovkrav.

3.7. Den hurtige udvikling af turisme og af særlige onlineplatforme har skabt nye muligheder for udlejere, kunder og turister. Ud over de gode forretningsmuligheder for de berørte lokalsamfund har den imidlertid også ført til en række udfordringer:

- den har drastisk reduceret antallet af langtidslejemål, der er til rådighed til andre formål end turisme
- den har indskrænket de udlejningsmuligheder, der er adgang til for personer med lave indkomster, fordi huslejerne er steget som følge af en høj efterspørgsel på markedet for korttidsudlejning
- den har ændret de lokale beboeres levevilkår som følge af støjforurening forårsaget af turister, upassende adfærd hos turister og turister, der ikke overholder de gældende regler, som skal sikre, at midlertidige og permanente beboere kommer overens (respekt for lokale traditioner, sikring af, at offentlige områder og steder med indsamling og sortering af affald holdes rene og ryddelige)
- den har betydet, at der skal træffes yderligere foranstaltninger for at beskytte historiske og arkitektoniske lokaliteter og naturområder
- der er mangel på arbejdskraft, og den er dyr.

3.7.1. EØSU er bekymret over denne situation, der er opstået i visse dele af EU, og er klar over, at dette ikke er formålet med den forordning, som Kommissionen har foreslået. EØSU opfordrer til, at der tages højde for disse vigtige samfundsmæssige og sociale aspekter i reglerne.

3.8. EØSU understreger, at forordningen ikke præciserer, hvem og hvad der skal angives ved registreringen i det nationale digitale register, og at der er særlige forhold, der gælder for:

- oplysninger om udlejerne (ejer af ejendommen, repræsentant for ejeren af ejendommen, lejer/fremlejer, virksomhed, der fungerer som mellemmand, virksomhed, der forvalter eller stiller vedligeholdelse til rådighed for indkvarteringsenheder)
- oplysninger om indkvarteringsenhederne (drives helt eller delvist som korttidsudlejning, med tjenester, der er tilgængelige mod betaling, fælles tjenester osv.)

— det maksimale antal personer, der må bo i en indkvarteringsenhed (for at undgå at overskride enhedens kapacitet).

3.8.1. Alle disse punkter skal afklares på forhånd og oplysningerne sendes til de myndigheder, der er ansvarlige for driften og forvaltningen af det nationale digitale register. Dette vil sikre, at oplysningerne behandles korrekt og effektivt, at reglerne overholdes, og at udvekslingen af oplysninger er så konsekvent som muligt med ensartet gennemførelse i hele EU.

3.9. EØSU bemærker imidlertid, at forordningen giver de nationale og lokale myndigheder mulighed for at fastlægge kriterierne for godkendelse af korttidsudlejningsenheder. Dette kan være effektivt og være med til at sikre, at kriterierne er afstemt efter særlige lokale forhold, hvilket forhindrer myndighederne i at gøre godkendelsesprocessen for bureaukratisk.

3.10. I forordningen fastsættes der ikke specifikke krav til onlineplatforme for så vidt angår omfanget af de oplysninger, der skal gives til kunderne om indkvarteringsenhederne eller af udlejerne eller om de forskellige parter ansvarsniveau, og kravene til de oplysninger, der skal gives til kunderne vedrørende de betingelser, der gælder, når de lejer indkvarteringsenheden, præciseres heller ikke. Forordningen overlader det til platformen eller de nationale og lokale myndigheder at træffe afgørelse om disse spørgsmål. En ensartet grad af overholdelse, der sikrer, at kunderne får nyttige oplysninger om indkvarteringen, om sundheds- og sikkerhedskrav, om de forskellige parter ansvar og om de krav, som kunderne skal opfylde både i indkvarteringsenheden og i det offentlige rum, ville være nyttig for markedsaktørerne, lokalområdet og de lokale myndigheder.

3.11. Forordningen er i overensstemmelse med EU-lovgivningen, og den vil ikke blive gennemført på nationalt plan før om to år. EØSU mener, at det vil være meget lettere at oprette en onlineplatform efter denne periode på grund af datainteroperabilitet og -deling, hvor manuel dataindsamling ikke længere er nødvendig. Derfor bør det gennem denne forordning anbefales, at manuel indsamling af data gøres frivillig for administratorer af onlineplatforme, der drives som virksomheder, mikrovirksomheder og små virksomheder, og at nationale og lokale myndigheder skal overvåge, at alle platforme, der fungerer som formidlere af eller faciliterer korttidsudlejningstjenester, overholder kravene om dataindsamling/-overførsel.

Bruxelles, den 22. februar 2023.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om rensning af byspildevand

(COM(2022) 541 final — 2022/0345 (COD))

(2023/C 146/06)

Ordfører: **Stoyan TCHOUKANOV**

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 19.1.2023 Rådet, 24.1.2023
Retsgrundlag	Artikel 192, stk. 1, og artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget i sektionen	3.2.2023
Vedtaget på plenarforsamlingen	22.2.2023
Plenarforsamling nr.	576
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	198/1/4

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) støtter Kommissionens vision om at opdatere EU-reglerne for byspildevand og gøre dem klar til de kommende to årtier ved ikke blot at behandle aspekter vedrørende spildevandsrensning, men også aspekter vedrørende energi og cirkulær økonomi, og ved at forbedre forvaltningen.

1.2. EØSU anerkender, at rent vand er en strategisk ressource, når det handler om at sikre et velfungerende samfund og en modstandsdygtig økonomi i EU, og samtidig en vigtig faktor for miljøet og menneskers sundhed. Udvalget mener derfor, at vand skal behandles med en omhu, der afspejler dette. Omkring 60 % af EU's vandområdedistrikter er grænseoverskridende og kræver dermed samarbejde på tværs af grænserne. Den miljökatastrofe, der for nylig indtraf ved Oder-floden, bør tjene som skrækkesempel på et mislykket samarbejde og manglende gennemsigthed.

1.3. EØSU fastholder, at forurening altid først og fremmest skal håndteres ved kilden, men anerkender, at rensning af byspildevand er et vigtigt sidste filter til beskyttelse af vandrecipienter til gavn for miljøet, menneskers sundhed og samfundet.

1.4. Mikroforurenende stoffer såsom lægemiddelrester giver anledning til stigende bekymring for vandkvaliteten. EØSU bifalder derfor forslaget om, at udvalgte rensningsanlæg for byspildevand skal foretage yderligere rensning for at fjerne disse, og fremhæver behovet for en storstilet indsats for at »bryde« gamle standarder ved hjælp af nye innovative behandlingsmetoder.

1.5. For at sikre at princippet om, at forureneren betaler, gennemføres, og at vandforsyningen er prisoverkommelig, støtter EØSU i høj grad forslaget om et udvidet producentansvar, som vil kræve, at producenterne dækker omkostningerne ved at fjerne mikroforurenende stoffer hidrørende fra deres produkter fra spildevand. Hvis dette skal være effektivt, er det dog vigtigt, at der er stærkt begrænsede muligheder for undtagelser.

1.6. Hvis direktivet udvides til at omfatte byområder fra og med 1 000 personækvivalenter, skal der være plads til decentraliserede løsninger gennem små anlæg med særligt fokus på funktionalitet.

1.7. Kloakoverløb er et hotspot for forurening, herunder fra resistensgener, mikroplast og giftige stoffer, der bringer vandlevende organismer, menneskers sundhed og rekreative vandområders tilstand i fare. Direktivet bør indføre et loft over forekomsten af disse, og rapporteringen til offentligheden bør give et fuldstændigt billede af den forureningsbelastning, der forårsages af overløb. Byafstrømning i form af forurenat regnvand (herunder sne) fra bylandskabet, f.eks. veje, bør indsamles og renses korrekt, inden det udledes til vandrecipienterne.

1.8. Klimaforandringerne påvirker vandkredsløbet med en forventet stigning i antallet af kraftige regnskyl og tørke. Forebyggende foranstaltninger såsom blågrønne løsninger, der opsamler og holder på regnvandet, f.eks. via grønne tage eller regnhaver, mindsker belastningen på kloakkerne (hvorved risikoen for overløb af kloaknettet reduceres) og medfører mange sidegevinster for bylandskabet.

1.9. EØSU er bekymret over, at vand og sanitet er offentlige tjenester, men at de sommetider leveres af private virksomheder. Der skal være regler og bestemmelser på plads, som sikrer, at offentlige tjenester ikke drives med gevinst for øje, og at indtægterne investeres i vedligeholdelse og forbedring af tjenesterne.

1.10. EØSU understreger, at vand er en afgørende, men stadig mere knap ressource. To tredjedele af de europæiske borgere anser vandkvaliteten og/eller -mængden i deres land for at være et alvorligt problem⁽¹⁾. Hvis det skal lykkes at gennemføre verdensmål 6 om at »sikre, at alle har adgang til vand og sanitet, og at dette forvaltes bæredygtigt«, og for at forhindre fremtidige kriser, skal disse bekymringer håndteres hurtigst muligt. Det bør være en prioritet for alle medlemsstater at sikre, at vand er til at betale.

1.11. EØSU opfordrer også EU-institutionerne til at begynde at behandle vand som en prioritet og udvikle en »blå EU-pagt«: En helhjertet indsats for at foregribe behov, bevare vandressourcerne og håndtere vandrelaterede udfordringer hensigtsmæssigt ved hjælp af en samlet og koordineret køreplan, der fastsætter ambitiøse mål og tiltag i kombination med aftalte delmål. EØSU vil fremsætte konkrete forslag til en blå EU-pagt i løbet af 2023.

2. Kommissionens forslag

2.1. Det foreslås, at direktivets anvendelsesområde udvides til at omfatte **byområder fra og med 1 000 personækvivalenter**, hvilket betyder, at små byer også vil være forpligtet til at indsamle og rense byspildevand og kan søge om EU-støtte hertil. Kommissionen vil udvikle nye standarder for **decentrale faciliteter**, og medlemsstaterne vil skulle sikre bedre overvågning og bedre inspektion af sådanne faciliteter.

2.2. **Kloakoverløb og afstrømning fra byområder** er blevet udpeget som betydelige resterende kilder til ubehandlet byspildevand, og medlemsstaterne vil skulle udarbejde **planer for integreret forvaltning af byspildevand** for at reducere forureningen fra disse kilder. Forebyggende foranstaltninger såsom blågrønne løsninger og optimering af eksisterende systemer ved hjælp af digitale teknikker bør prioriteres.

2.3. For at begrænse udledningen af **næringsstoffer** vil der blive indført nye grænseværdier for fjernelse af kvælstof og fosfor som et første skridt for større anlæg på over 100 000 personækvivalenter og derefter for mellemstore anlæg på over 10 000 personækvivalenter i områder, hvor eutrofiering fortsat er et problem. Der vil også være et krav om at fjerne **mikroforurenende stoffer** for alle store og mellemstore anlæg, hvor miljøet eller menneskers sundhed er i fare. Med henblik på at begrænse belastningen fra stoffer, der ikke kan behandles, hvilket vil øge mulighederne for cirkularitet, er der nye forpligtelser for medlemsstaterne til at reducere **udledningen af industrispildevand** ved kilden.

2.4. For at dække omkostningerne ved den nødvendige opgradering og overvågning med henblik på at fjerne mikroforurenende stoffer og for at tilskynde til udvikling af mere miljøvenlige produkter vil der blive indført et **udvidet producentansvar**, der kræver, at producenter af lægemidler og produkter i henhold til EU's kosmetikbestemmelser skal bidrage økonomisk.

2.5. Der er indført et nyt mål om energineutralitet for spildevandssektoren senest i 2040, hvilket betyder, at sektorens energiforbrug på nationalt plan bør svare til den mængde vedvarende energi, den producerer.

2.6. Forslaget fastsætter 2040 som frist for fuld overholdelse med mellemliggende frister for at sikre, at der gøres fremskridt.

⁽¹⁾ European Water Association (EWA), *Water Manifesto*.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Rent vand er en af vores mest værdifulde ressourcer, som er afgørende for økosystemernes og vores samfunds funktion og for de socioøkonomiske aktiviteter. Landbruget, energiproduktionen og turismesektoren er alle stærkt afhængige af adgang til rent vand. FN anerkender adgang til rent vand og sanitet som et grundlæggende menneskeligt behov af hensyn til sundhed og trivsel blandt verdensmålene for bæredygtig udvikling⁽²⁾. Alligevel er ferskvand under pres fra en række aktiviteter, og dette pres forventes at stige som følge af klimaforandringerne.

3.2. Direktivet om rensning af byspildevand er den vigtigste EU-retsakt på dette område og har til formål at beskytte miljøet mod de negative virkninger af ubehandlet spildevand. Siden direktivet trådte i kraft for mere end 30 år siden, er kvaliteten af europæiske floder, søer og have blevet betydeligt forbedret, selv om to tredjedele af overfladevandområderne stadig ikke befinder sig i en god tilstand. EU-landene har oprettet kloaknet og spildevandsrensningsanlæg med støtte fra EU. Der er en høj grad af overholdelse af direktivet i hele EU, idet 98 % af spildevandet opsamles, og 92 % behandles tilfredsstillende i henhold til direktivets nuværende anvendelsesområde.

3.3. Den igangværende revision af direktivet kan gøre det mere tidssvarende ved at tage fat på de resterende kilder til ubehandlet spildevand og nye forurenende stoffer samt forbedre de aspekter af spildevandsrensning, der relaterer til energi og den cirkulære økonomi, i overensstemmelse med den grønne pagt og digitaliseringen af Europa. EØSU opfordrer imidlertid også EU-institutionerne til at inddrage spildevand i en større vision, begynde at behandle vand som en prioritet og udvikle en »blå EU-pagt«: En helhjertet indsats for at foregribe behov, bevare vandressourcerne og håndtere vandrelaterede udfordringer hensigtsmæssigt ved hjælp af en samlet og koordineret køreplan, der fastsætter ambitiøse mål og tiltag i kombination med aftalte delmål. EØSU vil fremsætte konkrete forslag til en blå EU-pagt i løbet af 2023.

3.4. Der er behov for store investeringer i vandsektoren. OECD har anslået, at alle medlemsstater med undtagelse af Tyskland skal øge udgifterne med mindst 25 % for at opfylde kravene i det eksisterende direktiv⁽³⁾. Dette skøn tager imidlertid ikke højde for omkostningerne til vedligeholdelse af kloaknettet. De nye regler vil kræve yderligere investeringer, og det er afgørende, at finansieringen udvides fra blot at komme fra vandtakster og det offentlige budget til også at omfatte de sektorer, der bidrager til forureningen af byspildevand, for at bevare adgangen til vand og sanitet til overkommelige priser for husholdningerne.

3.5. Spildevandsrensning har sine omkostninger og kræver tilførsel af ressourcer og energi. Forurening skal altid først og fremmest bekæmpes ved kilden og prioriteres frem for »end-of-pipe«-løsninger. Politiske foranstaltninger bør derfor i første omgang så vidt muligt begrænse udledningen af skadelige stoffer i miljøet og samfundet. Rensning af byspildevand fungerer som et sidste filter til beskyttelse af vandrecipienter og opfyldelse af målene i EU's vandlovgivning. EØSU efterlyser derfor større synergi med byudviklingsstrategier (EU's dagsorden for byerne, Ljubljanaaftalen, forskellige tematiske partnerskaber osv.).

3.6. Der bør gøres en større indsats for at give borgerne mere indflydelse på spørgsmål vedrørende opsamling, rensning og forvaltning af byspildevand. Den brede offentlighed bør ikke kun inddrages i gennemførelsen af spildevandsrensning, når det handler om information, men også med hensyn til deltagelse: der bør findes mekanismer i alle medlemsstater, hvorigennem borgerne kan rapportere om konstaterede mangler i opsamlingen og/eller behandlingen af byspildevand, idet der lægges særlig vægt på ulovlige industriudledninger.

3.7. Der er et stort potentiale for, at Europa kan blive førende med hensyn til at levere løsninger til spildevandsrensningssektoren, lige fra avancerede behandlingsteknologier til energiløsninger. Udvikling af spildevandssektoren er en mulighed for innovation og teknologi og for at eksportere viden og tiltrække unge iværksættere.

⁽²⁾ FN's verdensmål for bæredygtig udvikling, Mål 6: Sikre, at alle har adgang til vand og sanitet.

⁽³⁾ OECD, *Financing Water Supply, Sanitation and Flood Protection*.

4. Særlige bemærkninger

4.1. Byspildevand er et fodaftryk fra samfundet og afspejler vores forbrugs- og produktionsmønstre. Det indeholder en kompleks blanding af udledninger fra husholdninger, afstrømning fra gader og bygninger samt industri- og andre ikkehusholdningsrelaterede udledninger, som skal renses korrekt for ikke at udgøre en trussel mod menneskers sundhed og miljøet eller påvirke rekreative vandområder. Arbejdsvilkår og sundhed og sikkerhed for de arbejdstagere, der arbejder i byspildevandssystemet, bør være en nøgleprioritet.

4.2. Det overordnede mål for 2040 med mellemliggende delmål udstikker en klar kurs for spildevandsrensning i de næste to årtier. Vi har imidlertid en begrænset forståelse af de risici for vandlevende organismer, der er forbundet med kemikalieblandinger i overfladevand, og mange af disse kemikalier stammer fra produkter, der anvendes i vores egne hjem. Desuden medfører opførelsen, vedligeholdelsen og driften af spildevandsopsamlings- og -rensningsanlæg høje økonomiske omkostninger og høje drivhusgasemissionsomkostninger. Gennemgang og evaluering af centrale dele af direktivet om rensning af byspildevand og direktivet om slam fra rensningsanlæg giver mulighed for at modernisere og forbedre sammenhængen på tværs af sektoren og bidrage til at opfylde ambitionerne i den europæiske grønne pagt.

4.3. Antimikrobiel resistens er et voksende problem for samfundet, og byspildevand, uanset om det er rensat eller ej, er et hotspot for spredningen heraf ⁽⁴⁾. Antimikrobiel resistens skyldes ikke kun overdreven brug af antibiotika, men også andre antimikrobielle stoffer såsom fungicider, antivirale midler, parasitocider samt visse desinfektionsmidler og antiseptika, som alle anvendes i bymiljøet, især på hospitaler. Hvis der ikke træffes foranstaltninger såsom at begrænse overdreven brug af antimikrobielle stoffer, forventes 10 millioner mennesker årligt at dø af antibiotikaresistente infektioner frem mod 2050, advarer en FN-rapport ⁽⁵⁾.

4.4. Afstrømning i byområder er en af hovedkanalerne, hvorigennem giftige, ikkebionedbrydelige og nye forurenende stoffer, herunder plastaffald, kulbrinter, vaske- og rengøringsmidler, hormoner, opløsningsmidler, patogener, pesticider, tungmetaller og industrielt fremstillede nanomaterialer, trænger ind i vandøkosystemerne ⁽⁶⁾. Selv om afstrømningen i byområder er forurenet, håndteres den ofte som rent regnvand som følge af manglende kontrol og renses ikke, før den udledes til vandrecipienterne. Dette udgør en stor risiko for økosystemerne. F.eks. er der blevet observeret akut dødelighed hos laks, hvilket er blevet kædet sammen med et giftstof (6PPD-quinon) i bildæk ⁽⁷⁾.

4.5. Kloakoverløb er et hotspot, hvor mikroforurenende stoffer, antimikrobiel resistens ⁽⁸⁾, mikroplast og affald tilføres vandrecipienter. Det udgør en trussel mod miljøet og menneskers sundhed, men også mod turismesektoren, som er afhængig af rent vand til fritidsaktiviteter. Mængden af regnvand i kloaknettet kan reduceres ved at indføre blågrønne løsninger, der fastholder vandet og lader det sive ned i jorden, herunder grønne tage, fjernelse af uigennemtrængelige overflader og regnhaver. Det er ikke blot en omkostningseffektiv måde at holde på regnvandet på, det medfører også mange sidegevinsten for bylandskabet, herunder mindske af risikoen for oversvømmelser, reduktion af varmeøer og styrkelse af biodiversiteten og trivslen i byen. Omstillingen til en mere effektiv spildevandsrensning og en cirkulær økonomi kræver ændringer ikke blot af de lovgivningsmæssige og institutionelle tilgange, men også af, hvordan vi som borgere forstår vores individuelle og kollektive ansvar for spildevandsforvaltning.

4.6. EØSU støtter indførelsen af obligatoriske integrerede byspildevandsrensningsanlæg med det formål at reducere kloakoverløb og forurening fra afstrømning i byområder. Men selv om hensigten med byspildevandsforvaltningsplanerne er god, risikerer de at blive tomme skaller, da indholdet og målet (om at reducere det kombinerede kloakoverløb til 1 % af tørtvejsafstrømningen) kun er vejledende. Korrekt forvaltning af regnvand er afgørende ikke blot for at forebygge

⁽⁴⁾ UNEP, *How drug-resistant pathogens in water could spark another pandemic*.

⁽⁵⁾ UNEP, *Environmental Dimensions of Antimicrobial Resistance*.

⁽⁶⁾ Lapointe et al., *Sustainable strategies to treat urban runoff needed*, *Nature Sustainability* 5, 2022, s. 366.

⁽⁷⁾ Tian et al., *A ubiquitous tire rubber-derived chemical induces acute mortality in coho salmon* *Science*, Vol. 371, 2021, s. 185.

⁽⁸⁾ EAWAG, *Monitoring antibiotic resistance in wastewater*.

forurening af vandrecipienter, men også for at tilpasse byerne til et klima i forandring, hvor både kraftige regnskyl og langvarige hedeølger vil være en del af den nye normalsituation, da ekstreme vejrforhold og andre klimarelaterede farer bliver stadig hyppigere og mere alvorlige i hele Europa.

4.7. Avanceret (»kvartær«) behandling har vist sig at mindske belastningen af en lang række skadelige stoffer på vandrecipienter⁽⁹⁾. De nye krav til store og udvalgte mellemstore anlæg om overvågning og fjernelse af mikroforurenende stoffer hilses derfor velkommen. Man må dog være opmærksom på omkostningerne og de effekter af fjernelsen, der opnås ved forskellige teknikker såsom ozonisering og aktivt kul. Tilstrækkelig finansiering af FoU i de nye teknologier og EU-harmoniserede uddannelsesordninger for operationelt personale vil bidrage til at forebygge og behandle nye forurenende stoffer.

4.8. Indførelsen af udvidet producentansvar er et stort skridt fremad for princippet om, at forureneren betaler, og et velkomment svar på Den Europæiske Revisionsrets konstatering af, at omkostningerne ved forurening stadig i vid udstrækning bæres af skatteyderne⁽¹⁰⁾. Det er også i overensstemmelse med integreringen af forureneren betaler-princippet i miljølovgivningen, styrkelse af miljøansvarsordningen på EU-plan og bedre beskyttelse af EU-midler mod at blive anvendt til at finansiere projekter, der bør finansieres af forureneren.

4.9. Eutrofiering er fortsat et problem i EU, idet mere end 30 % af floder, søer og kystfarvande og 81 % af EU's havområder er berørt, og der kun er sket få fremskridt i det seneste årti⁽¹¹⁾. Det er derfor positivt, at bestemmelserne er blevet opdateret og harmoniseret for at sikre, at alle store anlæg skal mindske mængden af næringsstoffer inden 2035, og mellemstore anlæg, som udleder til områder, der er følsomme over for eutrofiering, inden 2040. Selv om fristerne er meget ambitiøse med hensyn til udfordringer og indførelse, sektorens investeringskapacitet og de eksisterende aktivers levetid, har mange medlemsstater allerede indført sådanne krav om fjernelse af næringsstoffer, og EØSU glæder sig over harmoniseringen i hele EU.

4.10. I evalueringen af direktivet om rensning af byspildevand er det blevet fastslået, at små byområder udgør en betydelig del af de resterende kilder til ubehandlet spildevand og udøver pres på vandområderne⁽¹²⁾. Selv om det ville være positivt, hvis mere spildevand blev behandlet, medfører forslaget en række udfordringer, da opførelsen af nye kloakrør udgør en betydelig omkostning i tyndt befolkede områder og er nødt til at blive gennemført med intensiv økonomisk støtte. Decentraliserede løsninger og velfungerende individuelle systemer bør fremmes. Tørre (komposterings-) toiletter reducerer forbruget af drikkevand til skylning og kan fremme den cirkulære økonomi ved at returnere menneskers fæces til jorden uden komplekse, dyre og energiintensive opsamlings-, pumpe- og rensningssystemer. WHO har udarbejdet sådanne retningslinjer for sikker genanvendelse af spildevand, ekskrementer og gråvand⁽¹³⁾.

4.11. Udsivning fra kloakrør er ofte en overset og i vid udstrækning urapporteret kilde til ubehandlet spildevand, der bringer grundvandet i fare. Dette kan udgøre en betydelig del af bysystemers forureningsbelastning af miljøet⁽¹⁴⁾. Problemet vil sandsynligvis vokse, efterhånden som kloaknettet ældes. Der er brug for korrekt overvågning og kvantificering af kloaklækager, hvilket bør medtages som et krav i direktivet.

4.12. Spildevandsrensning kræver store mængder energi og kan ofte udgøre en betydelig del af kommunernes elregninger. Samtidig indeholder spildevand forskellige former for energi, herunder kemisk, kinetisk og termisk, som bør høstes for at mindske afhængigheden af fossile brændstoffer i overensstemmelse med EU's mål. Det er positivt, at der sættes fokus på energieffektivitet med det formål at opnå energineutralitet for sektoren senest i 2040.

⁽⁹⁾ Wilhelm et al., *Does wastewater treatment plant upgrading with activated carbon result in an improvement of fish health?*, Aquatic Toxicology, Vol. 192, 2017, s. 184.

⁽¹⁰⁾ Den Europæiske Revisionsret, særberetning 12/2021, Princippet om, at forureneren betaler: inkonsekvent anvendelse på tværs af EU's miljøpolitikker og foranstaltninger.

⁽¹¹⁾ Kommissionen, *Rapport om gennemførelsen af Rådets direktiv 91/676/EØF*.

⁽¹²⁾ Kommissionen, *Evaluation of the Council Directive 91/271/EEC*.

⁽¹³⁾ WHO, *Guidelines for the safe use of wastewater, excreta and greywater*.

⁽¹⁴⁾ Nguyen & Venohr, *Harmonised assessment of nutrient pollution from urban systems including losses from sewer exfiltration: a case study in Germany*, Environmental Science and Pollution Research, Vol. 28, 2021.

4.13. Spildevandssektoren har et stort potentiale for at blive ressourcefabrikker. Der findes allerede spildevandsrensningsanlæg i EU, som er energipositive takket være energibesparende teknologier og produktion af vedvarende energi, f.eks. via anaerob nedbrydning af spildevandsslam og efterfølgende udnyttelse af den producerede biogas ⁽¹⁵⁾. Et andet potentiale er dobbelt anvendelse af rensningsanlæg ved at dække dem med solceller, hvilket bør fremmes.

4.14. 10 millioner mennesker har stadig ikke adgang til sanitet i EU. Det er derfor glædeligt, at forslaget pålægger medlemsstaterne at forbedre adgangen til sanitet, navnlig for sårbare og marginaliserede grupper, herunder at stille offentlige toiletter gratis til rådighed senest i 2027. Kravet bør imidlertid styrkes ved at kræve, at medlemsstaterne sikrer adgang til sanitet for alle på et tidligt tidspunkt i byplanlægningen og tager hensyn til forsyningspligtighedernes prisoverkommelighed og sociale aspekter. Dette omfatter den lange livscyklus for anlæg til opsamling og rensning af spildevand og deres iboende mangel på fleksibilitet med hensyn til tilpasning eller opgradering.

4.15. Med henblik på at sikre, at vandforsyningen bliver økonomisk overkommelig, skal undtagelserne fra ordningerne for udvidet producentansvar være strengt begrænsede. Undtagelsen for produkter, der markedsføres med mindre end to ton om året, bør så vidt muligt udgå, da nogle stoffer er stærke, selv i små mængder, og det bør som minimum præciseres, at de to ton henviser til EU-markedet og ikke til det nationale niveau. Det bør også sikres, at ordningen for udvidet producentansvar omfatter onlinedetailhandlere.

4.16. Udgifterne til spildevandsrensning udgør en betydelig del af vandregningen, men mange forbrugere af vand er ikke klar over, hvilken tjeneste spildevandsrensningen yder, eller i hvilket omfang spildevandsrensningen udføres godt i deres område. Den nye bestemmelse om rapportering til offentligheden hilses derfor velkommen, da den vil sikre, at der formidles ajourførte oplysninger om procentdelen af rensset (og ikke behandlet) spildevand i området samt mængden af forurenende stoffer, der udledes af rensningsanlæg for byspildevand og individuelle systemer samt via kloakoverløb og byafstrømning.

Bruxelles, den 22. februar 2023.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁵⁾ Se f.eks. Marselisborg WWTP — *from wastewater plant to power plant*.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger, direktiv 2006/118/EF om beskyttelse af grundvandet mod forurening og forringelse og direktiv 2008/105/EF om miljøkvalitetskrav inden for vandpolitikken

(COM(2022) 540 final — 2022/0344 (COD))

(2023/C 146/07)

Ordfører: **Arnaud SCHWARTZ**

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 19.1.2023 Rådet, 24.1.2023
Retsgrundlag	Artikel 192, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget i sektionen	3.2.2023
Vedtaget på plenarforsamlingen	22.2.2023
Plenarforsamling nr.	576
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	156/01/06

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) bakker kraftigt op om Kommissionens forslag om at tilføje en række vigtige vandforurenende stoffer til listen over prioriterede stoffer for overflade- og grundvand, som vil blive anvendt til at vurdere den kemiske tilstand i henhold til vandrammedirektivet. Medlemsstaterne skal overvåge deres tilstedeværelse i vand og sikre, at kvalitetsstandarderne ikke overskrides. Forslaget er flere år forsinket og er et velkomment forsøg på at ajourføre vurderingen af vandets kemiske tilstand.

1.2. EØSU påpeger, at rent vand er afgørende for vores samfund og for miljøet samt for socioøkonomiske aktiviteter. En stærk ramme for vandbeskyttelse, der fokuserer på at nedbringe forureningen ved kilden, vil gavne økosystemerne, brugere af rekreative vandområder og industrien samt sikre rent drikkevand til en overkommelig pris.

1.3. Selv om der er omkostninger forbundet med initiativet, f.eks. til spildevandsrensning, understreger EØSU, at de opvejes ved fordelene ved ikkeforurenet vand, da man eksempelvis undgår eksponering for skadelige kemikalier, og fordi der er mindre behov for rensning for at overholde drikkevandsstandarderne. Ændringer i brugsmønstrene for skadelige stoffer med henblik på at reducere deres tilstedeværelse i vand kan også medføre sidegevinster såsom reduceret eksponering af arbejdstagere i fødevarerindustrien for skadelige pesticider.

1.4. Der bør gøres mere for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. EØSU anmoder om, at der udarbejdes specifikke retningslinjer for industrier, der anvender vand med forskellige stoffer i produktionsprocesserne.

1.5. EØSU anbefaler, at medlemsstaterne gør mere for at indsamle, organisere og fortolke vanddata og sætter behovet for miljødata øverst på deres prioriteringsliste. Det er vigtigt at reducere forsinkelser i dataindsamlingen og sikre specifikke indikatorer på tværs af medlemsstaterne.

1.6. Mere end 60 % af de europæiske vandområder har stadig ikke nogen god kemisk tilstand i henhold til vandrammedirektivet ⁽¹⁾, men dette giver ikke det fulde billede af spørgsmålet, da den nuværende vurdering ikke tager højde for virkningerne af kemiske blandinger, der kan forekomme, selv når forurenende stoffer er til stede på »sikre« niveauer. Der bør gøres mere for at evaluere og overvåge de kombinerede stoffers indvirkning på miljøet og menneskers sundhed.

1.7. Der findes stadig forbudte pesticider i europæiske vandområder. EØSU understreger, at overvågningsforanstaltninger, herunder ophør af ulovlig anvendelse og undtagelser, fortsat skal være gældende i de medlemsstater, hvor der påvises for store mængder, selv om disse stoffer er blevet fjernet fra listen som prioriterede stoffer på EU-plan.

1.8. Vand er en afgørende, men stadig mere knap ressource. To tredjedele af de europæiske borgere anser vandkvaliteten og/eller -mængden i deres land for at være et alvorligt problem ⁽²⁾. For at sikre en vellykket gennemførelse af verdensmål nr. 6 »Sikring af adgang til vand og sanitet for alle« og for at undgå fremtidige kriser skal disse bekymringer behandles hurtigst muligt. Det bør være en prioritet for medlemsstaterne at lette adgangen til tilstrækkelige ressourcer, udstyr og menneskelige ressourcer, samtidig med at kontrolinstitutionerne styrkes, og antallet af kontrolinspektører øges.

1.9. EØSU opfordrer også EU-institutionerne til at begynde at behandle vand som en prioritet og udvikle en »blå EU-pagt«: En helhjertet indsats for at foregribe behov, bevare vandressourcer og på passende vis håndtere de relaterede udfordringer ved hjælp af en omfattende og koordineret køreplan, der fastsætter ambitiøse mål og tiltag i kombination med aftalte delmål. EØSU vil fremsætte konkrete forslag til en blå EU-pagt i løbet af 2023.

2. Baggrund

2.1. Revisionen af listerne over forurenende stoffer i overfladevand og grundvand i Kommissionens forslag til direktiv om ændring af vandrammedirektivet, direktivet om miljøkvalitetskrav og grundvandsdirektivet har til formål at løse to hovedproblemer:

- Listerne over prioriterede stoffer er ufuldstændige og forældede og yder ikke tilstrækkelig beskyttelse af økosystemer og menneskers sundhed mod risici som følge af vandforurening.
- Der er for store forskelle mellem de forurenende stoffer og de kvalitetsstandarder, der fastsættes på nationalt plan. Det er besværligt at indberette data, da systemet ikke er tilpasset den moderne teknologi. Proceduren for revision af listerne over prioriterede stoffer tager alt for lang tid.

2.2. For overfladevand foreslås det i revisionen at tilføje 24 individuelle stoffer (pesticider, lægemidler og industrikemikalier) og en gruppe på 24 per- og polyfluoralkylstoffer (PFAS) til listen over prioriterede stoffer for overfladevand samt at ændre miljøkvalitetsnormen for 16 stoffer, der allerede er opført på listen, og fjerne fire stoffer, der ikke længere anses for at udgøre en trussel på EU-plan. Desuden indføres der en grænseværdi for pesticider i overensstemmelse med bestemmelserne for grundvand.

2.3. For grundvand foreslås det, at en gruppe på 24 PFAS, to slags antibiotika og en række metabolitter af pesticider tilføjes i bilag I til grundvandsdirektivet med EU-dækkende grænseværdier. Desuden indføres der en grænseværdi for lægemidler. Et lægemiddel tilføjes i bilag II til grundvandsdirektivet, hvilket betyder, at medlemsstaterne skal overveje at indføre en national grænseværdi.

2.4. Kommissionen vil udvikle en metode til overvågning af mikroplast og gener for antimikrobiel resistens med henblik på at opføre dem som forurenende stoffer i fremtiden.

2.5. For at forbedre overvågningen af grundvandsforurenende stoffer er proceduren med »observationslisten« gjort obligatorisk for grundvandsovervågning.

2.6. Standarderne for forurenende stoffer, der reguleres på vandløbsoplandsniveau, er blevet harmoniseret og vil blive medtaget i vurderingen af den kemiske tilstand.

⁽¹⁾ EEA, Rapport No 7/2018, European waters: Assessment of status and pressures 2018.

⁽²⁾ European Water Association (EWA), Water Manifesto.

2.7. Medlemsstaterne skal overvåge østrogene stoffer ved hjælp af virkningsbaserede metoder over en periode på to år sideløbende med konventionel kemisk overvågning af tre østrogene stoffer. Definitionen af miljøkvalitetsstandard i vandrammedirektivet ændres, så den omfatter virkningsbaserede udløsningsværdier, der anvendes til virkningsbaseret overvågning.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Mere end 20 år efter vedtagelsen af vandrammedirektivet er vandforurening fortsat et udbredt problem i Europa med negative indvirkninger på vandlevende organismer, brugen af vand til rekreative formål samt drikkevandsforsyningen. Det udgør også et problem for landbruget og industrien. To tredjedele af overfladevandområder og en fjerdedel af grundvandsforekomster i Europa har stadig ikke nogen god kemisk tilstand ⁽³⁾, men dette vurderes kun i forhold til en lille undergruppe af forurenende stoffer og afspejler ikke vandforureningens fulde omfang.

3.2. Vandforurening medfører store omkostninger for samfundet, som anslås til 22 mia. EUR om året, hvori der kun medregnes næringsstofforurening ⁽⁴⁾. Selv om princippet om, at forurenere betaler, er nedfældet i EU-traktaterne, er det stadig ikke gennemført fuldt ud, hvilket betyder, at omkostningerne ved forurening i vid udstrækning bæres af skatteyderne ⁽⁵⁾. Menneskers og miljøets eksponering for skadelige stoffer er forbundet med store omkostninger, og det er dyrt at rense og behandle forurenede vand. Alle bestræbelser skal derfor rettes mod at forebygge forurening ved kilden.

3.3. Truslen fra kemiske cocktaileffekter på vandlevende organismer og menneskers sundhed er et anerkendt problem, og manglerne i den nuværende overvågnings- og rapporteringsramme var et af de centrale problemer, som den igangværende revision skulle løse. Der bør tages hensyn til resultater og anbefalinger fra det videnskabelige samfund, f.eks. inden for rammerne af EU's SOLUTIONS- og NORMAN-projekter.

3.4. Listerne over forurenende stoffer fra overfladevand og grundvand bør revideres henholdsvis hvert fjerde og sjette år. Den nuværende revision er forsinket, da de seneste revisioner fandt sted i 2013 og 2014 for henholdsvis overflade- og grundvandsforurenende stoffer. Det betyder, at de nye prioriterede stoffer først vil indgå i vurderingen af den kemiske tilstand i den fjerde cyklus af forvaltningsplanerne for vandløbsoplande med en foreslået overholdelsesfrist i 2033. I betragtning af det dystre billede, der tegner sig af vandkvaliteten i Europa, og den kendsgerning, at de foreslåede stoffer allerede har vist sig at være problematiske for hele EU, opfordrer EØSU indtrængende til, at der straks træffes foranstaltninger for at reducere koncentrationen af disse og andre forurenende stoffer i alle EU's vandområder. EU skal reagere hurtigere på videnskabelig viden om vandforurening og omsætte denne til retlige foranstaltninger og løsninger. Adgang til domstolsprøvelse på miljøområdet er også afgørende, og medlemsstaterne og EU bør sikre effektive og hurtigere retslige og administrative procedurer ⁽⁶⁾.

3.5. EØSU støtter tilføjeelsen af nye forurenende stoffer til listen over prioriterede stoffer for overflade- og grundvand. Listerne kræver ikke blot, at medlemsstaterne reducerer udledningen af disse stoffer i miljøet, men udløser også foranstaltninger i henhold til andre direktiver ⁽⁷⁾. Hvis listerne imidlertid ikke er ajourførte eller er for snævre, risikerer miljøindsatsen at blive begrænset. Samtidig er forurenende stoffer i vid udstrækning blevet tilføjet som individuelle stoffer, uden at der tages hensyn til effekten af kemiske blandinger.

3.6. EØSU glæder sig over, at PFAS er blevet tilføjet som en gruppe på 24 stoffer med en grænseværdi for gruppen, og glæder sig også over indførelsen af en grænseværdi for pesticider i overfladevand samt en grænseværdi for lægemidler i grundvandet. Selv om nogle af disse grænseværdier kan være for høje til at yde beskyttelse, er det i overensstemmelse med ambitionen i kemikaliestrategien for bæredygtighed om at regulere stoffer som en gruppe. Der bør dog også udvikles sådanne grænseværdier for andre grupper af stoffer, herunder bisphenoler, pyretroider og neonikotinoider.

⁽³⁾ EEA, rapport nr. 9/2021, Drivers of and pressures arising from selected key water management challenges: A European overview.

⁽⁴⁾ Kommissionen, Green taxation and other economic instruments — Internalising environmental costs to make the polluter pay.

⁽⁵⁾ Revisionsretten, særberetning 12/2021 Princippet om, at forurenere betaler: inkonsekvent anvendelse på tværs af EU's miljøpolitikker og foranstaltninger.

⁽⁶⁾ EØSU's udtalelse *Anvendelse af Århuskonventionen — Adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet*, EUT C 123 af 9.4.2021, s. 66.

⁽⁷⁾ Eksempelvis skal godkendelser i henhold til forordningen om plantebeskyttelsesmidler revideres, hvis den kemiske tilstand i henhold til vandrammedirektivet er i fare.

3.7. Selv om pesticider er forbudt, kan de fortsat være til stede i miljøet, hvor de udgør en trussel mod vandlevende organismer og menneskers sundhed, enten gennem lovlige undtagelser, ulovlig anvendelse, eller fordi stoffet er svært at nedbryde. Langt størstedelen af de pesticider, der påvises i vand i nogle medlemsstater, er ikke tilladt, herunder DDT, lindan, atrazin og endosulfan⁽⁸⁾. Det er afgørende, at overvågningen og bestræbelserne på at reducere deres tilstedeværelse fortsætter.

3.8. Det foreslås tillige at lade artikel 16 i vandrammedirektivet udgå, med den begrundelse at den er forældet. Dette er dog kun delvis korrekt, fordi sletningen vil indebære en afskaffelse af fristen på 20 år for udfasning af prioriterede farlige stoffer. Udfasningsforpligtelsen, som er et af hovedmålene med vandrammedirektivet, kan kun håndhæves, hvis den er knyttet til en klar frist. Under det eksisterende vandrammedirektiv er udfasningsforpligtelsen allerede i vid udstrækning blevet tilsidesat. Jo mindre konkret den bliver, jo flere myndigheder vil forsøge at ignorere den. Dette vil udgøre en alvorlig svækkelse.

3.9. Under henvisning til tilgangen »ét stof, én vurdering« i kemikaliestrategien for bæredygtighed tildeler forslaget Det Europæiske Kemikalieagentur (ECHA) en central rolle med hensyn til at overtage en række ansvarsområder fra GD ENVI og Det Fælles Forskningscenter med hensyn til at udpege vandforurenende stoffer og de tilhørende kvalitetsstandarder. Eftersom ECHA primært beskæftiger sig med kemikalier, der er reguleret i henhold til forordningen om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsninger for kemikalier (REACH), som ikke omfatter pesticider og lægemidler, opfordrer udvalget ECHA til at styrke sin (juridiske og tekniske) kapacitet inden for lægemidler og pesticider, så det bliver udrustet til at varetage sine nye opgaver. EØSU anbefaler tillige, at ECHA i denne forbindelse samarbejder med kvalificerede partnere, herunder på regionalt plan, f.eks. universiteter og deres laboratorier.

3.10. Der bør gøres mere for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, navnlig inden for landbrugsfødevarersektoren. EØSU anmoder i den henseende om, at der udarbejdes specifikke retningslinjer for industrier, der anvender vand med forskellige stoffer i produktionsprocesserne.

4. Særlige bemærkninger

4.1. EØSU glæder sig over, at overvågningsdata og den deraf følgende status skal stilles til rådighed for Det Europæiske Miljøagentur og offentligheden mindst én gang om året i stedet for hvert sjette år, som det tidligere var tilfældet. Dette vil give et mere ajourført billede af de europæiske vandområders tilstand og de fremskridt, der er gjort med hensyn til at nå vandrammedirektivets mål.

4.2. EØSU bifalder bestemmelsen om at anvende virkningsbaserede metoder til overvågning af østrogene stoffer. Dette vil opfange virkningen af alle østrogene stoffer med lignende virkninger og ikke kun af de tre østrogene stoffer, der overvåges ved hjælp af konventionelle kemiske teknikker. Mens medtagelsen af grænseværdier i definitionen af miljøkvalitetsstandarder åbner mulighed for at indføre virkningsbaseret overvågning af blandingseffekter i den fremtidige vurdering af kemisk tilstand, bør Kommissionen tillægges beføjelser til at fremsætte delegerede retsakter med henblik på at kræve yderligere anvendelse af virkningsbaseret overvågning.

4.3. Kvalitetsstandarderne for glyphosat er blevet fastsat, inden Den Videnskabelige Komité for Sundheds- og Miljorisici og Nye Risici (SCHEER) har afgivet endelig udtalelse, uden at der er tegn på, at de vil blive revideret efter den endelige videnskabelige udtalelse, hvilket betyder, at der ikke tages hensyn til input fra civilsamfundet i forbindelse med høringen af SCHEER-komiteen. I SCHEER bør der også tages hensyn til civilsamfundets mening⁽⁹⁾ i denne endelige udtalelse. Det er endnu ikke for sent, da processen for revision af miljøkvalitetskravene (EQS) for glyphosat stadig er i gang som krævet i vandrammedirektivet. Dette bør danne grundlag for Kommissionens forslag om fastsættelse af tærskelværdier for overfladevand.

4.4. EØSU mener ikke, at de enkelte miljøkvalitetskrav for pesticider bør være højere end det foreslåede parameter »samlede pesticider« (0,5 µg/l)⁽¹⁰⁾. Derfor bør de foreslåede miljøkvalitetskrav for fersk overfladevand, der ikke anvendes til indvinding af drikkevand (86,7 µg/l), ikke finde anvendelse. Med udgangspunkt i forsigtighedsprincippet anbefaler EØSU i stedet, at de foreslåede miljøkvalitetskrav for overfladevand, der anvendes til indvinding af drikkevand (0,1 µg/l), bør omfatte al fersk overfladevand. Miljøkvalitetskravene for »andet overfladevand« bør derfor ændres til 0,01 µg/l i henhold til praksis med at anvende en størrelsesorden lavere tærskelværdier for »andet overfladevand« i forhold til »fersk overfladevand«.

⁽⁸⁾ PAN Europe and Ecologistas en Acción, Ríos hormonados: Contamination of Spanish Rivers with Pesticides.

⁽⁹⁾ Joint NGO analysis of the European Commission's proposal for a revised list of priority substances for surface and groundwater.

⁽¹⁰⁾ COM(2022) 540 final, bilag I.

4.5. Den individuelle grænseværdi for pesticider i grundvandet er baseret på, hvad der var muligt at analysere ved hjælp af analyseteknikker i 1990'erne⁽¹¹⁾. Der er sket tekniske fremskridt siden da, og det er nu muligt at påvise lavere koncentrationer. I overfladevand er der allerede fastsat lavere grænseværdier for flere pesticider. EØSU beklager, at Kommissionen ikke har revideret den individuelle grænseværdi for pesticider i forbindelse med revisionen af forurenende stoffer i overflade- og grundvand. For grundvand anvendes der en vilkårlig tærskel på 0,1 µg/l for plantebeskyttelsesprodukter baseret på analytiske teknikker, og der findes nu forbedrede teknikker, der gør det muligt at stille videnskabelige oplysninger til rådighed med henblik på at fastsætte tærskler baseret på den faktiske risiko, der er forbundet med de forskellige stoffer.

4.6. Der mangler fortsat indikatorer til overvågning af grundvandssystemernes sundhed, f.eks. temperatur, på trods af at videnskaben allerede leverer et solidt grundlag til fastsættelse af relevante kriterier. EØSU undrer sig over, at Kommissionen ikke har medtaget sådanne relevante kriterier i sit forslag. Sådanne kriterier bør tilføjes i bilag I til grundvandsdirektivet i overensstemmelse med betragtning 20 og artikel 4, stk. 5, i grundvandsdirektivet og være i overensstemmelse med de grundvandsrelaterede anmodninger i Europa-Parlamentets beslutning om gennemførelsen af EU's vandlovgivning (17.12.2020).

Bruxelles, den 22. februar 2023.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹¹⁾ Jf. bemærkninger fra EMA i Guideline on assessing the environmental and human health risks of veterinary medicinal products in groundwater og fra EEA i ETC/ICM Report 1/2020: Pesticides in European rivers, lakes and groundwater — Data assessment.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om luftkvaliteten og renere luft i Europa

(COM(2022) 542 final — 2022/0347 (COD))

(2023/C 146/08)

Ordfører: **Kęstutis KUPŠYS**

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 19.1.2023 Rådet, 24.1.2023
Retsgrundlag	Artikel 192, stk. 1, og artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget i sektionen	3.2.2023
Vedtaget på plenarforsamlingen	22.2.2023
Plenarforsamling nr.	576
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	145/9/12

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Ren luft er en grundlæggende menneskeret, og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) ser derfor særdeles positivt på forslaget om en revision af direktiverne om luftkvaliteten og renere luft i Europa (luftkvalitetsdirektiverne). Udvalget anbefaler, at EU's luftkvalitetsstandards (herunder for ozon i form af grænseværdier) bringes i fuld overensstemmelse med Verdenssundhedsorganisationens (WHO's) ajourførte globale luftkvalitetsretningslinjer senest i 2030, og at der fastlægges en robust og gunstig ramme, der bygger på grænseværdier, håndhævelsesmekanismer og klare forvaltningsregler. Ved at mindske luftforureningen opnår man store sidegevinster, hvad angår modvirkning af klimaændringerne, energisikkerhed og biodiversitet, og befolkningernes modstandskraft over for pandemier øges.

1.2. EØSU bifalder, at Kommissionen har valgt at fokusere på forholdet mellem »cost-benefit«, men beklager, at det er dette forhold, der anses som den vigtigste indikator i forbindelse med revisionen, og ikke den maksimale beskyttelse af menneskers liv og sundhedsindikatorer. Det betyder, at »tættere tilpasning« og ikke »fuld tilpasning« bliver den foretrukne løsningsmodel. Med undtagelse af kvælstofdioxid synes forslaget at tilstræbe en tilpasning til WHO's retningslinjer fra 2005 og ikke de seneste retningslinjer, der blev offentliggjort i september 2021.

1.3. Standarder for ren luft udgør en retlig ramme, mens nedbringelse af emissioner er omfattet af andre lovgivningspakker. Udvalget er overbevist om, at ambitiøse grænseværdier og regler i luftkvalitetsdirektiverne, der håndhæves rettidigt, sammen med effektive sektorspecifikke foranstaltninger vil føre til, at der træffes modige tiltag på nationalt og lokalt plan.

1.4. Også borgerne må gøre noget og sætte sig ind i sammenhængen mellem deres livsstil, handlinger og forbrugsmønstre og forureningsniveauer. En bedre informeret befolkning er langt mere motiveret til at handle, og det er lettere at opnå langsigtede adfærdsskift. EØSU opfordrer derfor til, at der afsættes flere midler til borgervidenskabelige projekter vedrørende forurening under Horisont Europa-programmet.

1.5. Udvalget bakker kraftigt op om retten til erstatning for personer, hvis helbred har lidt skade som følge af luftforurening, og om bøder til fysiske og juridiske personer i den medlemsstat, der har overtrådt reglerne.

2. Baggrund

2.1. Luftforurening (udendørs) er den miljøbetingede årsag, der er skyld i flest sundhedsproblemer i EU, og medfører skønsmæssigt mere end 300 000 for tidlige dødsfald om året ⁽¹⁾. WHO anfører, at luftforurening i byer og landdistrikter skønnes at forårsage 4,2 millioner for tidlige dødsfald på verdensplan om året ⁽²⁾. Dette skyldes luftforureningens kumulative indvirkning på folkesundheden. F.eks. er eksponering for fine partikler (PM) på 2,5 mikron eller derunder i diameter (PM_{2,5}) årsag til mange sundhedsproblemer, herunder hjerte-kar- og luftvejssygdomme samt kræft. Luftforurening skader også miljøet i form af forsurening, eutrofiering og tab af afgrøder.

2.2. Grænseværdierne for luftkvalitet overskrides i hele EU ⁽³⁾ med koncentrationer, der ligger et godt stykke over WHO's seneste anbefalinger ⁽⁴⁾.

2.3. Luftkvalitetsdirektiverne (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/50/EF ⁽⁵⁾ og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/107/EF ⁽⁶⁾) fastsætter regler for forvaltning af luftforurening og EU's luftkvalitetsstandards for 12 luftforurenende stoffer: svovldioxid (SO₂), kvælstofdioxid (NO₂)/kvælstofoxider (NOx), partikler (PM₁₀ og PM_{2,5}), ozon (O₃), benzen (C₆H₆), bly (Pb), kuloxid (CO), arsen (As), cadmium (Cd), nikkel (Ni), og benzo-a-pyren (C₂₀H₁₂).

2.4. Kvalitetskontrollen ⁽⁷⁾ konkluderede, at de nuværende luftkvalitetsdirektiver har bidraget til at mindske luftforureningen. Der er 70 % færre for tidlige dødsfald som følge af luftforurening end i 1990'erne. Men luften på vores kontinent er stadig forurenede, hvilket er til skade for menneskers sundhed og miljøet.

2.5. De forurenende stoffer med de mest sundhedsskadelige virkninger i Europa er PM_{2,5}, NO₂ og ozon ved jordoverfladen. Den Europæiske Unions ambition er at opnå nulforurening senest i 2050 i synergi med bestræbelserne på at opnå klimaneutralitet. I mellemtiden har den igangværende revision af luftkvalitetsdirektiverne bl.a. til formål at:

- indføre strengere luftkvalitetsstandards, som i højere grad er i overensstemmelse med WHO's nye retningslinjer
- støtte retten til ren luft og forbedre adgangen til domstolsprøvelse
- indføre mere effektive sanktions- og erstatningsordninger, når luftkvalitetsreglerne overtrædes
- styrke reglerne for overvågning og modellering af luftkvaliteten for at understøtte forebyggende og målrettede foranstaltninger
- præcisere kravene til definition, vedtagelse og gennemførelse af lovlige og effektive luftkvalitetsplaner med henblik på at både forebygge og afhjælpe overtrædelser af lovgivningen
- forbedre adgangen til og kvaliteten af offentlig information.

⁽¹⁾ EEA, Health impacts of air pollution in Europe.

⁽²⁾ WHO, Ambient (outdoor) air pollution.

⁽³⁾ EEA, Europe's air quality status 2022.

⁽⁴⁾ WHO, Global air quality guidelines.

⁽⁵⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/50/EF af 21. maj 2008 om luftkvaliteten og renere luft i Europa (EUT L 152 af 11.6.2008, s. 1).

⁽⁶⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/107/EF af 15. december 2004 om arsen, cadmium, kviksølv, nikkel og polycykliske aromatiske kulbrinter i luften (EUT L 23 af 26.1.2005, s. 3).

⁽⁷⁾ CIRCABC, Air Policy.

3. Generelle bemærkninger

Vejen til nulforurening

3.1. Retten til ren luft er en internationalt anerkendt grundlæggende menneskeret⁽⁸⁾. EØSU hilser derfor forslaget om en revision af luftkvalitetsdirektiverne varmt velkommen. EU's lovgivning om luftkvalitet har vist sig at være et vigtigt og grundlæggende redskab til at nedbringe luftforureningen i EU.

3.2. Graden af tilpasning af EU's luftkvalitetsstandards til de seneste WHO-retningslinjer er et politisk valg og afhænger af landes og byers ambitioner. Kommissionen har undersøgt og beskrevet tre scenarier (og tilsvarende politiske løsningsmodeller) i sin konsekvensanalyse⁽⁹⁾. Den foretrukne model er valgt på et politisk og ikke »rent videnskabeligt« grundlag. De tre løsningsmodeller har forskellige ambitionsniveauer, nemlig »fuld tilpasning« (I-1), »tættere tilpasning« (I-2) og »delvis tilpasning« (I-3).

3.3. EØSU bifalder, at Kommissionen har valgt at fokusere på forholdet mellem »cost-benefit«, men beklager, at det er dette forhold, der anses som den vigtigste indikator i forbindelse med revisionen, og ikke den maksimale beskyttelse af menneskers liv og sundhedsindikatorer, hvilket betyder, at løsningsmodel I-2 om »tættere tilpasning« er blevet valgt. Med undtagelse af NO₂ sigter forslaget således mod en tilpasning til WHO's retningslinjer fra 2005 og ikke de nye retningslinjer, der blev offentliggjort i 2021.

3.4. EØSU opfordrer indtrængende til, at der hurtigst muligt foretages en vurdering af fremskridtene og en revision af målene, således at EU's luftkvalitetsstandards bringes i fuld overensstemmelse med WHO's ajourførte retningslinjer senest i 2030. Denne tilpasning bør ledsages af en robust og gunstig ramme, der bygger på grænseværdier, håndhævelsesmekanismer og klare forvaltningsregler.

Det nuværende forslags begrænsninger

3.5. Beklageligvis overholder de fleste medlemsstater stadig ikke EU's eksisterende luftkvalitetsstandards og træffer ikke effektive foranstaltninger til at forbedre luftkvaliteten — hvilket fremgår af antallet af igangværende traktatbrudsprocedurer. Revisionen forventedes derfor ikke blot at fastsætte det rette ambitionsniveau i overensstemmelse med videnskaben og dermed sætte gang i mere afgørende initiativer, men også at forbedre gennemførelses- og håndhævelsesreglerne for bedre at kunne bistå og vejlede medlemsstaterne og de kompetente myndigheder.

3.6. Udvalget opfordrer til, at potentielle smuthuller i lovgivningen om beskyttelse af menneskers sundhed og miljøet fjernes. Artikel 16 og 17 indeholder bestemmelser om, at sand- eller saltspredning på vejene om vinteren og naturlige luftforureningskilder skal undtages fra forpligtelsen til overholdelse, i tillæg til bestemmelserne i artikel 28 om, at personer har ret til erstatning for skader (selv delvis) på deres sundhed, der skyldes luftforurening. Udvalget opfordrer til, at der etableres en klar, rent rationel forbindelse mellem forureningskilden og forurenere, som klarlægger ansvar og de dermed forbundne sanktioner. Det udbeder sig også yderligere præcisering af bestemmelserne om luftkvalitetsplaner og de afhjælpende foranstaltninger (herunder økonomiske sanktioner) ved manglende overholdelse af luftkvalitetsstandards inden for fristerne.

3.7. I artikel 29 fastsættes det, at »medlemsstaterne skal indføre sanktioner, der er effektive, står i et rimeligt forhold til overtrædelsen og har afskrækkende virkning« for »fysiske og juridiske personer« i den medlemsstat, der har overtrådt reglerne. Det er et skridt i den rigtige retning, som udvalget bakker stærkt op om, da det er yderst vigtigt, at der er en fungerende sanktionsordning til at imødegå manglende overholdelse, i tillæg til bestemmelserne i artikel 28 om, at personer har ret til erstatning for skader (selv delvis) på deres sundhed, der skyldes luftforurening. Udvalget opfordrer til, at der etableres en klar, rent rationel forbindelse mellem forureningskilden og forurenere, som klarlægger ansvar og de dermed forbundne sanktioner. Det udbeder sig også yderligere præcisering af bestemmelserne om luftkvalitetsplaner og de afhjælpende foranstaltninger (herunder økonomiske sanktioner) ved manglende overholdelse af luftkvalitetsstandards inden for fristerne.

⁽⁸⁾ De Forenede Nationers Generalforsamlings resolution A/76/L.75 og NAT/824.

⁽⁹⁾ Kommissionen, Luftkvalitet: revision af EU-reglerne.

3.8. Der bør være særlig fokus på ozon. Ifølge Det Europæiske Miljøagenturs skøn skyldes 24 000 for tidlige dødsfald om året ozoneksponering⁽¹⁰⁾. Ozon er et forurenende stof, der ikke udledes direkte fra primære kilder. Det dannes gennem en række komplekse reaktioner i atmosfæren, der fremkaldes af den energi, som overføres til kvælstofdioxidmolekyler, når de absorberer lys fra solens stråler⁽¹¹⁾. De sundhedsmæssige virkninger af ozon ved jordoverfladen (»giftig« ozon) er velkendte: Nyere epidemiologisk forskning har påvist, at eksponering for ozon er forbundet med øget dødelighed og sygelighed⁽¹²⁾ og med alvorlige skader på natur og afgrøder. Endnu er der ikke truffet effektive foranstaltninger til hurtigt at nedbringe udledningen af ozonprækursorer såsom metan til trods for den nylige offentliggørelse af EU's handlingsplan for metan som følge af det globale metantilsagn. Udvalget glæder sig imidlertid over, at det i forbindelse med revisionen af direktivet om nationale emissionslofter (NEC-direktivet) i 2025 er planen at undersøge muligheden for at medtage metan blandt de regulerede forurenende stoffer.

3.9. I artikel 13 foreslår Kommissionen at omdanne de nuværende »målværdier« til »grænseværdier« for næsten alle luftforurenende stoffer med undtagelse af ozon, som stadig kun er underlagt »målværdier«. Undtagelsen for ozon er begrundet i »de komplekse egenskaber ved dens dannelse i atmosfæren, hvilket komplicerer opgaven med at vurdere, om det er muligt at overholde strenge grænseværdier«.

3.10. Efter udvalgets opfattelse vil disse »målværdier« ikke i tilstrækkelig grad tilskynde medlemsstaterne og de kompetente myndigheder til at nedbringe ozon ved jordoverfladen, som er et af de tre farligste forurenende stoffer. Der findes løsninger til reduktion af giftig ozon. En reduktion af ozonprækursorer såsom NO₂, andre flygtige organiske forbindelser end metan og metanemissioner vil bidrage til at nedbringe ozonkoncentrationerne. Forbedring af emissionsstandarderne for køretøjer, reduktion af brugen af eller forbud mod opløsningsmidler, maling og sprøjter med et højt indhold af flygtige organiske forbindelser og effektiv reduktion af metanemissioner fra energi, affald og landbrug (den største kilde til metanemissioner) er effektive måder at nedbringe ozon ved jordoverfladen på. Disse kendte værktøjer bør udnyttes fuldt ud. Udvalget anbefaler, at EU's ozonstandarder i form af »grænseværdier« bringes i fuld overensstemmelse med WHO's globale luftkvalitetsretningslinjer fra 2021.

3.11. Ud over Kommissionens forslag bør der indføres yderligere overvågningssteder for ultrafine partikler, sodpartikler og ammoniak. Den foreslåede tæthed er ikke tilstrækkelig til at udvikle epidemiologiske undersøgelser. Overvågningsstederne skal planlægges således, at dataene fra dem er tilstrækkelige til at informere de lokale sundhedsmyndigheder ordentligt om sundhedsrisiciene forbundet med lokal forurening, herunder nye forurenende stoffer, der giver anledning til bekymring, navnlig for så vidt angår sårbare befolkningsgrupper og stærkt forurenede områder.

Sektorspecifikke foranstaltninger

3.12. Med hensyn til forslaget artikel 10 foreslår udvalget, at hver medlemsstat opretter mindst ét »overvågnings-supersite« på en bybaggrundsstation for hver by med over 250 000 indbyggere. Medlemsstater uden byer med over 250 000 indbyggere skal oprette mindst ét »overvågnings-supersite« på en bybaggrundsstation.

3.13. Ud over rent medicinsk vejledning anbefaler WHO at beskytte naturen, bevare ren luft og investere i ren energi for at sikre en hurtig og sund energiomstilling, hvilket også vil give sidegevinster i kampen mod klimaændringerne. WHO anbefaler også, at der udvikles sunde byer, hvor det er godt at bo, ved at fremme ren og aktiv mobilitet såsom offentlig transport, cykling og gang, sætte en stopper for, at skatteyderne penge går til at subsidiere de fossile brændstoffer, der forårsager luftforurening, og fremme sunde kostvaner.

3.14. Disse indsatsområder bør også være retningsgivende for europæiske beslutninger. Den europæiske grønne pagt og andre omfattende initiativer som Fit for 55 og REPowerEU bør vedtages og gennemføres for at beskytte folkesundheden og miljøet⁽¹³⁾ samt fremme modvirknings- og tilpasningsindsatsen over for klimaændringerne, energiforsynings sikkerheden og geopolitiske hensyn.

⁽¹⁰⁾ EEA, Health impacts of air pollution in Europe.

⁽¹¹⁾ WHO, Global air quality guidelines.

⁽¹²⁾ EPA, Health Effects of Ozone in the General Population.

⁽¹³⁾ Der bør være særlig fokus på de nye Euro 7-emissionsnormer for køretøjer, da vejtransport er den væsentligste årsag til luftforureningen i byområder. Mange interessenter har givet udtryk for, at forventningerne til Euro 7 ikke er blevet indfriet (f.eks. Transport & Environment).

3.15. Derfor mener EØSU, at forslaget kan forbedres yderligere. Svagheden ved Kommissionens forslag er klart, at der kun ses på, hvad der er teknisk kvantificerbart i dag. Virkningerne af de politiske foranstaltninger modelleres op til maksimale teknisk gennemførlige reduktioner med et referencescenarie, der allerede undervurderer potentialet. Yderligere robust sektorlovgivning (f.eks. inden for transport, boligopvarmning og landbrugsfødevarersektoren) ville uden tvivl bidrage til at gøre luften renere:

- regulering af alle forurenende stoffer, der skader menneskers sundhed, miljøet og klimaet
- fastsættelse af strenge emissionsgrænser for komfurer og kedler i forbindelse med revisionen af standarderne for miljøvenligt design
- sikring af, at landbrugsfødevarersektoren også bidrager til opfyldelsen af WHO's retningslinjer for niveauer senest i 2030 ved navnlig at mindske udledningen af ammoniak og metan
- fremme af offentlig transport og vanskeliggøre brugen af personbiler
- nedsættelse af EU's emissionsgrænser for køretøjer til det lavest mulige globale niveau (og handle så hurtigt som muligt) og samtidig udfase forbrændingsmotorer
- forbedring af prøvning, godkendelse og certificering af køretøjer
- overvågning af emissioner på vejene, f.eks. ved hjælp af telemålingsteknologi
- harmonisering af den europæiske ramme⁽¹⁴⁾ for lavemissions-/nulemissionszoner og indførelse af en fælles EU-portal for kontrol og registrering af køretøjer med henblik på adgang til disse zoner.

3.16. Reglerne for ren luft udgør en retlig ramme, mens nedbringelse af emissioner er omfattet af andre lovgivningspakker. Efter udvalgets opfattelse er lavemissions-/nulemissionszoner et perfekt eksempel på »bedste praksis«. Det er således ikke sikkert, at der ville have været en lavemissionszone i Bruxelles uden standarder, som foranstaltninger til at nå disse mål kunne håndhæves på grundlag af. Efterhånden som flere og flere byer på sigt opfylder standarderne, skal de vejledende mål ajourføres på grundlag af videnskabelige data for løbende at forbedre luftkvaliteten.

3.17. Den proces, der er beskrevet ovenfor, skaber en god cirkel af foranstaltninger og konsekvenser. Hvis grænseværdierne og reglerne i luftkvalitetsdirektiverne fastsættes på et ambitiøst niveau og håndhæves rettidigt, vil de sammen med effektive sektorspecifikke foranstaltninger føre til, at der træffes modige tiltag på nationalt og lokalt plan. Det vil gøre det lettere at nå ambitiøse mål for ren luft. Efter udvalgets opfattelse er det ikke alle realistiske muligheder, der er blevet taget fuldt ud i betragtning i konsekvensanalysen og i forslaget. Hvis løsningen med »fuld tilpasning« (I-1) havde været inkluderet helt fra starten af arbejdet med forslaget, kunne den have været valgt som vejen frem, i stedet for den mindre ambitiøse I-2 om »tættere tilpasning«.

Øget bevidsthed i befolkningen

3.18. På trods af forbedringer siden 1990'erne vækker luftkvaliteten stadig stor bekymring hos de europæiske borgere. De fleste europæere (over 80 %) opfatter sygdomme som luftvejssygdomme, astma og hjerte-kar-sygdomme som alvorlige problemer i deres lande som følge af luftforurening⁽¹⁵⁾.

3.19. Mens et flertal af europæerne ikke føler sig velinformerede (60 %), mener næsten halvdelen af respondenterne i spørgeundersøgelsen, at luftkvaliteten er blevet forringet i de seneste ti år (47 %). Selv om antallet af mennesker, der udsættes for stærkt forurenede luft, er faldet støt, lider dem, der berøres, stadig af meget store sundhedsproblemer og oplever ikke konkret, at luftkvaliteten er blevet bedre.

⁽¹⁴⁾ EØSU bemærker, at strategien for bæredygtig og intelligent mobilitet (COM(2020) 789 final) omfatter Kommissionens tilsagn om at iværksætte en særlig undersøgelse af løsninger, der skal muliggøre mere effektive og brugervenlige adgangs begrænsningsordninger for køretøjer i byområder, samtidig med at nærhedsprincippet overholdes.

⁽¹⁵⁾ Eurobarometer, Attitudes of Europeans towards Air Quality. I COM(2021) 44 final tages der højde for sammenhængen mellem kræft og forurening. EØSU mener, at der bør tilføjes et spørgsmål vedrørende holdningen til kræft (samt til diabetes og demens) som følge af luftforurening i kommende Eurobarometer-undersøgelser.

3.20. Det er endnu ikke klart, hvor meget borgerne er parate til at gøre proaktivt for direkte eller indirekte at forbedre luftkvaliteten. Bevidstgørelse har imidlertid to virkninger:

3.20.1. For det første bør europæerne sætte sig ind i sammenhængen mellem deres livsstil, handlinger og forbrugsmønstre og forureningsniveauer. En sådan klar sammenkædning vil føre til større accept i befolkningen af politiske foranstaltninger, der skal udvirke adfærdsændringer.

3.20.2. For det andet vil effektiviteten af den slags politiske foranstaltninger være meget større og skabe kumulative resultater, hvis borgerne sætter sig ind i, hvad deres adfærdsændringer bringer med sig. Forbedringer af luftkvaliteten kan tydeligt ses med det »blotte øje«, især i byer, men videnskabelige data, der præsenteres på en interaktiv og letforståelig måde, kan sætte gang i en god udvikling. En bedre informeret befolkning er langt mere motiveret til at handle, og det er lettere at opnå langsigtede adfærdsændringer.

3.21. Borgervidenskab spiller en afgørende rolle i dannelsen af den offentlige mening om alt, hvad der er forbundet med forurening og dens indvirkning på borgernes liv. EØSU gør opmærksom på vellykkede initiativer som »CurieuzeNeuzen«⁽¹⁶⁾, der fungerede som katalysator for borgernes accept af lavemissionszoner i flere byer i Belgien, og opfordrer til, at der afsættes flere midler til borgervidenskabelige projekter vedrørende forurening under Horisont Europa-programmet.

4. Særlige bemærkninger om luftforurenende stoffer, der giver anledning til stigende bekymring

Ultrafine partikler

4.1. Ultrafine partikler er partikler med en diameter på højst 0,1 µm (100 nm). Disse partikler stammer fra naturlige eller menneskeskabte kilder såsom forbrændingsaktiviteter. Trods stadig mere omfattende dokumentation for ultrafine partiklers indvirkning på sundheden, er disse forurenende stoffer ikke reguleret af de gældende luftkvalitetsdirektiver. EØSU bemærker, at der er et stadigt større ønske om at omsætte den eksisterende viden om sundhedsvirkninger til politiske anbefalinger, men at der er behov for at indsamle yderligere oplysninger på området.

4.2. EØSU opfordrer derfor til, at der via Horisont Europa-programmet gøres en yderligere målrettet indsats for systematisk at finansiere forskning i ultrafine partikler. Selv om der mangler specifikke indikatorer for ultrafine partikler, kunne det være en god idé at iværksætte en offentlig oplysningskampagne for at informere de europæiske borgere om »nye« risici ved denne ikke særligt belyste gruppe af forurenende stoffer.

Sodpartikler

4.3. Sodpartikler er fine partikler, der genereres ved forbrænding af fossile brændstoffer og biomasse. Sodpartikler har skadelige sundhedsvirkninger i form af hjerte- og lungesygdomme og er samtidig en accelerator for klimaændringerne, idet et ton sodpartikler har en global opvarmningseffekt, der er op til 1 500 gange større end et ton CO₂.

4.4. Udvalget noterer sig de undersøgelser, som WHO henviser til⁽¹⁷⁾, og som viser statistisk signifikante sundhedsvirkninger af eksponering for niveauer af sodpartikler på 1,08-1,15 µg/m³. WHO bruger dog ikke disse niveauer i sin anbefaling om god praksis. Efter EØSU's opfattelse bør dette ikke være en undskyldning for ikke at træffe foranstaltninger vedrørende sodpartikler. Tilsvarende bør der træffes foranstaltninger til at nedbringe niveauet af ultrafine partikler som for PM_{2,5} og PM₁₀. Hvis man venter yderligere tre eller fem år på dokumentation fra EU-finansierede forskningsprojekter eller på et andet vejledende dokument fra WHO, vil tusindvis af borgere miste livet, og klimakrisen vil blive fremskyndet.

Ammoniak

4.5. Ammoniak (NH₃) er en uorganisk forbindelse af kvælstof og brint. Høje niveauer af ammoniak skader lungerne og er årsag til dødsfald. NH₃ er i høj grad medvirkende til de alt for høje niveauer af sekundære partikler. Det forringer også vores miljø og skader biodiversiteten på grund af forsuring og eutrofiering. Det er muligt at nedbringe udledningen af ammoniak i landbrugsfødevaresektoren, transportsektoren og sektoren for »brug af opløsningsmidler og andre stoffer«.

⁽¹⁶⁾ CurieuzeNeuzen in Vlaanderen. Lignende kampagner blev iværksat af civilsamfundsgrupper i Tyskland, Irland, Italien, Litauen, Polen, Slovakiet og flere andre EU-lande.

⁽¹⁷⁾ UNEP, Health effects of black carbon.

4.6. Der findes ingen WHO-anbefalinger om ammoniakkoncentrationer i luften i forhold til sundhedsvirkninger. Ikke desto mindre er det veldokumenteret, at ammoniak påvirker sundheden og miljøet ⁽¹⁸⁾, da ammoniakemissioner bidrager til dannelsen af det sekundære stof PM_{2,5}, som WHO's retningslinjer for luftkvalitet gælder for. Ekspertter har foreslået et langsigtet kritisk niveau for vegetation (højerestående planter) på 3 µg/m³.

4.7. Det nylige forslag om at revidere direktivet om industrielle emissioner ⁽¹⁹⁾ og de mere ambitiøse mål for nedbringelse af industrielle emissioner og udvidelse af direktivets anvendelsesområde til de største husdyrbrug i EU kan bidrage væsentligt til at nedbringe udledningen af ammoniak, da den største kilde til NH₃-emissioner er landbruget, og ca. tre fjerdedele af emissionerne i EU skyldes håndtering af gødning fra husdyrbrug ⁽²⁰⁾. Direktivet om industrielle emissioner bør imidlertid gennemføres på en forholdsmæssig og omkostningseffektiv måde for at undgå, at produktionsomkostningerne i landbrugsfødevaresektoren stiger yderligere ⁽²¹⁾.

4.8. For at sikre menneskers levebrød, sundhed og trivsel holder EØSU fast i, at der tillige er behov for en robust støttemekanisme for sårbare personer og industrier med henblik på at gøre de praktiske løsninger på NH₃-udledningen fra husdyrbrug tilgængelige »på stedet«. Denne støtte bør omfatte finansiering af kendte teknologiske fremskridt og yderligere forskning. Generelt bør husdyrbrug tilskyndes til at foretage miljø- og sundhedsvenlige ændringer, men samtidig fortsætte deres livsvigtige funktion bestående i at levere goder til befolkningen ⁽²²⁾.

Bruxelles, den 22. februar 2023.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁸⁾ UNECE, Towards Cleaner Air, Scientific Assessment Report 2016.

⁽¹⁹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/75/EU af 24. november 2010 om industrielle emissioner (integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening) (EUT L 334 af 17.12.2010, s. 17).

⁽²⁰⁾ 76,2 % i 2020 ifølge National air pollutant emissions dashboard.

⁽²¹⁾ EØSU's udtalelse om Revision af direktivet om industrielle emissioner og E-PRTR-forordningen (EUT C 443 af 22.11.2022, s. 130).

⁽²²⁾ EØSU's udtalelse om Revision af direktivet om industrielle emissioner og E-PRTR-forordningen (EUT C 443 af 22.11.2022, s. 130).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Den Europæiske Centralbank, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Meddelelse om retningslinjer for en reform af rammen for økonomisk styring i EU

(COM(2022) 583 final)

(2023/C 146/09)

Ordfører: **Krister ANDERSSON**

Medordfører: **Dominika BIEGON**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 19.12.2022
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget i sektionen	1.2.2023
Vedtaget på plenarforsamlingen	23.2.2023
Plenarforsamling nr.	576
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	202/3/7

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) bifalder i høj grad Kommissionens meddelelse om retningslinjer for en reform af rammen for økonomisk styring.

1.2. EØSU er enig med Kommissionen i, at der er behov for en hurtig aftale forud for medlemsstaternes budgetprocedurer for 2024. Som påpeget af Kommissionen er der et presserende behov for en stærk samordning af budget- og strukturpolitikken og en effektiv økonomisk og finanspolitisk overvågning, der fremmer inklusiv vækst og hjælper Den Europæiske Centralbank (ECB) med at nå de aftalte mål.

1.3. EØSU er enig med Kommissionen i, at der har manglet ansvarlige politikker fra medlemsstaternes side i opgangstider⁽¹⁾, samtidig med at finanspolitiske regler har begrænset det finanspolitiske råderum under økonomiske nedgangstider i nogle medlemsstater.

1.4. EØSU anerkender Kommissionens plan om at holde fast i referenceværdierne. Underskudskriteriet på 3 % af BNP har en politisk og markedsræssig signalvirkning. EØSU understreger overordnet set, at planerne for finans- og strukturpolitiske tiltag skal sikre, at gælden i forhold til BNP nedbringes eller forbliver på et forsvarligt niveau.

1.5. EØSU støtter Kommissionens forslag om ikke længere at anvende den ufleksible regel om en tyvendedel, da den kan overbebyrde medlemsstater med stor gæld, hvilket har en negativ indvirkning på væksten og selve gældsholdbarheden. Den fireårige midtvejsevalueringsperiode for finanspolitiske tilpasninger, der om nødvendigt kan forlænges med yderligere tre år, synes også at være forholdsmæssig.

1.6. EØSU bifalder Kommissionens fokus på primære nettoudgifter som det vigtigste evalueringsparameter for den nye økonomiske styring.

1.7. EØSU påpeger, at finanspolitikken er det klassiske ansvarsområde for parlamentarisk politik, idet den påvirker hele strukturen for statens udgifter og indtægter. For at en revideret ramme kan blive en succes, er det afgørende at sikre ejerskab til processen.

⁽¹⁾ COM(2022) 583 final, s. 3.

1.8. EØSU fastholder, at der er et presserende behov for en fornuftig reform af den europæiske økonomiske styring, hvilket er i borgernes, virksomhedernes og regeringernes interesse. Det er derfor vigtigt at udvikle yderligere foranstaltninger, der kan styrke følelsen af medansvar for reglerne, således at det sikres, at alle regeringer forpligter sig til en revideret ramme.

1.9. EØSU mener, at det er af afgørende betydning, at de kommende lovgivningsforslag fastsætter minimumsstandarder for den nationale parlamentariske kontrol og det organiserede civilsamfunds inddragelse i udarbejdelsen af de nationale mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag.

1.10. EØSU understreger behovet for passende regler, der sikrer en stærk håndhævelse. I de særlige tilfælde, hvor der overvejes sanktioner, skal de være effektive og gennemføres på en gennemsigtig måde. Reglerne skal anvendes ensartet på alle medlemsstater for at bevare troværdigheden.

1.11. EØSU glæder sig over, at øget kvalitet og kvantitet af offentlige investeringer er beskrevet som en faktor, der skal tages i betragtning i processen med at opnå gældsholdbarhed. EØSU bifalder også forlængelsen af tilpasningsstien, som kan indrømmes for højst tre år.

1.12. For at nå EU's klimamål skal kapitalgrundlaget revideres fuldstændigt, og de offentlige og private investeringer skal øges. EØSU har tidligere opfordret til, at der træffes foranstaltninger til at lukke den enorme investeringskløft ⁽²⁾. Udvalget understreger, at der kan være behov for yderligere initiativer for at sikre, at der mobiliseres tilstrækkelig privat og offentlig kapital til den grønne omstilling og fremme af social samhørighed.

1.13. For at sikre gennemsigtighed og gøre det nemmere at overvåge gennemførelsen af de mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag effektivt skal medlemsstaterne forelægge årlige statusrapporter og give en detaljeret beskrivelse af status for gennemførelsen af reformer og investeringer. Disse rapporter og de evalueringer fra Kommissionen og Rådet, der foretages i forbindelse med den årlige overvågning, bør gøres offentligt tilgængelige.

2. Baggrund

2.1. Kommissionen fastlægger i sin meddelelse ⁽³⁾ de generelle principper for en reform af rammen for økonomisk styring i EU. For at forbedre den nuværende ramme sigter Kommissionens initiativ mod at styrke gældsholdbarheden og fremme en bæredygtig og inklusiv vækst gennem investeringer og reformer.

2.2. Primære nettoudgifter, dvs. udgifter under offentlig kontrol, betragtes som den vigtigste indikator, som Kommissionen tager højde for. De primære nettoudgifter vil også danne grundlag for fastlæggelsen af de finanspolitiske tilpasningsstier og for den årlige finanspolitiske overvågning med henblik på at forenkle de nuværende regler.

2.3. Desuden vil Kommissionen udvikle en finanspolitisk referencetilpasningssti for hver medlemsstat over en fireårig periode på grundlag af en metode, der er udviklet til at analysere og vurdere gældsholdbarheden. Tilpasningsstien bør sikre, at gældskvoterne i medlemsstater med specifikke gældsudfordringer vil være nedadgående og sikre, at underskuddet forbliver under de 3 % af BNP, der er fastsat i traktatens bestemmelser.

2.4. Kommissionen vil løbende overvåge gennemførelsen af planerne og kræve, at medlemsstaterne forelægger årlige statusrapporter om gennemførelsen af deres planer for at gøre overvågningsaktiviteterne mere effektive og gennemsigtige. Proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud (EDP) fortsætter, mens den gældsbaseerede EDP vil blive styrket og udløst, når en medlemsstat med en gæld på over 60 % af BNP afviger fra den aftalte udgiftskurs.

2.5. Denne mellemfristede tilgang, som Kommissionen anvender, vil give mulighed for at differentiere mellem medlemsstaterne på grundlag af deres udfordringer med gældsholdbarheden. I betragtning af byrden for medlemsstater med stor gæld vil det nuværende gældsreduktionsmål (reglen om en tyvendedel) blive erstattet af en mere risikobaseret overvågning for at undgå negative konsekvenser for selve væksten og gældsholdbarheden.

⁽²⁾ EØSU's udtalelse om *omarbejdning af EU's finanspolitiske rammer med henblik på en bæredygtig genopretning og en retfærdig omstilling* (EUT C 105 af 4.3.2022, s.11).

⁽³⁾ COM(2022) 583 final.

2.6. Som et nødvendigt modstykke til en risikobaseret overvågning har Kommissionen til hensigt at styrke håndhævelsesmekanismerne. Håndhævelsesværktøjerne vil omfatte: i) effektive finansielle sanktioner, som vil blive gjort mere anvendelige og sandsynlige ved at sænke deres beløb, ii) omdømmemæssige sanktioner i tilfælde af EDP eller andre afvigelser, iii) makroøkonomiske betingelser for EU-finansiering.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU bifalder i høj grad Kommissionens meddelelse om retningslinjer for en reform af rammen for økonomisk styring. Samtidig bemærker EØSU, at der stadig er mange detaljer, der mangler at blive fastlagt, hvilket kun giver mulighed for en foreløbig vurdering.

3.2. EØSU er enig med Kommissionen i, at der er behov for en hurtig aftale forud for medlemsstaternes budgetprocedurer for 2024. Som påpeget af Kommissionen er der et presserende behov for en stærk samordning af budget- og strukturpolitikken og en effektiv økonomisk og finanspolitisk overvågning, der fremmer inklusiv vækst og reducerer sociale og økonomiske ubalancer i samordning med den institutionelle indsats, som Den Europæiske Centralbank gør for at opfylde de aftalte mål.

3.3. EØSU værdsætter Kommissionens holistiske tilgang, der har fokus på de nationale mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag, og som omfatter finanspolitiske mål og reform- og investeringsmål i en enkelt strategi. Disse planer giver medlemsstaterne større fleksibilitet på en retfærdig måde og inden for en risikobaseret ramme, der skal evalueres midtvejs.

3.4. EØSU støtter ambitionerne og de vigtigste elementer i Kommissionens initiativ, der har til formål at forbedre det nationale ejerskab, forenkle rammen og bevæge sig i retning af et større fokus på det mellemlange sigte kombineret med en stærkere og mere sammenhængende håndhævelse ⁽⁴⁾.

3.5. EØSU er enig med Kommissionen i, at der har manglet ansvarlige politikker fra medlemsstaternes side i opgangstider ⁽⁵⁾, samtidig med at finanspolitiske regler har begrænset det finanspolitiske råderum under økonomiske nedgangstider i nogle medlemsstater. EØSU bemærker, at år med positive vækstresultater bør kædes sammen med en reduktion af gældskvoten, hvilket giver mulighed for at anvende finanspolitisk fleksibilitet i krisetider. Samtidig er der behov for finanspolitisk råderum, når medlemsstaterne står over for stagnation eller alvorlig recession. EØSU mener, at Kommissionens forslag er et skridt i den rigtige retning, som gør det muligt for medlemsstaterne at føre troværdige konjunkturduligende politikker i fremtiden.

3.6. EØSU anerkender Kommissionens plan om at holde fast i referenceværdierne, da klare numeriske mål har en politisk og markedsrettet signalvirkning. Underskudstærsklen på 3 % af BNP er solidt forankret i traktaten, den er velkendt og gælder for alle EU-lande på samme måde. EØSU er enig med Kommissionen i, at planerne for finans- og strukturpolitiske tiltag skal sikre, at gælden i forhold til BNP nedbringes eller forbliver på et forsvarligt niveau.

3.7. Ifølge EØSU kan der være behov for kortsigtede afvigelser fra gældstærsklen for at opfylde de massive investeringsbehov, der i øjeblikket er forbundet med den grønne og den digitale omstilling, eller for at muliggøre en tilpasningskurs, der ikke bringer væksten i fare.

3.8. EØSU mener, at den mellemfristede ramme, som Kommissionen har fremlagt, er rimelig og giver mulighed for at skelne mellem medlemsstaternes meget forskellige gælds niveauer, hvilket giver mulighed for modulære tilgange, der er rettet mod forskellige nationale situationer, hvor gældskvoterne kan variere fra under 60 % til over 150 %. I den henseende støtter EØSU Kommissionens forslag om ikke længere at anvende den ufleksible regel om en tyvendedel, da den kan overbebyrde medlemsstater med stor gæld, hvilket har en negativ indvirkning på væksten og selve gældsholdbarheden. Den fireårige midtvejsevalueringsperiode for finanspolitiske tilpasninger, der om nødvendigt kan forlænges med yderligere tre år, synes også at være forholdsvis i betragtning af de nuværende og forventede økonomiske og internationale forhold.

⁽⁴⁾ COM(2022) 583 final, s. 1.

⁽⁵⁾ COM(2022) 583 final, s. 3.

3.9. EØSU bifalder Kommissionens fokus på primære nettoudgifter som det vigtigste evalueringsparameter for den nye økonomiske styring. I den forbindelse opfordrer EØSU til, at de nationale mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag omfatter målrettede, strategiske og gennemtænkte offentlige investeringer i overensstemmelse med EU's prioriteter. Disse investeringer bør udgøre en større andel af de offentlige udgifter og tilskynde til inklusiv og bæredygtig vækst.

3.10. EØSU er enig med Kommissionen i, at kvaliteten af de offentlige udgifter skal forbedres. Vækstfremmende reformer og investeringer bør foretrækkes på nationalt plan, samtidig med at der tilstræbes en troværdig gældsnedbringelsesstrategi efter pandemien og i en tid med internationale spændinger.

3.11. EØSU støtter Kommissionens forslag om, at der bør indføres robuste undtagelsesklausuler til håndtering af ekstraordinære situationer, hvor det ikke er realistisk, at den godkendte tilpasningssti kan følges. En nøje overholdelse af den aftalte flerårige udviklingskurs for de primære nettoudgifter vil gøre det muligt at sikre, at finanspolitikken virker konjunkturdæmpende, at nedbringe gældskvoterne i opgangstider og muliggøre den nødvendige politiske reaktion i nedgangstider til beskyttelse af de mest sårbare ⁽⁶⁾.

3.12. EØSU påpeger, at finanspolitikken er det klassiske ansvarsområde for parlamentarisk politik, idet den påvirker hele strukturen for statens udgifter og indtægter. For at en revideret ramme kan blive en succes, er det afgørende at sikre ejerskab til processen. EØSU mener, at det er af afgørende betydning, at de kommende lovgivningsforslag fastsætter minimumsstandarder for den nationale parlamentariske kontrol og det organiserede civilsamfunds inddragelse i udarbejdelsen af de nationale mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag. Parlamentet og det organiserede civilsamfund samt regionale og lokale myndigheder bør inddrages effektivt, da ejerskabet til de mellemfristede reformplaner for finans- og strukturpolitiske tiltag kun kan være stærkt, hvis alle relevante interessenter inddrages på passende vis ⁽⁷⁾. De nationale parlamenter bør holde regeringerne ansvarlige for den finans- og reformpolitik, de fører.

3.13. I tilfælde af et regeringsskifte skal det være muligt at ændre de mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag, så længe den mellemfristede stabilitet ikke bringes i fare. Hvis regeringerne indfører nye diskretionære foranstaltninger på indtægtsiden, samtidig med at den overordnede gældsholdbarhed bevares, bør det være muligt at tilpasse udgiftskursen uden at skulle gennemgå hele godkendelsesprocessen for planerne for finans- og strukturpolitiske tiltag igen.

3.14. EØSU bemærker, at Kommissionen selv vil få større indflydelse på medlemsstaternes finanspolitik, hvis dens forslag gennemføres ⁽⁸⁾. Samtidig bliver de landespecifikke henstillinger mere bindende, da manglende gennemførelse kan føre til nedskæringer i EU-finansieringen og en mere restriktiv tilpasningssti. Det europæiske semester vil også få større betydning. Det er derfor vigtigt at styrke de nationale parlamenters og civilsamfundsorganisationernes inddragelse, så ejerskabet til det regelbaserede system styrkes. Europa-Parlamentets tilsyns- og kontrolfunktion er vigtig, navnlig med hensyn til håndhævelse og korrigerende foranstaltninger. Samtidig skal nærhedsprincippet og kompetencefordelingen i henhold til traktaterne respekteres.

3.15. EØSU støtter Kommissionens initiativ til at gøre finansielle og omdømmemæssige håndhævelsesmekanismer mere effektive i tilfælde af afvigelser. I betragtning af den øgede fleksibilitet, som medlemsstaterne vil nyde godt af i forbindelse med gennemførelsen af deres finanspolitiske, investeringsmæssige og strukturelle reformer inden for rammerne af de nationale planer for finans- og strukturpolitiske tiltag, bør de gældende regler håndhæves effektivt i tilfælde af manglende overholdelse. Der vil således blive tilskyndet til en rettidig konsolidering af de offentlige finanser, hvilket vil gøre gælden mere holdbar.

3.16. EØSU understreger behovet for passende regler, der sikrer en stærk håndhævelse. I de særlige tilfælde, hvor der overvejes sanktioner, skal de være effektive og gennemføres på en gennemsigtig måde. Reglerne skal anvendes ensartet på alle medlemsstater for at bevare troværdigheden. Eventuelle konsekvenser på det sociale område og indvirkningen på gældsholdbarheden bør indgå i håndhævelsesanalysen.

⁽⁶⁾ COM(2022) 583 final, s. 16.

⁽⁷⁾ EØSU bemærker kritikken af den mangelfulde inddragelse af civilsamfundet i forordningen om genopretnings- og resiliensfaciliteten.

⁽⁸⁾ EØSU erkender, at der er behov for visse finanspolitiske rammebetingelser og stabilitet, hvis en monetær union skal være levedygtig.

4. Særlige bemærkninger

4.1. Eftersom det foreslås, at planerne for primære nettoudgifter bliver det vigtigste evalueringsparameter, understreger EØSU behovet for klare og gennemsigtige regler for beregning af de primære udgifter. Diskretionære foranstaltninger på indtægtsiden samt konjunkturbestemte arbejdsløshedsudgifter skal derfor defineres objektivt og klart og godkendes af alle medlemsstater.

4.2. Selv om eksklusionen af konjunkturbestemte arbejdsløshedsudgifter i udgiftsplanerne kan være forståelig, må den ikke forhindre medlemsstaterne i at imødekomme eventuelle behov for at forbedre arbejdsmarkedets funktion med henblik på at nedbringe den strukturelle arbejdsløshed, idet sådanne udgifter, selv om de ikke er udelukket, i høj grad kan bidrage til højere vækst og beskæftigelse på mellemlang sigt, hvilket forbedrer gældsholdbarheden. Samtidig skal gode arbejdsvilkår fremmes på mellemlang sigt. Det er vigtigt, at reglerne er klare og robuste, så det sikres, at medlemsstaterne ikke foretager nogen form for »kreativ bogføring«.

4.3. EØSU glæder sig over, at øget kvalitet og kvantitet af offentlige investeringer er beskrevet som en faktor, der skal tages i betragtning i processen med at opnå gældsholdbarhed. EØSU bifalder også forlængelsen af tilpasningsstien, som kan indrømmes for højst tre år, forudsat at medlemsstaterne understøtter deres planer med en række reformer og investeringer, der støtter bæredygtig vækst og gældsholdbarhed.

4.4. For at nå EU's klimamål skal kapitalgrundlaget revideres fuldstændigt, og de offentlige og private investeringer skal øges. EØSU har tidligere opfordret til, at der indføres en gylden regel for offentlige investeringer, som skal sikre, at den enorme investeringskløft lukkes. Dette indgår ikke i Kommissionens forslag. Kommissionens forslag indeholder dog vigtige elementer, der skal styrke de offentlige investeringer. Det er imidlertid ikke reelt muligt at kvantificere de offentlige investeringer, der vil blive skabt, da meget vil afhænge af forhandlingerne mellem Kommissionen og medlemsstaterne om planerne for finans- og strukturpolitiske tiltag. EØSU understreger derfor, at der kan være behov for yderligere initiativer for at sikre, at der mobiliseres tilstrækkelig privat og offentlig kapital til den grønne omstilling og fremme af social samhørighed.

4.5. På grund af den risikobaserede tilgang, som Kommissionen har foreslået, vil gældsholdbarhedsanalysen blive afgørende i EU's fremtidige ramme for økonomisk styring. EØSU påpeger, at kalibrering af detaljerne i gældsholdbarhedsanalysen, herunder hvorvidt klimarelaterede risici er inkluderet i gældsholdbarhedsanalysen, er et ømtåleligt politisk spørgsmål, der bør drøftes grundigt med de kompetente interessenter. De endelige parametre for gældsholdbarhedsanalysen skal fastlægges på en demokratisk og gennemsigtig måde. Uafhængige finanspolitiske institutioner kan spille en vigtig rolle i vurderingen af, om de underliggende antagelser er hensigtsmæssige, ved at deltage i debatten og give oplysninger til de nationale parlamenter.

4.6. For at sikre gennemsigtighed og gøre det nemmere at overvåge gennemførelsen af de mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag effektivt skal medlemsstaterne forelægge årlige statusrapporter og give en detaljeret beskrivelse af status for gennemførelsen af reformer og investeringer. Disse rapporter og de evalueringer, der foretages af Kommissionen og Rådet i forbindelse med den årlige overvågning, bør gøres offentligt tilgængelige.

4.7. EØSU mener, at det planlagte skærpede fokus på variabler relateret til strømme i proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer skal specificeres og kvantificeres i de næste faser af reformen af den økonomiske styring, så proceduren bliver symmetrisk, operationel og gennemsigtig.

4.8. EØSU understreger betydningen af at etablere og udvikle en hensigtsmæssig proces for den første screening for ubalancer i rapporten om varslingsmekanismen og fastslå, om der er ubalancer i de dybdegående undersøgelser. Henstillingerne bør vurderes under hensyntagen til de europæiske katalysatorer for vækst og deres indvirkning på den økonomiske udvikling. Behovet for en mere fremadrettet overvågning med henblik på hurtigt at opdage og afhjælpe nye ubalancer skal præciseres nærmere.

4.9. EØSU understreger betydningen af solide regler, som kan fungere under skiftende økonomiske rammevilkår, og behovet for engagement og ejerskab fra medlemsstaternes side. For at kunne øge investeringerne og produktiviteten i hele EU må reformen af den finanspolitiske ramme ikke blive forsinket.

4.10. EØSU fastholder, at der er et presserende behov for en fornuftig reform af den europæiske økonomiske styring, hvilket er i borgernes, virksomhedernes og regeringernes interesse. Det er derfor vigtigt at udvikle yderligere foranstaltninger, der kan styrke følelsen af medansvar for reglerne, således at det sikres, at alle regeringer forpligter sig til en revideret ramme.

4.11. EØSU bemærker, at mange af de procedurer, der er omhandlet i Kommissionens forslag, skal fastlægges i detaljer. EØSU ser derfor frem til at formidle sine synspunkter og rådgive om mere detaljerede forslag i løbet af 2023.

Bruxelles, den 23. februar 2023.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Den Europæiske Centralbank, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, Regionsudvalget og Den Europæiske Investeringsbank: Årlig undersøgelse af bæredygtig vækst 2023

(COM(2022) 780 final)

(2023/C 146/10)

Hovedordfører: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 19.12.2022
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget på plenarforsamlingen	23.2.2023
Plenarforsamling nr.	576
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	196/2/4

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) glæder sig over de centrale politiske prioriteter i den årlige undersøgelse af bæredygtig vækst 2023, som har fokus på de fire dimensioner af konkurrencedygtig bæredygtighed. Det står klart, at der i betragtning af den nuværende situation og de nuværende scenarier på kort sigt bør ydes støtte til sårbare husholdninger for at beskytte dem mod de værste konsekvenser af energikrisen, mens energieffektivitet stadig generelt bør fremmes i Den Europæiske Union. EØSU mener, at mellem- og langsigtede politikker bør fremskynde den digitale og den grønne omstilling. Udvalget mener også, at EU er nødt til at skabe balance mellem energiudbud og -efterspørgsel og samtidig sikre, at der er energi til vinterperioden, og undgå højere omkostninger. Det er afgørende at støtte foranstaltninger, der øger effektiviteten på alle områder, uden at det går ud over det indre markeds integritet, den makroøkonomiske finansielle stabilitet eller sammenhængen i finans- og pengepolitikker.

1.2. EØSU er klar over, at den europæiske semestercyklus i 2023 vil bære præg af arbejdet med at gennemføre genopretnings- og resiliensplanerne på effektiv vis. I planerne vil der blive lagt stor vægt på medlemsstaternes politiske dagsordener, som bør give anledning til at sætte skub i deres økonomier. EØSU glæder sig over Kommissionens indsats for at tilrettelægge dialoger med medlemsstaterne i begyndelsen af 2023. Disse dialoger giver anledning til indgående drøftelser mellem Kommissionen og medlemsstaterne om at tilpasse de landespecifikke henstillinger. EØSU mener, at dialogerne vil bane vejen for en bedre gennemførelse af genopretnings- og resiliensplanerne og bidrage til at sikre, at eventuelle problemer håndteres og identificeres bedre gennem de landespecifikke henstillinger.

1.3. EØSU efterlyser i høj grad rimelige arbejdsvilkår, effektiv konkurrence og bedre hensyntagen til civilsamfundets bekymringer med henblik på at forbedre det indre markeds funktion. Dette er kun blevet vigtigere i lyset af krigen og energikrisen. EØSU støtter opfordringen til, at der skal gøres en indsats for at styrke det indre marked. EØSU mener, at de seneste chok understreger betydningen af en tæt samordning af sunde finanspolitikker og af, at der i gode tider opbygges et finanspolitisk råderum, der kan anvendes i nedgangstider, samtidig med at der tages hånd om sociale underskud, idet de kan bringe den økonomiske vækst i fare på mellemlang sigt. Finanspolitisk bør der sigtes mod at opnå en forsvarlig budgetstilling på mellemlang sigt og at sikre finanspolitisk holdbarhed gennem en gradvis konsolidering og investeringer og reformer, der fremmer bæredygtig vækst.

1.4. EØSU efterlyser en bedre koordinering mellem medlemsstaterne samt modige beslutninger, der skaber incitamenter til at undgå et energiafhængigt EU, navnlig med hensyn til energi fra Rusland. En sådan afhængighed kan bringe Unionens interesser i fare og bør håndteres med mod.

1.5. EØSU efterlyser en moderat, realistisk og afbalanceret tilgang, som også tager højde for inflationen, således at alle parter inddrages i bestræbelserne på at finde en løsning, der vil være til gavn for hele EU. Konkurrencemyndighederne skal yde en meget aktiv indsats for at sikre prisgennemsigtighed og være opmærksomme på eventuelle markedssvigt. Myndighederne skal være omhyggelige med at sikre, at deres udtalelser er baseret på en korrekt empirisk analyse, så man undgår udokumenteret kritik af kommercielle aktører, som kan føre til konflikter mellem borgere, virksomheder og arbejdsmarkedets parter. EØSU mener også, at problemet kun kan løses, hvis myndigheder, virksomheder og det organiserede civilsamfund arbejder sammen.

EØSU mener, at medlemsstaterne tydeligt og utrætteligt skal fokusere på effektivitet og retfærdighed ved anvendelsen af de økonomiske og andre offentlige ressourcer, der er til rådighed. Dette er afgørende for at sikre nye investeringer af høj kvalitet.

1.6. EØSU argumenterer fortsat for, at høring af det organiserede civilsamfund (arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer), Europa-Parlamentet og de nationale parlamenter skal spille en større rolle i hele den europæiske semestercyklus for at styrke det nationale ejerskab. Udvalget mener, at både semesterprocessen og gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne vil drage fordel af en bedre og mere organiseret inddragelse af de organisationer, der er involveret i EØSU. Der er behov for en snert af realisme, når talen falder på gennemførelsen af politikker.

1.7. EØSU er også bevidst om behovet for at investere i færdigheder og den industrielle dagsorden for reelt at udnytte de eksisterende europæiske aktiver, dvs. investeringer i innovation og videnskab, som skal udnyttes til gavn for borgerne.

1.8. EØSU opfordrer Kommissionen til at kommunikere bedre med borgerne. En stærk, pålidelig og fælles formidling af udfordringerne, og indsatsen for at sætte EU i stand til at overvinde disse udfordringer, er afgørende for borgerne og vil forebygge misforståelser om det europæiske projekt. Investering i bedre kommunikation (og her mener EØSU ikke markedsføring) kan være et interessant bidrag til at imødegå retorikken mod det europæiske projekt og bør være en prioritet. I den henseende bifalder EØSU også Kommissionens initiativ om i år at fremlægge en meddelelse om styrkelse af den sociale dialog i EU og et forslag til Rådets henstilling om den sociale dialogs rolle på nationalt plan. Bedre kommunikation med og høring af det organiserede civilsamfund er afgørende og går hånd i hånd.

2. Baggrund

2.1. Det er ingen hemmelighed, at Europa gennemgår den vanskeligste periode i de seneste 70 år. Kontinentet oplever et væld af komplekse økonomiske og sociale udfordringer forbundet med Ruslands angrebskrig mod Ukraine, som fortsat dræner den europæiske økonomi, samt kraftigt stigende energiregninger, høj inflation, forsyningsknaphed, højere gældsniveauer og stigende låneomkostninger. Det er derfor tid til at træffe afgørende beslutninger om fremtiden for et af de mest vellykkede projekter for sociale, økonomiske og kulturelle fremskridt på globalt plan.

2.2. Den 22. november 2022 vedtog Kommissionen efterårspakken for det europæiske semester 2023 med forslag til, hvordan vi i fællesskab kan overvinde disse udfordringer og styrke vores økonomier på lang sigt ved at samordne økonomi-, finans- samt arbejdsmarkeds- og socialpolitikkerne. Formålet er at sikre tilstrækkelige og økonomisk overkommelige energiforsyninger, bevare den økonomiske og finansielle stabilitet, beskytte sårbare husholdninger og virksomheder, stimulere vækst og skabelse af kvalitetsjob og nå i mål med den dobbelte grønne og digitale omstilling.

2.3. I den årlige undersøgelse af bæredygtig vækst 2023 skitseres de politiske prioriteter for det kommende år, og der fastlægges en dagsorden for, hvordan vi kan styrke denne samordning af politikker for at afbøde negative virkninger, tackle de nuværende udfordringer, øge den sociale og økonomiske modstandsdygtighed og samtidig fremme bæredygtig og inklusiv vækst i overensstemmelse med FN's verdensmål for bæredygtig udvikling. De fire prioriteter, der skal bidrage til at fremme konkurrencedygtig bæredygtighed, går på miljømæssig bæredygtighed, produktivitet, retfærdighed og makroøkonomisk stabilitet.

2.4. Dagsordenen for økonomisk politik og beskæftigelsespolitik bør fokusere på at støtte borgere og virksomheder, så de kan klare de udfordringer, der følger med de stigende energiomkostninger og -forsyningsbegrænsninger, og samtidig videreføre bestræbelserne på at fremme bæredygtig vækst og den grønne og den digitale omstilling samt øge den sociale retfærdighed og den økonomiske modstandsdygtighed.

2.5. I henhold til dette princip forventes der at blive fremsat forslag til landespecifikke henstillinger i foråret 2023, og landerapporterne vil navnlig indeholde:

- et kortfattet, men helhedsorienteret overblik over den økonomiske og sociale udvikling og over de udfordringer, som medlemsstaterne oplever
- en oversigt over status for gennemførelsen af de nationale genopretnings- og resiliensplaner
- en fortsat ydmyg tilgang til de landespecifikke henstillinger.

2.6. Med hensyn til euroområdet har Kommissionen udpeget fem henstillinger for 2023 om:

- a) samordning af finanspolitikken på tværs af medlemsstaterne
- b) opretholdelse af et højt offentligt investeringsniveau
- c) overvågning af løn- og socialpolitikker
- d) forbedring af erhvervsmiljøet
- e) og sikring af makrofinansiel stabilitet.

3. Særlige bemærkninger

3.1. *Det europæiske semester og inddragelse af det organiserede civilsamfund*

3.1.1. Det europæiske semester er stadig den vigtigste og mest veletablerede ramme for mere effektive samordningspolitikker mellem medlemsstaterne. Denne samordning har båret frugt, idet EU's genopretning efter covid-19-pandemien har været den hurtigste siden efterkrigstidens opsving, og vores arbejdsmarkeder har vist sig at være modstandsdygtige og har oplevet rekordhøj beskæftigelse. Som led i det europæiske semester og gennemførelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten (herunder den supplerende REPowerEU-plan) vil EØSU fortsat spille en central rolle i omstillingen til konkurrencedygtig bæredygtighed. I tråd hermed vil EØSU fortsat slå til lyd for, at høring af det organiserede civilsamfund får en større rolle hele vejen igennem den europæiske semestercyklus, så der kan tages hensyn til de forskellige interesser i samfundet, og det nationale ejerskab kan styrkes.

3.1.2. EØSU er i øjeblikket i færd med at gennemføre en høring af det organiserede civilsamfund i medlemsstaterne for at få dets anbefalinger i den henseende ⁽¹⁾. EØSU bifalder derfor Kommissionens initiativ, der blev bebudet i juli 2022 ⁽²⁾, om i år at fremlægge en meddelelse om styrkelse af den sociale dialog i EU og et forslag til Rådets henstilling om den sociale dialog rolle på nationalt plan.

3.1.3. EØSU opfordrer Kommissionen til at udvide og skabe en klar ramme for de eksisterende fora under det europæiske semester med henblik på at informere og inddrage arbejdsmarkedets parter og civilsamfundets organisationer hele vejen igennem semestercyklussen, således at de får en reel og relevant rolle i samordningen af finanspolitiske, økonomiske, sociale og beskæftigelsesmæssige politikker på EU-plan.

3.2. *Geopolitisk krise — krigen i Ukraine*

3.2.1. Konsekvenserne af Ruslands invasion af Ukraine giver EU's økonomi og samfund mange nye økonomiske vanskeligheder, som påvirker EU's generelle økonomiske og sociale stabilitet og energiforsyning. EU bør fortsat stræbe efter, at konkurrencedygtig bæredygtighed går hånd i hånd med social og økonomisk modstandsdygtighed. I den nærmeste fremtid er der behov for støtteforanstaltninger for at afbøde konsekvenserne af Ruslands angreb på Ukraine for mennesker og virksomheder i EU, navnlig små og mellemstore virksomheder (SMV'er) samt lav- og mellemindkomstgrupper.

⁽¹⁾ Resultaterne vil blive sammenfattet og fremlagt sammen med klare anbefalinger i en initiativudtalelse, der skal forelægges for udvalgets plenarforsamling i april 2023.
EØSU's initiativudtalelse — EØSU's anbefalinger til en gennemgribende reform af det europæiske semester (ECO/600), skal efter planen fremlægges til vedtagelse i april 2023.

⁽²⁾ Evalueringsrapport om gennemførelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten (29.7.2022).

3.2.2. Den største faktor i denne sammenhæng er energikrisen, som kombineret med en meget høj inflation vil få store konsekvenser på lang sigt. I den forbindelse understreger EØSU behovet for en øjeblikkelig indsats for at forhindre, at situationen forværres yderligere på kort og mellemlang sigt, og samtidig sikre en retfærdig grøn omstilling. I mange lande ligger energiproduktionen ikke på samme niveau som energiforbruget.

3.2.3. EØSU mener, at regeringerne i visse lande endnu ikke har undersøgt mulighederne for at øge produktionen og drage fordel af de lokale forhold og ressourcer, herunder sol-, bølge- og vindenergi. Disse lande har heller ikke udarbejdet planer om at producere energi baseret på deres egne ressourcer. En af årsagerne hertil er den alt for komplekse eller dårligt udtænkte lovgivning samt det overdrevne bureaukrati, der stadig findes i mange medlemsstater. Dette fremmer ikke produktionen af grøn energi på trods af det enorme potentiale. Vi må finde modet til at gøre den nødvendige fælles indsats. Det kræver investeringer, især fra den private sektor. Offentlige investeringer vil dog fortsat spille en vigtig rolle med hensyn til at nå målene i den grønne pagt, sikre vores fremtidige velstand og konkurrenceevne og styrke EU's strategiske autonomi. Dette bør også afspejles i samhørighedspolitikken.

3.3. Inflation

3.3.1. Den høje inflation, som især skyldes kraftigt stigende energipriser, har en meget negativ indvirkning på arbejdstagere og virksomheder, finansiell stabilitet, købekraftsparitet samt økonomisk og social stabilitet. Inflationen på verdensplan og i EU er et komplekst fænomen, både hvad angår årsager og løsninger. De mest umiddelbare og vigtigste årsager er forsyningsflaskehalse i den hurtige genopretningsproces efter recessionen som følge af pandemien i en kontekst med ekspansiv pengepolitik kombineret med den energikrise, der blev udløst af den russiske invasion af Ukraine. Inflationen påvirker alle økonomiske aktører og samfundsgrupper, især de svageste og dårligst stillede. Arbejdstagere og forbrugere oplever et fald i deres købekraft, og mange virksomheder konstaterer, at deres fortjenstmargener reduceres. Kun spekulanter og visse økonomiske sektorer, såsom energisektoren, oplever en kraftig stigning i deres overskud. Medlemsstaterne har valgt forskellige tilgange til at håndtere og kontrollere den høje inflation, f.eks. støtte til at undgå prisstigninger i fødevarersektoren og bestræbelser på at holde lønningerne i balance kombineret med økonomiske politikker. Vi er stadig langt fra at nå vores mål og finde en løsning, der vil beskytte den økonomiske og sociale velfærd.

3.3.2. Konkurrencemyndighederne skal yde en meget aktiv indsats for at sikre prisgennemsigtighed og være opmærksomme på eventuelle markedssvigt. Myndighederne skal være omhyggelige med at sikre, at deres udtalelser er baseret på en korrekt empirisk analyse, så man undgår udokumenteret kritik af kommercielle aktører, som kan føre til konflikter mellem borgere, virksomheder og arbejdsmarkedets parter.

3.3.3. Bekæmpelse af inflation skal have højeste prioritet i en samordnet europæisk økonomisk politik mellem EU-institutionerne og de nationale regeringer. Den Europæiske Centralbank (ECB) og de nationale centralbanker skal ved stramningen af pengepolitikken tage hensyn til, at inflationsprocessen ikke skyldes overdreven efterspørgsel, og forhindre, at deres beslutninger resulterer i en ny recession. EØSU opfordrer ECB til at sænke kerneinflationen uden at bringe EU's økonomiske genopretning i fare. På grund af ovennævnte risici bør ECB gå forsigtigt frem i bestræbelserne på at normalisere pengepolitikken⁽³⁾. EU og de nationale regeringer skal træffe foranstaltninger til at hjælpe de dårligst stillede befolkningsgrupper og de hårdest ramte virksomheder. Trepartshøringer, social dialog og kollektive overenskomstforhandlinger skal være vigtige instrumenter til at tackle inflationskrisen gennem en retfærdig byrdefordeling og udformning af foranstaltninger, der kan overvinde den i de forskellige økonomiske sektorer. EØSU går derfor ind for foranstaltninger som f.eks. en energiprisbremse for at dæmpe inflationstendenserne.

3.4. EU's miljømål/energiikrisen

3.4.1. EØSU's budskab er det samme, som det har været i de seneste måneder: På trods af de nye kriser bør vi ikke opgive EU-målene om dekarbonisering og miljømæssig bæredygtighed. Vi bør styrke virksomheder og arbejdstagere og sætte alle borgere i stand til at stå igennem de vanskelige tider, så vi kan forfølge vores langsigtede miljømål.

⁽³⁾ EØSU's udtalelse — Yderligere betragtninger om den økonomiske politik i euroområdet 2022 (EUT C 75 af 28.2.2023, s. 43).

3.4.2. EØSU går derfor ind for foranstaltninger til at koordinere energipriserne med det formål at dæmpe inflationstendenserne. Lavere energipriser bør være en af prioriteterne for EU's økonomiske politik. EØSU støtter lofter for el- og gaspriser og påpeger, at det i tidligere udtalelser og resolutioner har opfordret til en hurtig reform af marginalprisauktionssystemet på engrosmarkedet for elektricitet på grund af dets iboende inflationskarakter. Investeringer i grøn energi er afgørende for at nå dette mål.

3.4.3. Kommissionen har fremlagt REPowerEU-planen, som skal gøre EU uafhængig af russiske gas- og olieforsyninger, og EØSU glæder sig over planen og er enig i tilgangen med fire søjler, der har fokus på at spare energi, diversificere gasimporten, erstatte fossile brændstoffer ved at fremskynde Europas omstilling til vedvarende energi og finansiere løsningerne (*). Samtidig opfordrer EØSU til, at forsyningssikkerheden sikres til en pris, der er så økonomisk overkommelig som muligt for både forbrugerne og industrien. EØSU påpeger, at tilføjelsen af særlige REPowerEU-kapitler til de nationale genopretnings- og resiliensplaner er endnu en lejlighed for medlemsstaterne til at inddrage det organiserede civilsamfund og tage hensyn til dets synspunkter.

3.4.4. EØSU understreger, at der kan være behov for yderligere initiativer for at sikre, at der mobiliseres tilstrækkelig privat og offentlig kapital til den grønne omstilling. EØSU mener desuden, at en bedre koordinering af anvendelsen af de eksisterende finansielle midler bør være en prioritet. Kommunikationsprocessen på dette område kan være meget nyttig med henblik på at mobilisere borgernes opbakning til et fælles mål.

3.5. Social og økonomisk krise/mangel på færdigheder og kvalificeret arbejdskraft

3.5.1. Selv om arbejdsløsheden i EU kun er på 6 %, er der stadig udfordringer med at finde folk med de nødvendige færdigheder til at bidrage til at genopbygge vores økonomi, gøre den modstandsdygtig og nå vores dobbelte omstillingsmål. Der er en betydelig mangel på kvalificeret arbejdskraft til mange vigtige job i en række lande, ikke mindst fordi mange unge forlader deres land for at arbejde andre steder. Der ligger ikke kun en udfordring i at fremme vigtige uddannelser, vi mister også en betydelig andel af de faglærte arbejdstagere, efter at de er blevet færdige med deres uddannelse. For at styrke EU's strategi for autonomi ønsker vi at få nogle af produktionslinjerne tilbage til Europa, men vi mangler de faglærte til at arbejde på disse fabrikker. Denne situation kræver en vedvarende indsats.

3.5.2. EØSU understreger, at skabelse af kvalitetsjob er en af de bedste måder at tiltrække højt kvalificerede personer på. Desuden skal det siges, at rimelige lønninger, formelle arbejdsforhold for at undgå usikre arbejdsvilkår, tilbud om omfattende opkvalificeringsprogrammer, sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, ligevægt mellem kønnene samt tilstrækkelig social beskyttelse på nationalt plan ikke kun er mål i sig selv, men også grundlaget for en gunstig økonomisk og politisk udvikling. EØSU opfordrer desuden til en ansvarlig anvendelse af afbalancerede og kombinerede politikker (mellem offentlige og private uddannelsessystemer for at udnytte de tilgængelige finansielle ressourcer bedre) i forbindelse med uddannelse og opkvalificering.

3.6. Offentlig og privat gæld og investeringer

3.6.1. EU står over for et presserende og voksende behov for offentlige og private investeringer for at opfylde målene i den grønne pagt og den digitale omstilling, fremskynde energiomstillingen og imødegå de nye udfordringer med strategisk autonomi. På den ene side er EU nødt til at overvinde investeringsunderskuddet fra det seneste årti, og på den anden side er de fleste medlemsstater nødt til at nedbringe deres offentlige underskud og gæld. Dette problem skal løses på en afbalanceret, men resolut måde.

3.6.2. Samtidig mener udvalget, at det er vigtigt, at alle eksisterende midler i de forskellige programmer — struktur- og samhørighedsfondene, genopretnings- og resiliensfaciliteten, InvestEU osv. — udnyttes fuldt ud, inden der foretages en ekstraordinær forhøjelse af EU's midler til offentlige investeringer og fremme af private investeringer. Derfor bør der sikres den størst mulige grad af fleksibilitet i deres anvendelse — både med hensyn til mål og gennemførelsesfrister, hvilket altid bør kombineres med en streng overvågning af, at programmerne gennemføres korrekt. EØSU mener, at idéen om fælles projekter mellem medlemsstaterne kunne være interessant med henblik på at stimulere investeringer og strukturreformer.

3.6.3. EØSU understreger, at der er behov for fremskridt med fuldførelsen af kapitalmarkedsunionen og bankunionen for at sikre en velfungerende finansiell sektor og velfungerende finansielle markeder, som er afgørende for at finansiere de meget store investeringer, der er nødvendige for den grønne og den digitale omstilling. Uddybningen af kapitalmarkedsunionen og bankunionen samt etableringen af EU's dagsorden for bæredygtig finansiering vil konsolidere finansieringskanalerne, styrke investeringsindsatsen og øge modstandsdygtigheden.

(*) EØSU's udtalelse — REPowerEU-planen – vedtaget den 21.9.2022 (EUT C 486 af 21.12.2022, s. 185).

3.6.4. Både covid-19-krisen og den russiske invasion af Ukraine har haft en betydelig negativ indvirkning på den eksterne balance. EØSU opfordrer til øgede investeringer som den vigtigste drivkraft for EU's konkurrenceevne.

3.6.5. Det er EØSU's opfattelse, at medlemsstaterne bør være mere effektive med hensyn til anvendelsen af de ressourcer, der allerede er til rådighed, inden de anmoder om nye ressourcer. EØSU efterlyser desuden større fleksibilitet i anvendelsen af EU's finansielle midler med henblik på at omdirigere dem, hvis de ikke kan anvendes til de formål, som de oprindeligt var beregnet til, eller hvis sociale, økonomiske, miljømæssige eller forsvarsrelaterede udfordringer kræver en tilpasning. Hvor det er nødvendigt, bør EU også etablere passende rammevilkår og instrumenter, der kan øge de offentlige investeringer og fremme en større mobilisering af private investeringer. Dette skal ske med henblik på at nå fælles strategiske mål og mål for autonomi uden at underminere eller forstyrre balancen i den måde EU's indre marked fungerer på. EØSU understreger desuden behovet for en mere effektiv anvendelse af de tildelte finansielle midler: Medlemsstaterne skal forpligte sig til at forklare, hvor og hvordan disse finansielle midler anvendes. EØSU fremhæver også en effektiv opkrævning af indtægter i forbindelse med finanspolitisk holdbarhed. F.eks. har aggressiv skatteplanlægning og skattesvig også store negative konsekvenser for de offentlige budgetter. Alt i alt er bæredygtig og inklusiv vækst det bedste grundlag for finanspolitisk stabilitet. Uanset ovenstående vil færdiggørelsen af industriplanen for den grønne pagt og målet om at opnå strategisk energi- og industriel autonomi, samtidig med at de grundlæggende principper for det indre marked respekteres, kræve yderligere EU-finansiering som foreslået i den EØSU-resolution, der blev vedtaget i maj 2022 ⁽³⁾.

Bruxelles, den 23. februar 2023.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽³⁾ EUT C 323 af 26.8.2022, s. 1

BERIGTIGELSER

Berigtigelse til underoverskrift »575. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG, 14.12.2022-15.12.2022« i del I (Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser), »DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG«

(Den Europæiske Unions Tidende C 140 af 21. april 2023)

(2023/C 146/11)

I indholdsfortegnelsen og på side 1, underoverskriften:

I stedet for: **»575. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG, 14.12.2022-15.12.2022«**

læses: **»575. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG, 24.1.2023-25.1.2023«.**

Berigtigelse til underoverskriften til »575. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG, 14.12.2022-15.12.2022« i del III (Forberedende retsakter), under overskriften »DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG«

(Den Europæiske Unions Tidende C 140 af 21. april 2023)

(2023/C 146/12)

I indholdsfortegnelsen og på side 28, underoverskriften:

I stedet for: »575. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG, 14.12.2022-15.12.2022«

læses: »575. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG, 24.1.2023-25.1.2023«.

ISSN 1977-0871 (elektronisk udgave)
ISSN 1725-2393 (papirudgave)

Den Europæiske Unions
Publikationskontor
L-2985 Luxembourg
LUXEMBOURG

DA